

2. Quare potius his temporibus, quam alijs ordinis conferantur tradit *Præpositus in cap. Quonia, §. 2. orationum huc eadem distinct.* sed melius *Rebus ubi proxime, num. 9.* ait. *introducendum esse his quatuor temporibus fieri ordinationem ut ordinati exornentur, & sub quatuor evangelijs fervire Christo, & ecclesie moneantur: in vere, ut virtutibus floreant, in æstate, ut fructus afferant, in Autumno ut fructus operum metant; in Hyeme, ut fructus collectos conservent, & eis fruantur. Adde posita ad cap. 1. num. 2. infra distinct. 76.*

3. In Glossa ultima. Disputat Glossa. Verum prius ordinati præferantur alijs in habendis honoribus licet posteriores sint meliores, de quo vide *Tiraquel. de iure primogenior. in præfatione, num. 152. Azeyed in Rubr. tit. 2. lib. 6. nova recopil. num. 113. & 114.* qui late prosequuntur, & nostra Glossa meminere. Vide *textum in l. 1. vers. quis enim C. de consul. lib. 12.* & quæ diximus *ad cap. episcoporum supra dist. 74.*

DISTINCTIO. LXXVI.

CAP. Ieiunium. I.

SUMMARIUM.

1. Quibus temporibus ieiunia celebrentur?
2. Ratio propter quam ieiunatur quatuor temporibus.
3. Dicitio, sic, quid significet?

1. **I**N textu. Collige ex illo quod ter in anno apud Romanos olim celebrabatur ieiunium, postea *Callistus 1. in epistola 1. ad Benedictum episcopum anno à nativitate Domini 223. iuxta Holoandri Chronologiam,* quatuor temporum ieiunium instituit, Vere, Æstate, Autumno, & Hyeme. In ipsa vero epistola traditur ratio ab ipso Callisto ex veteris testamenti ieiunio *Zacharia cap. 8.* quod ex, *D. Hieronymo explicatur in cap. ieiunium infra eodem,* ubi vide posita, late *Covarr. lib. 4. resolutionu 6. 20. n. 9. in principio,* qui nostri textus meminit. Post septennium deinde *Vrbanus Papa 1. in Concilio Placentino cap. 15.* decretum Callisti antecessoris sui renovavit, de quo in *cap. statuimus infra eodem.*

2. Existimatum est Dei præceptum de persolvendis Deo primitiis, hoc ieiunio quadam-

tenus impleri, Nam cum quatuor sint anni tempora, & in quolibet tres menses, nos in initio cuiuscumque, tres dies ad gloriam Trinitatis ieiunamus, atque ita cuiuslibet primitias Deo persolvimus, non aliter, quam decimas totius anni, quadragesima compensamus, & fiunt veluti expiatio temporis, quo liberalitate divina, vita fruimur, & cibo donamur. Cum enim nobis semper ieiunandum, & orandum sine intermissione sit, datum est hoc fragilitati nostræ; ut quod semper facere non possumus, certis tamen temporibus faciamus, & decimis voluti, & primitiis temporis persolutis reliquum in privatos usus redimamus; prosequitur eleganter *Alphonsus Ciaconius in tractat. de varia ieiuniorum observantia cap. 2.* Adde posita *ad cap. ultim. num. 2. supra dist. 75.*

In textu, ibi, Sic. Quæ dicitio est consecutiva ad sequentia, *Glossa 1. in cap. sic populus 611. quest. 1.*

CAP. Constitutum. II.

SUMMARIUM.

1. Concilium Mogontinum 1. quando celebratum?
2. In quatuor temporibus orationes fiebant in templo.

IN superscriptione, ibi, Ex Concilio Moguntino 1. Celebratum sub Leone III. Imperante Carolo Magno anno Domini 813. cui interfuerunt triginta episcopi, Abbates viginti quinque ut tradit *Padilla in Epithome conciliorum fol. 50.* At *Cardinalis Baronius tom. 9. Annal.* ait fuisse celebratum anno 847. Kalendis Octobris, sub Rabano episcopo, Leone quarto Pontifice, & Lothario 7. Imperatore, ut habet *veteres Francorum Annales, à Pithaio editi.* Ex quibus redarguit *collectorem Conciliorum tom. 3.* Porro occasio huius congregandi Concilij fuit, quia bona ecclesiarum, itemque iura, atque personæ à laicis invadebantur. Pertinet ad hoc concilium, quod habetur de pseudoprophetissa, quæ inter alia deliria certum consumationis sæculi diem, ipsumque eodem anno futurum, tanquam divina revelatione prædicabat. Diligenti verò de ea examine in synodo habito, publicis casta flagellis cum dedecore suis vaticinijs finem imposuit.

In textu

In textu, ibi, Quatuor tēpora.

Ieiunabatur in quatuor tēporibus feria quarta sexta, & sabbato, quo & orationibus, & vigilijs, in templo populus christianus vacabat. Interim dum solemne ieiunium istud agebatur, in conventu ecclesiæ publicè legebatur historia, & passio Iob, ut eius laboribus, & ærūnis perceptis, fideles ieiunij, & vigiliarum molestias facilius tolerarent. Quod & Origenes docuit Cōmentariorum in Iob. lib. I. Leo Papa 1. sermone 2. de Pentecoste, prosequitur late Alphonsus Ciacon. de varia ieiuniorum observantia cap. 2. fol. 8. & nostri textus meminit. Covar. lib. 4. resol. numer. 9. ad med.

CAP. De ieiunio. III.

S Y M M A R I V M.

- 1 Concilium Salegunstadiense quando celebratum?
- 2 Gregorius Lopez nostri textus meminit.
- 3 Maius dignum trahit ad se minus dignum.
- 4 Dominica, & ieiunium simul concurrere non possunt.

I N superscriptione, ibi, Ex Cōcilio Salegunstæ.

Salegunstadiense Concilium episcoporum sex, cui interfuit Bruchardus Vormatiensis episcopus, doctrina, & sanctitate clarus sub Aribone Archiepiscopo Moguntino, tēpore Benedicti Pōtificis VIII. Atq; primū omnium sacrorum ieiuniorū sunt spatia dilatata, nempe ut omnes christiani, sub illorum episcoporum cura existentes, dies quatuordecim ante festivitatem sancti Ioannis Baptistæ, abstinerent à carnibus, & in Nativitate Domini similiter cohibita, & restricta numero-rior cuiuslibet sacerdotis una die missarū celebratio, ne scilicet quisquam eorū in die amplius, quàm tres missas celebrare præsumeret. At vero non sunt recepta quæ in eo statuta sunt de tēpore præfinito ieiuniorum, quatuor anni temporum, adversus enim ea latius disputat eiusdem sæculi scriptor, qui Author est Micrologi cap. 25. à quo præfens Concilium Moguntinum nominatur, quod apud Moguntiam loco Salegunstæ fuerit celebratum, vide late Baron. tomo II. anno Christi 1022.

In textu. Cuius meminit, & materiam

prosequitur. Covar. lib. 4. resol. cap. 20. num. 9. post med. Gregor. Lopez. part. I. tit. 23. l. 5. Glossa ult. adducens verius.

Vult Crux, & Lucia, Cinis, divina charisma.
Ut ieiunetur quarta sequens feria.

In Glossa, verbo, Celebrari in principio.

Et sic maius dignum trahit ad se minus dignum, iuxta textum in cap. quod in dabijs de consecratione ecclesiæ DD. in regul. accessorum, lib. 6. Chassenais in consuetudinibus Burgundie Rubr. I. num. 109. fol. 77. qui nostra Glossa meminit.

In eadem Glossa, ibi, Ieiuniū, & Dominica

Docet Glossa quod Dominica, & ieiunium simul concurrere non possunt. Nam veteres, & recentiores Patres summo opere caverunt ne ieiunio diem Dominicum, eiusque celebritatē turbarent, existimantes lætitiā eius quodāmodo minui, & violari, si mœror illi, vel luctus ieiunij accederet, aut ulla ex parte misceretur. cap. ieiunium cap. ne quis de consecratione distinct. 3. late Alphonsus. Ciaconius de observatione ieiuniorum cap. 5. fol. 17. & vide quæ diximus ad cap. Si quis 7. supra distinct. 30.

CAP. Statuimus. IV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Urbanus Potifex quis fuit?
- 2 Ieiunia quatuor temporum an sint à tēpore Apostolorum?
- 3 Verbum, statuimus, inducit ius novū?

I N superscriptione, ibi, Urban⁹.

Hoc est Urbanus II. de quo vide quæ scripsimus, ad cap. de clerico 37. numer. 1. supra distinctio- ne 50.

In textu, ibi, Ieiunia quatuor temporum.

Ieiunia quatuor anni temporum, nēpe Veris in quadragesima, Æstatis in Pentecoste, Autumni mense septembris, & Hyeme Decembri ex doctrina Spiritus sancti, & Apostolica institutione sumpsisse principium confirmat S. Leo sermone 7. & 9. in ieiunio mensis septimi, & sermone 4. & 8. ieiunio mensis decimi, de quo in cap. huius infra eodem, non autem à Callisto Papa, ut alij tradiderunt; Nam iste si quæ de his scripsit, edito decreto.

decreto firmavit, quæ à maioribus ex traditione perceperat. Porro eadem quatuor temporū ieiunia celebrari quoque solita in ecclesia Orientali Athanasius in *Apolog. de fuga sua* ministrasse videtur, dum agit de ieiunio post Pentecosten; vide late Baron. tom. 1. *Annal. anno Christi 57. prope finem.* Adde posita ad cap. 1. numer. 2. supra hac eadem distinctione. Covar. lib. 4. *Variat. c. 20. num. 9. ante fin.* Petrum Gregorium *Syntagmat. iuris part. 1. cap. 18. num. 9.*

3 In textu, ibi, Statuimus. Verbum Statuimus iuducit ius nouum Clement. fin. in fine de rescriptis ubi Glossa ult. Glossa verbo, Statuimus in Extravag. execrabilis de prabend. Aliquando est verbum consilij. Turrecrem. numer. 1. in cap. Statuimus dist. 4.

CAP. Igitur. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Dies inter Pascha, & Penthecostem dicuntur dies lætitiæ.
- 2 Dicitio, deinde, quid significet?

1 IN textu, ibi, Lætitia dies. Dicuntur dies lætitiæ propter gloriam Resurrectionis, quia liberati sumus de potestate hostis, & propter expectationem spiritus sancti, & propter mercedem futuram, quam significavit cap. ieiunium 25. de consecrat. dist. 5. advertunt Turrecrem. in presentis. num. 1. Præpositus eodem num. At de festo Resurrectionis vide latissimè Franciscū Suares tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus festis cap. 6. At de nostro textu meminit Petrus Gregorius *Syntagma; iuris part. 1. cap. 18. num. 5. ad fin.*

2 In textu, ibi, Deinde. De qua dictione; vide textum in l. si tibi. 28. ff. de adimendis legatis l. non ad ea. 88. ff. de condit. & demonstrat. Barr. in l. in repetendis 61. ff. de legatis. 3.

CAP. Huius. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Utilitas ieiunij, quoad spiritalia.
- 2 Utilitas ieiunij, quoad corporalia.

IN principio textus, ibi, Observantia utilitas. Multas utilitates affert ieiunium, & ad tria potissimum fuit institutum: Primo ad concupiscentias carnis reprimendas, unde Paulus 2. ad Corinthias 6. inquit, in ieiunijs, in castitate, quia scilicet castitas per ieiunium observatur, ut ait D. Hieronymus 2. contra Iovinianum, sine Cerere, & Baccho friget Venus. Secundo noscitur institutum ieiunium, ut mens liberius eleuetur ad sublimia contemplanda, unde dicitur Danielis 10. Quod post ieiunium trium hebdomadarum revelationem accepit à Deo, legimus etiam quod Elias quadraginta diebus iniunaverat, cum curru igneo raptus est in Cœlum. Tertio noscitur institutum ieiunium ad satisfaciendum pro peccatis, iuxta illud Joel. cap. 2. Convertimini ad me, in toto corde vestro, in ieiunio, fletu, & planctu. Quæ omnia attestatur Divus Augustinus in sermone 230. de tempore, circa principium, dum, inquit, Ieiunium purgat animam, mentem subleuat, propriam carnem spiritui subijcit, cor facit contritum, & humiliatum, concupiscentia nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit, castitatis verè lumen accendit, legislatores sapientes facit, & multa alia, de quibus Basilius magnus homilia 1. de ieiunio ante medium.

At non solum ista spiritalia bona parit ieiunium, sed etiam ad valetudinem, & fortitudinem, maximè conducit, secundum elegantiæ verba D. Hieronymi relata in cap. ne tales, & in cap. legimus de consecrat. dist. 5. ubi ex medicorū sententia docet morbos quam plurimos per ieiunium curari, quia ex ciborum abundantia ortū habuere. Iuvat illud Ambrosij de ieiunio cap. 9. ubi refert, quod Iudith ieiunans omnibus diebus viduitatis suæ præter festorum dierum solemnitates, omnem Assyriorum exercitum circumvenit, & caput Holofernis amputavit, quia ieiunium ad pietatē armat, in bellis fortitudinem affert, in pace quietem docet, ut ait Basilius Magnus ubi supra. Facit denique ieiunium formam speciosiore, ut legimus in tribus pueris Sidrach. Misach. & Abdenago, pro ut refert D. Athanasius in sermone ad Virgines. Nonnulla tradit Petrus Gregor. *Syntagm. iuris lib. 2. cap. 18. num. 16. Covar. lib. 4. Resolut. cap. 20. num. 6. in fine, & num. 9. post principium.*

CAP. Ieiunium quarta VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Traditur ratio ex veteris testamēti ieiunio.
- 2 Tira:

2. *Tiraquel. nostri textus meminit.*
 3. *Transcriptum sine originali an va-*
leat?

4. *Covarruvias nostrum textum interpre-*
tatur?

IN textu. Quamvis enim, *S. Leo in cap.*
supra proximo veteris testamē-
ti loca non expresserit, a quibus ipsa iei-
unia nobis sunt derivata, in Zachariae
propheticis scriptis videntur contineri, ut tra-
dit D. Hieronymus in presenti. In septimo namque
capite mentio fit de ieiunio quinti, & septimi
mensis cū planctu, & mœrore celebrato ante
annos septuaginta, & capit. 8. quatuor ieiunia
celebria Hebraeorum memorantur in hæc
verba. Hæc dicit Dominus exercituum, ieiunium quar-
tum, & ieiunium quintum, & ieiunium decimum, scili-
cet mensis, erit domus Iudæ in gaudium, & in lætitiā,
& in solemnitates præclaras. Hæc autem ieiunia
celebrantur a Iudæis mensibus Iunio, Iulio,
Septembri, Decembri, ob calamitates, & ad-
versa quæ illis temporibus ipsis contigere;
tradit Alphonsus Ciaccon. de varia ieiuniorum observa-
tione. cap. 2. fol. 9. Petrus Gregor. synagm. iuris lib.
2. cap. 18. numer. 9. ad fin. & num. 11. latè Covar.
lib. 4. resolutionum, cap. 20. num. 9. post principium
& ante finem, qui nostri textus meminere.

2. **Ante mediū textus, ibi, Om-**
nes in solitudine. Ponderat *Tiraquel. de*
iudicio in rebus exiguis
ferendo, numer. 90. vers. octogesimo primo, referens
Abbatem in proximo Decretal. col. ultim. affirmā-
tes, quod si testes deposuerint, omnes fecisse
aliquid, ut non vitietur eorum dictum, si pau-
ci ex illis illud non fecerunt, exemplo eius,
quod scribitur in cap. re vera, in principio de con-
secratione, distinction. 2. quod omnes filij Israel,
qui de manna manducaverunt, in deserto
mortui sunt; cum tamen Caleph, & Iosue
non sint illic mortui, ut scribitur in præ-
senti.

3. **In Glossa, verbo, Rivulus.**
 Controvertit *Glossa, an valeat transcriptum,*
sine originali, de quo videndi sunt Glossa, &
DD. in capit. 1. de fide instrumentorum, & in l. 2.
ff. eodem, & in l. 3. Cod. de diversis rescriptis, & in
Authent. si quis in aliquo, Cod. de edendo. Covarr.
prædicarum, capit. 19. numer. 10. & capit. 21. nu-
mer. 2. post alios Duchas regul. 280. Molina de pri-
mogenijs, lib. tertio, capit. 13. à numer. 47. la-
tè, Mascardus de probationibus conclusione 711. &
927.

4. **In §. Non autem.** Dicit *Gratia-*
nus non posse

quattuor mensis ieiunia celebrari ante diem
 Pentecostes, quia a Resurrectione ad eam diē
 nullum ab ecclesia inducitur ieiunium; uti-
 turque Gratianus hac inductione, qua planē
 intellexit non posse aliter convenire quatuor
 temporum ieiunium, quod ex veteri testa-
 mento a Calixto Pontifice iuxta anagogem
 tradi videtur. Sed an hic sensus Gratiano ap-
 tari possit? Vide eleganter *Covar. lib. 4. resolutio-*
num cap. 20. nu. 9. post principium, vers. & ideo,
qui nostri textus meminit.

C A P. Scire debet. VIII.

S V M M A R I V M.

1. *Quinquaginta diebus, qui inter Pas-*
cha, & Pentecostem interveniunt,
non ieiunatur.
2. *An liceat geniculari ad verba, & ho-*
mo factus est, tempore Resurrec-
tionis?
3. *Pentecoste unde dicatur?*
4. *Instrumento debiti reperto apud debi-*
torem, an presumatur debitor libe-
ratns?

IN textu. Collige ex illo fuisse ab ec-
 clesia in dictam relaxatio-
 nem quinquaginta illis diebus, qui inter
 Pascham, & Pentecosten, interveniunt,
 de quibus *Ambrosius in presenti, prosequitur Al-*
phonsus Ciacconius de varia ieiunij observatione cap. 1.
ad medium pag. 18. & cap. 6. in principio fol. 19. qui
nostri textus meminit.

Post principium textus, ibi, 2
 Neq; ad exorandum Deum ge-
 nibus succedamus. Ex hoc textu di-
 cit *Navarr. de ora-*
tione cap. 4. num. 7. & sequenti magnam contē-
tionem exortam fuisse inter nonnullos cum
Salmantica perlegeret. An liceret geniculari
ad verba, Et homo factus est, tempore Resurrec-
tionis, sive inter Pascha, & Pentecosten?
Nonnulli enim docebant non licere permo-
ti verbis nostri textus, cui similis in cap. Quo-
niam de ferijs, & in cap. ultim. 30. distinctione,
ubi notavimus, numer. 3. Contrarium tamen
observat idem Navarr. dicto cap. 4. numer. 11.
& idem dicendum esse ad Ave Maria, cum

H h h sub

sub crepusculo noctis pulsatur ad illud, quod nostri Lusitani vocant à Trindade, quia per trinum fit pullum, observat idem Navar. num. 8.

3 In textu, ibi, Pentecosten.

Advertit Turrecrem. in presenti, numer. 3, quod Pentecoste, dicitur à pente, quod est quinque, & coste, quod est decem, quia quinquies decem sunt dies à Pascha. Vnde Pentecoste aliquando dicitur ipsa quinquagesima dierum, quandoque ipsa septimana Pentecostes, quandoque ipse dies quinquagesimus à Pascha. Sed bona cum venia Turrecrematæ, etymologia Pentecostes, quam assignat nusquam reperitur in tota lingua Græca, licet enim Pente, significet quinque (quod verum est) attamen coste non significat decem, sed est terminatio genitivi casus nominis adiectivi numeralis Pentecostè formati à pente sicut apud Latinos à quinque quinquagesima, & utrobique subintelligitur nomen substantivum femininum, nempe apud Latinos dies, apud Græcos imera, id est, dies, coste autem ut dixi per se sumptum apud Græcos non significat, sicut neque gesima apud Latinos in nomine quinquagesima significat decem. Et licet quis dicat particulam gesima apud Latinos dici quasi decima mutatione duarum litterarum, & significare decem; tamen de particula coste apud Græcos non potest dici quid simile, quia, ut notum est ijs, qui aliquam Græcæ linguæ peritiā habent, coste Græce nihil significat præter hordeum, quod Turrecrematæ proposito inservire nequaquam potest.

4 In Glossa, verbo, Evacuato.

Collige ex illa quod non sufficit reperire instrumentū apud debitorem nisi probetur traditū à creditore, de quo vide Bald. per illum textum in l. un. §. Illi autem, Cod. de latina libertate tollenda, Bart. dicentem illam sententiam approbari per Glossam communiter receptam in l. si postquam, ff. de pactis, tradit post alios Praposit. in presenti, numer. 1.

CAP. Noste. IX.

SVM MARIVM.

1 In Vigilia Pentecostes est ieiunandum.

2 Necessè, idem est aliquando, quod, conveniens.

IN text. ibi, Ieiunavimus sabato. Igitur Vigilia Pentecostes est ieiunanda, ut ex nostro textu de-

ducit Navar. consil. 1. de observatio ieiuniorum, editione 2. & subdit quod ecclesiæ consuetudo generalis ita habet in omnibus Regnis, in quibus ipse moratus fuerat, tam Galliz, & Lusitaniæ; quam Castellæ, Navarriæ, & Romaniæ ubi tunc morabatur, gratias agens Deo, qui illum ieiuniorum amatorem fecerat.

In Glossa, verbo, Necessè.

Exponit Glossa, id est conveniens, & in hac significatione saepe capitur, ut per Glossam ultimam Clement. 1. de procuratoribus. Nam verbum necessitativum de sui natura quandoque non necessitat, si subiecta materia hoc non patitur, cap. inter alia. 31. de sententia excommunicationis; nec semper necessitatem important quæ imperantur, Glossa, verbo, Item quia, in Clementin. ex vi, de verborum significatione.

CAP. Post Pascha. X.

SVM MARIVM.

1 Inter Pascha, & Pentecostem potest quis ieiunare.

2 Permissum aliquid, si non fiat, non constituit transgressionem.

IN textu. Docet Isidorus in presenti non inhiberi ita ieiuniū illis quinquaginta diebus inter Pascha, & Pentecostem, ut non possit in eisdem quilibet (exceptis Dominicis) ieiunare, nam hoc cuilibet licere exemplis propositis recte asseverat. Prosequitur Alphonsus Craconius de varia ieiuniorum observatione, capit. 5. §. Isidorus folio. 18. qui textus meminit.

In textu, ibi, Non sunt prohibendi.

Igitur illud quod permittitur, si non fiat, non constituit transgressorem in culpa, argumento textus in cap. quisquis 38. infra 24. questione prima; observat Turrecrem. in presenti, numer. 1. Aliud namque est præcipere, aliud permittere, cap. hac ratione 31. questione 1.

CAP. Vtinam. XI.

S Y M M A R I V M.

- 1 Doctores qui textus meminere.
- 2 Dominicis diebus an sit ieiunandum?
- 3 Consuetudo interpretatur legem.

1 **I**N textu. De quo meminerunt, & eius materiam prosequuntur Alphonsus Ciacon. de varia ieiuniorum observatione cap. 5. fol. 18. ad medium Petrus Gregor. Syntagm. iuris, part. 1. lib. 2. cap. 18. num. 10. Covar. lib. 4. variarum, cap. 20. num. 10. post principium.

2 **I**n text. ibi, Dominicis diebus. Prapostus in prasenti, numer. 1. multus est in disputando, an liceat die Dominico ieiunare? Tu vide quæ de hoc scripsimus ad cap. si quis tanquam num. 1. & 2. supra distinctione 30.

3 **I**n Glossa ultima. Docet Glossa, quod consuetudo interpretatur legem, multum namque valet interpretatio ex usu desumpta ad legis obligationem præscribendam, & interdum talis esse possit ut authentica sit, & pro lege habenda, quæ opinio communis est Doctorum, ut sumitur ex cap. cum dilectus, de consuetud. quatenus in eo dicitur consuetudinem esse optimam legum interpretem, quod etiam habetur, in lege si de interpretatione, ff. de legibus, tradit Suarez lib. 6. de legibus, cap. 1. num. 4.

CAP. Dilectionis. ult.

S Y M M A R I V M.

- 1 Ordinationes presbyterorum quando celebranda?
- 2 Quod à multis sit, dicitur fieri ab omnibus.
- 3 Dictio, idem, quid significet?

1 **I**N textu. Scribit Gelasius, ordinationes presbyterorum, & diaconorum certis temporibus exerceri debere, & sic ordines sacros extra tempora iure definita non esse concedendos; tempora vero esse quatuor anni ieiunia, & hebdomadam quartam qua-

dragesimæ, quæ præcedit Dominicam in Passione, & Sabbatum ante resurrectionis diem ut respondit Alexand. 3. in cap. de eo, de tempor. ordinat. Appellat autem Gelasius ieiunium quarti mensis, quod observatur post Pentecostem, & ab alijs dicitur ieiunium mensis Iunii, observat Covar. lib. 4. resolut. cap. 20. numer. 9. vers. ex his, qui nostri textus meminere.

In textu, ibi, Ab omnibus. Idem dicas 2

si duo, vel tres contradicant, quia pro duobus, vel tribus nihil est immutandum cap. denique, in principio 7. questione 1. cap. gratum, §. Cumque de postulatione pralator. cap. Cum nobis, 19. §. His igitur ad finem de electione, advertit Prapostus in prasenti. Vide tamen Glossam, verbo, ab omnibus, in cap. si Archiepiscopus de temporibus ordinat.

In textu, ibi, Eiusdem. Dictio idem est 3

relativa, & repetit qualitatem dispositionis, ad quam se refert, l. à filio, §. Testator, & ibi Bart. ff. de alimentis, & cibarijs legat. l. 1. in fine, ff. de ijs, qui sunt sui, Rebuff in l. unci. notabili, 4. numer. 26. Cod. de sentent. Mandos. in regul. 32. questione 28. num. 6. & quod ista dictio referatur tantum ad præcedentia, nec habeat tractum ad futurum, Tiraquel de retractu Lignagier. §. 1. Glossa 9. numer. 24. ubi dicit, numer. 25. quod non potest omnia referre ad præcedentia, neq; cum omnibus qualitatibus. At quod dictio idem non solum referatur ad id quod est idem in specie, sed etiam ad illud quod est idem in genere, docet Glossa in l. final, ff. de magistratibus Alexand. in l. unum, notab. 1. ff. de rebus credit. Decius in l. mutuum damus, numer. 6. in 1. licitura, ff. si certum petatur, post alios Cenedus singulari, 97. numer. 3.

DISTINCTIO. LXXVII.

CAP. Illud. I.

S Y M M A R I V M.

- 1 Prima tonsura non est ordo.
- 2 Non peccat mortaliter, qui eam recipit in mortali.
- 3 Nec episcopus eam conferens in mortali, peccat mortaliter.
- 4 Sacerdos assistens matrimonio, & conferens

ferens benedictiones nuptiales non peccat mortaliter.

5 Sacerdos distribuens Eucharistiam in mortali, peccat mortaliter.

6 Laicus qui in casu extreme necessitatis confert Eucharistiam in mortali, non peccat mortaliter.

7 Quid de sacerdote mutante, vel deficiente in supplicatione Eucharistiæ in mortali?

8 Consecrari in episcopum non nisi sacerdos, eligi non nisi constitutus in sacris potest.

9 Quid si tempore electionis fuerit in minoribus, in tempore vero confirmationis in sacris?

10 Postulari potest in episcopum, qui non sit constitutus in sacris.

IN textu, ibi, Sit primū ostia-

rius. Notat Iacobus de Grassi 2. par. decision. aurear. lib. 1. cap. 9. num. 12. Non numerari hic inter ordines primam tonsuram, sive psalmistatum (de quo nos in cap. Psalmista, 20. distinct. 23. per totum) quia prima tonsura ex opinione theologorum, quos ibi citavimus, num. 6. & probabiliorem diximus, non est ordo, videbis pro hac sententia, præter eos, quos ibi retuli, Paludanum in 4. distinct. 24. artic. 1. num. 6. Martinum de Ledesma in 2. 4. quest. 42. artic. 2. Anonimū Cuchum de institut. Canonice lib. 5. inulo 8. de sacramento ordinis, Sylvestriū verbo, Ordo 1. num. 1. vers. Secundo est dubium de psalmista. Ioann. Alensteg. in suo lexicon, verbo, tonsura, Armilla verbo, Ordo num. 1. Surdus conf. 259 numer. 8. lib. 2. Covar. in cap. quia nos, num. 4. de testament, Petrum Tolosan. lib. 16. Syntagm. iuris, cap. 1. numer. 8.

2 Hinc deduces suscipientem primam tonsuram non teneri præmissa probatione se reputare contritum, & in gratia, sine conscientia peccati mortalis, quia non recipit sacramentum, aut partem sacramenti, ubi gratia conferatur, ut bene advertit Henricus lib. 10. de ordine, cap. 2. num. 3. ad medium, secus esset, si prima tonsura esset sacramentum, ut sunt reliqui ordines, quia tunc necessarium recipiens tonsuram præmittere deberet contritionem, vel attritionem cum confessione, ut de recipientibus sacramenta, tradunt Doctores communiter, teste Suario tom. 3. de sacrament. disputat. 18. sectione 2. §. dico 2.

3 Quæres an licet prima tonsura non sit sa-

cramentum, nihilominus peccet mortaliter episcopus, qui eam in mortali confert? Respondeo cum Suario tom. 3. de sacrament. disp. 16. sect. 3. §. atque hinc constat. non peccare mortaliter, sed tantum venialiter, quod probat ex doctrina S. Thome. 1. part. questione 64. artic. 6. & ex Caietan. & Soro, quos ibi refert; quam doctrinam extendit ibi Suarius ad quæcumque sacramentalia, quæ exercere in mortali, non est mortale, ut conficere chrisma, benedicere oleum, consecrare ecclesiam, licet Medina Codice de penitentia tractat. 1. questione 6. circa finem, dicat hæc tria ultima, quæ numeravi, exercere in mortali, esse mortale, quia sunt sacramentalia, sed optime illum rejicit Suarius citatus.

Similiter sacerdotem culpæ mortalis reum, & matrimonio assistentem liberant a mortali Ledesma 2. part. 4. question. 5. art. 6. dubio 3. Ludovicus Lopez 2. part. instructor. de sacrament. in genere cap. 59. conclus. 4. Vega lib. 6. summa casu 117. Henricus de matrimonio lib. 11. cap. 2. in fine. Suarius tom. 3. de sacrament. disp. 16. sect. 4. §. ad fundamentum in medio, & citat pro se Paludanum in 4. dist. §. quest. 2. num. 22. Sanch. lib. 2. de matrimon. disput. 6. numer. 5. Quod etiam affirmant de sacerdote conferente in mortali benedictiones nuptiarum, Palud. Ludovicus Lopez, Suar. & Sanches citati, ex ea ratione, quia id non est conferre sacramentum, sed sacramentale, in quo conferendo nunquam peccatur mortaliter, secluso scandalo, & contemptu.

Aliter loquitur Suarius d. tomo 3. de sacrament. disput. 72. sect. 4. §. quarto ex parte cum Doctoribus in 4. distinct. 13. Paludan q. 1. Soro artic. 3. Sylvest. verbo, Eucharistia 3. n. 4. de sacerdote conferente Eucharistiam in mortali, sive eam conferat in casu necessitatis, sive extra illum, nam in utroque peccat gravissime, cum hoc ministerium, & dispensatio tanti sacramenti gravissima sit, & ad eam exequendam peculiarē gratiam ipse sacerdos accipiat, & peculiariter conferatur; Probatur tota hæc doctrina ex cap. ult. 15. quest. 8. ubi me vide. Quanquam opposita sententia suam habeat probabilitatem auctore præter alios citatos Vasquez tom. 2. in 3. part. disp. 236. cap. 3. num. 38. & deinceps tom. 3. d. 209. num. 4. & sequentibus.

Non procedit tamen hæc doctrina Suarii 6 in casu necessitatis extremæ, in quo laicus in mortali conferret Eucharistiam (quam conferre posse in extrema necessitate tenet Suarius hac disputat. 72. section. 1. §. ultimo dicendum) quia non est ad id peculiariter deputatus, & consecratus, tenet idem Suarius hac disp. 72. sect. 4. §. 4. ex parte, & allegat pro se Paludanum in 4. distinct. 5. questione 2. conclusione 3. sequitur Billiacius tomo primo tractat. 4. cap. 9. num. 271. & num. 272.

7 Ex eodē fundamento docet etiam Suarez se non audere damnare peccati mortalis sacerdotem (dum est in statu peccati mortalis) tangentem Eucharistiam, ut transferat de vase, in vas, mutet ab hoc loco in alium, deferat in processibus, eo quod res hæc non sit adeo gravis, nec requirat ministrum ad hoc peculiariter consecratum, & deputatum, quam vis addat rem hanc esse dubiam, & valde reprehendendam in sacerdote. Ego adderem has actiones transferendi de vase, in vas, deferendi in supplicationibus, &c. Si alijs debita reverentia fiant, nunquam esse peccatum mortale ex sola conscientia in mortali sacerdotis, quia hoc non est conferre sacramentum, sed sacramentale quoddam.

8 In text. ibi, Deinde episcopus.

Nota hic nullum posse episcopum consecrari, nisi prius sit sacerdos, alioquin nullā esse cōsecrationem, dixi iam in cap. statum numer. 4. distinct. 61. & in cap. nullus, num. 3. 62. distinct. ubi Doctores retuli, nunc addo ex dispositione iuris requiri, ut ante electionem sit eligendus in episcopum constitutus in ordine sacro, ut valide eligi possit, nam cap. a multis de atate, & qualitate, & cap. nullus distinct. 60. cavetur ut sit saltem subdiaconus, addit Tridentinum sess. 22. de reformatione cap. 2. ut in sacro ordine saltem ante sex menses constitutus sit. Azor. p. 2. lib. 3. c. 28. quæstion. 7. Garcia de beneficijs part. 7. cap. 4. numer. 76.

9 Quid si clericus in minoribus constitutus, & in episcopum (atque adeo nulliter) electus, cum electio præsentatur superiori, ut illā confirmet, sit iam initiatus in sacris? Respondeo talem electionem adhuc esse nullam, ita Azor ubi proximè. Ratio est, quia electio semel invalida, tractu temporis non convalescit, ut est vulgare Doctorum cum Abbate in cap. cum vero, §. inferiora num. 10. de electione.

10 At bene talis postulari poterit in episcopū, quia postulatio fit de eo, qui propter aliquod impedimentum, seu defectum v.g. natalium, ætatis, &c. eligi non potest. Abb. in cap. 1 de postulat. præb. num. 34. Corras. de benefic. 4. part. cap. 2. num. 2. Cuchus in institut. maior. lib. 4. tit. 2. num. 1. cum multis Azor ubi proximè.

C A P. In singulis. II.

S V M M A R I V M.

1 Explicantur termini ab infantia.

2 Quando finiatur infantia?

3 Requiritur ad primā tonsuram septennium completum.

4 A quo tempore requiratur hoc septennium?

5 Qui ante septennium completum recipit tonsuram, an peccet mortaliter?

6 An recipere minores ordines ante septennium sit mortale?

7 An episcopus conferens tonsuram non habentibus septennium peccet mortaliter?

8 Suspendio ob collatam tonsuram non habenti ætatem non est ipso facto.

9 Eam non incurrit episcopus conferens non habenti ætatem ad ordines minores.

10 Explicatur textus ubi de atate ad tres minores ordines.

11 Explicatur textus iuxta multos, ubi de atate duodecim annorū ad Acolytatum.

12 Alia textus explicatio, ubi de atate quatuordecim annorum ad Acolytatum.

13 Textus explicatio, ubi de atate ad subdiaconatum iuxta alios.

14 Refellitur superior explicatio.

15 Vera, & germana textus explicatio iuxta Authorem.

16 Probabilior opinio de atate minorum ordinum, post Clementinam generalem de atate, & qualitate in 6.

17 Hæc eadem stabilitur ex tridentino.

18 Qui ante ætatem minores suscipit, non est suspensus, aut suspendendus.

19 Ætas ad Diaconatum.

20 Ætas ad sacerdotium.

21 Defensores ecclesie, qui sint?

I N textu, ibi, Ab infantia.

Similis dicendi forma invenitur, in cap. de bis, distinctio. 28. ibi, A primis infantia annis ubi, numer. 3. dixi esse, post infantiam, ut hoc loco.

2 In textu, ibi **Infantia**. Finis infan-
 cia finitur
 primo ætatis septennio, & ab ea incipit pueri-
 tia. Notant DD. ad l. si infans. C. de iure deliberan-
 di, Glossa, §. Pupillus ibi infans. Inscr. de inutilibus
 stipulat. Brissonius lib. 9. de verborum significatione,
 verbo, infans. Præcursor in suo lexicon, verbo, infans.
 D. Thomas in Addit. ad 3. part. questione 39. articul. 2.
 Menoch. casu. 427. num. 8.

3 Requiritur autem ad primam tonsuram sep-
 tennium completum, ut probat Rebus. in praxi
 titulo Requisita ad collationem benefic. num. 36. Man-
 dos. de etate minoris cap. 4. num. 12. Salcedo in pract.
 crimin. canonic. cap. 26. addit. 2. Sylvest. verbo.
 etas num. 2. Angel. ibi, nu. 4. Guierr. Canonio. quest.
 lib. 1. cap. 26. num. 2. Vgolin. de irregularitat. cap. 45.
 num. 1. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. numer. 2. Garcia
 de benefic. part. 7. cap. 4. numer. 6. Henric. lib. 10. de
 ordine cap. 9. num. 1. ubi littera B. plures refert.
 Toletus in summa lib. 1. cap. 1. num. 1. edit. Duac. pro-
 bant omnes ex nostro textu, & ex Glossa ult. in
 Clement. fin. de etate, & qualitate, & ex cap. de his
 distinction. 28. ubi Glossa verbo, lectorum Archidiacon.
 num. 61. & Turrecrem. num. 1. Item ex cap. nullus
 episcopus Glossa, ibi verbo, infans de temporibus or-
 din. in 6. late Guierr. lib. 1. Canonio. cap. 26. à prin-
 cipio, simul, & Menoch. de arbitrar. casu 427. num.
 9. & Flamin. de resignat. lib. 4. questione 9. numer. 9.
 Carol. de Grassis de effectibus clericibus in prelud.
 num. 284. Tandem Campanil. in diversor. iuris Ca-
 nonic. Rubric. 7. cap. 1.

4 Quod quidem septennium completum vi-
 detur requiri post sanctionem, cap. nullus episcopus
 de temporibus ordin. in 6. Nam ex doctrina,
 Sancti Thomæ. in addit. ad 3. part. questione 39. ar-
 ticul. 2. tonsurari poterat ante usum rationis
 infans, si necessitas urgeret, & spes profec-
 tus, ex quo colligitur iam non esse in usu cap.
 de his distinc. 28. & cap. in singulis hac distinctione.
 Tempore sancti Thomæ, non tamē colligitur
 quod generaliter ait Henric. lib. 10. de ordine,
 cap. 19. numer. 1. tempore sancti Doctoris ante
 usum rationis dari pueris primam tonsuram,
 allegans littera A. eundem Doctorem loco à
 me allegato; nam aliud est posse tonsurari ex
 necessitate, & spe profectus, ex opinione
 sancti Thomæ, aliud de facto eius ætate ita
 fieri solitum; nam de praxi nihil agit sanctus
 Doctor, solum sententiam suam proponit. Vi-
 de Sylvest. verbo. ordo 4. numer. primo vers. Sed
 sanctus Thomas.

5 Quæres 1. Vtrum si quis ordinaretur pri-
 ma tonsura ante septennium completum pec-
 caret mortaliter? Respondet Sayr. de censur. lib.
 6. cap. 12. numer. 10. negative, quia ante sep-
 tennium non datur perfectus usus rationis

sufficiens ad peccandum mortaliter, & licet
 daretur (quod non repugnat) adhuc puto non
 peccari mortaliter in receptione talis tonsu-
 ra, quia nullibi præceptum hoc graviter pro-
 hibens invenio, & aliunde eum primam ton-
 sura non sit sacramentum, non sit in iura sacra-
 mento.

6 Addit Henric. lib. 10. cap. citato in comment.
 littera B. contra Sorum in 4. distinc. 25. questione
 articul. 2. §. Ex quo fit, non solum primam ton-
 suram, sed etiam minores ordines ante sep-
 tennium completum suscipere, non esse mor-
 tale, quamvis iam tunc suscipiens polleat ra-
 tionis usu seu possit mortaliter peccare, & al-
 legat pro se Paladannum in 4. distinc. 25. que-
 stione 2. articul. 2. quam doctrinam modo pro-
 bare, aut refellere, non est animus; certum est
 illam displicere Sayro citato, nam, numero 6.
 ad medium ait talem peccare mortaliter, si
 minores ordines suscipiat ante debitam æta-
 tem ad illos.

7 Quæres 2. An sicut non peccatur mortali-
 ter a recipiente tonsuram ante septennium,
 quamvis habeat ulum rationis, ita etiam non
 peccetur ab episcopo conferente talem tonsuram
 non habentibus ætatem assignatam? Respon-
 deo cū Sayro ubi proximè negative, quia epis-
 copo id graviter prohibetur d. cap. nullus episcopus,
 ut colligitur ex pœna ibi apposta, quæ est
 suspensio à conferenda ipsa prima tonsura, ut
 patet ex citato cap. nullus, & ex cap. Vel non est
 compos de tempor. ordin. & in cap. ultimo eod. in 6.
 ubi Bonifacius VIII. statuit episcopum qui
 tonsuram infanti daret, suspensionem esse ab ea-
 dem tonsura alteri conferenda, Henric. lib. 13.
 cap. 38. §. 2. lit. O. Reginal. in praxi lib. 32. tractat. 2.
 num. 61. Bonacina de censur. disput. 3. quest. 6. par. 5.
 numer. 25. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 16. de
 suspensione. Si verò aliquis episcopus ordinem
 diaconatus conferat infanti, à collatione ce-
 terorum ordinum suspendendus erit, non ta-
 men ipso iure incurret suspensionem. Henric.
 in summa lib. 13. cap. 38. §. 2. in principio. Tabiena,
 verbo, Ordo. 3. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 30. num.
 9. Rebuff. in praxi benef. titul. de clericis male promot.
 Glossa 2. num. 7. Quaranta, verbo, ordo, in principio.
 Quæstio tamen hoc loco suboritur. Quare con-
 ferens infanti ordinem diaconatus, non tan-
 tum à collatione illius, sed etiam ceterorum
 ordinum suspendatur; qui verò infanti con-
 fert primam tonsuram, à sola illius collatione
 suspendatur? Cuius quæstionis responsum sa-
 tis ingeniosum habes apud Campanil. in diversor.
 iuris Rubr. 7. cap. 4. num. 2. Sed fortassis nostra
 de hac re non displicebit resolutio quæ habes
 in cap. 2. num. 3. supra dist. 36.

8 Notabis ipsam suspensionem incurri ipso
 facto, ut est communis sententia scriptionum
 ad dist.

ad dict. cap. Nullus episcopus. Angelus, verbo, etas, num. 4. & ibi Sylvest. num. 1. Sotus in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. §. Ex quo. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 1. Henric. lib. 10. de Ordine, cap. 19. num. 1. Tolet. lib. 1. summa, cap. 61. edit. Duacian. & alij multi apud eisdem.

9 Cave tamen ne extendas predictam suspensionem ad episcopum conferentem ordines minores non habentibus etatem, quod fecit Sotus citatus ubi proxime, sine ullo textu, ut bene illum arguit Henric. citat. lib. 10. cap. 19. in Coment. littera A.

10 In textu, ibi, **Quinquennio te-**

teatur. Sensus omnium quos legerim, est ut tempus trium minorum ordinum sit quinquennium ab incepta pueritia, ita quod tales ordines suscipi possint ab incepto anno etatis octavo, usque ad duodecimum, Glossa hic, verbo, quinquennio, Sylvest. verbo, etas, nu. 1. & ibi Angel. num. 4. Sotus in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. §. Quo autem. Graff. 2. p. decisionum aurear. lib. 1. cap. 11. num. 17. Vega de Sacramento Ordinis, num. 39. Candelabr. Aureum de Sacrament. Ordinis, tit. de etate, num. 27. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. nu. 2. Henric. lib. 11. de Ordine, cap. 19. num. 1. Tolet. lib. 1. summa, cap. 61. num. 1. edit. Duac. Sa, verbo, Ordo, Armilla, verbo, Ordines. Moneta de dist. p. 2. q. 19. num. 11.

11 In textu, ibi, **Exinde Acolytus:**

Sensum esse existimant Doctores citati. Exinde à completo quinquennio post infantiam, idest à completo anno etatis duodecimo Acolytus fiat; ita quod Acolytus nemo fieri possit, nisi incepto iam tertio decimo etatis anno; ita sentiunt omnes Doctores citati num. superiori, præter Sotum, & Sayr. de quibus statim, ubi aiunt ad Acolytatū requiri duodecimum annum completum; quod probant ex nostro textu; quanvis Henric. d. cap. 19. addat non colligi ex eo necessariam esse etatem duodenam ad Acolytatum.

12 Sotus dict. dist. 25. q. 1. art. 2. Sayr. d. cap. 12. num. 2. sic explicant verba. Exinde Acolytus, vel subdiaconus quatuordecim annis fiat; idest exinde Acolytus fiat à quartodecimo etatis anno completo incipiente iam decimoquinto, & non antea; sed non video hanc opinionem, & explicationem à reliquis Doctoribus probari, quantum ad Acolytatum, eam tamen suspicor veram, si recte grammatica inspiciatur, & vis huius Decreti.

13 In textu, ibi, **Vel subdiaconus quatuordecim annis fiat.**

Sensus Glossæ est, ut qui vult subdiaconus ordinari, id in ea etate faciat, quæ post comple-

tam infantiam enumeret annos quatuordecim, non quidem perfectos, sed inceptos, idest à vigesimo anno etatis completo, ita post Sayrum d. lib. 6. cap. 12. nu. 2. citant prælo Paludan. in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. 6. Astens. sum. part. 2. lib. 6. nu. 25. art. 1. q. 1.

14 At puto hac explicatione vim inferri verbis, & grammaticæ, cum in duplici significatione accipiant, Glossa, & Sayr. cum Doctoribus ab eo citatis, verbunt, *Quatuordecim annorum.* Nam aiunt à quatuordecim etatis annis, aliquæ fieri posse acolytum ex hoc textu, ac proinde verbum, *quatuordecim;* significare annum quartum decimum à vita incepta, deinde significare annum quartum decimum à finita infantia, idest à completo septennio, ita ut annus vitæ sit vigesimus primus inchoatus, quoad suscipiendum subdiaconatum; quoad suscipiendum Acolytatum sit annus vitæ quatuordecimus, quæ quam libere dicantur, nemo non videt.

15 Facilius esset explicatio, & contextui magis accommodata; si diceremus à finito decimo quarto etatis anno, & incepto decimo quinto esse etatem definitam ad ordinem Acolytatus, & subdiaconatus, quantum ex dispositione, & Decreto Zozimi, ita ut eadem p hunc textum postuletur etas ad Acolytatum, atq; ad subdiaconatum, atq; ita quoad subdiaconatum textum videtur explicare Glossa in Clement. generalem, verbo, *observantiam, de etate, & qualitate.* ubi dicit olim dari subdiaconatum in decimo quinto anno. Item Henric. dict. cap. 19. num. 1. ubi ait olim ad subdiaconatum satis fuisse decimum quartum annum, quod ex nullo textu colligi posse credo, nisi ex hoc, & hac eius explicatione; allegat Henric. in Commen. littera F. Sylvest. & alios, verbo, *Ordo,* sed ibi Sylvest. nihil de hac re, solum verbo, *Ordo,* 3. num. 8. refert ad verbum, *etas,* & ibi tantum dicit ad subdiaconatum olim requiri decimum octavum annum inceptum, ex Clement. generalem, de etate, & qualitate, hanc explicationem sequitur etiam Mayol. lib. 1. cap. 30. nu. 8. de irregularitate, quem vide.

16 Cæterum quidquid sit de hac explicatione, & de etate per hunc textum requisita ad Acolytatum, & subdiaconatum; certum est probabilem valde opinionem esse, in terris, ubi adhuc non practicatur Tridentin. maxime post Clementinam generalem, de etate, & qualitate, legitimam etatem esse ad quatuor ordines minores quamcumque etatem, quæ septennium excedit, dummodo in ea detur usus rationis, ita docet Glossa cap. De his, verbo, *lectorem, distinct. 28. Clement. generalem, verbo, promovens, de etate, & qualitate.* Sot. in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. §. *Quanvis iure, vers. Et omnes minores ordines à septennio.* Guierri. Canonice. quest. lib. 1. cap. 26. num. 2. Vgolinus de irregularitate, cap. 45. num. 2. Azor. 2. part. lib. 6.

cap. 5. quest. 3. & 9. *Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 22.* ubi ait solum eam requiri aetatem ad ordines minores, quæ septennium excedat, nec iam tempora, & interstitia, *cap. In singulis, dist. 77.* esse in usu.

17 In terris verd ubi viget Tridentinum, cum nihil de aetate ad minores requisita disposuerit, eandem opinionem praticari nihil vetat, maxime cum Tridentin. aperte supponat *sess. 23. de reformat. cap. 6.* ante 14. annu posse aliquem suscipere minores ordines, & *cap. 11. de interstitijs horum ordinum,* episcopo committatur, & de aetate insinuat, *cap. 12.* quatenus de illa taceatur; nec obstat quod *cap. 5.* iusserit, inquiri de aetate promovendorum ad minores, nam id fit ut de ea episcopi arbitrentur, ut optimè notat *Suar. de censur. lib. 6. cap. 12. nu. 4.*

18 Quæres utrum dato, quod minores ordines habeant certum, & determinatum tempus, ut de Acolytatu dixerunt aliqui, esse duodecimū annum completum, alij esse decimum quartum completum, ut retuli, qui ante hoc tempus ordines suscipit, sit suspensus, vel suspendendus? Clariùs quæri poterat, Vtrum si quis ante septennium cum perfecto usu rationis suscipiat primam tonsuram, & minores, sit suspensus, vel suspendendus? Respondeo negativè; quia iura imponentia suspensionem, nullam mentionem faciunt ordinum minorum, ut *cap. Non est compos, de temporib. ordin.* Item Bulla Pij II. de qua inferiùs, ita *Navarr. in Manual. cap. 25. nu. 70. & tom. 1. conf. 19. nu. 5. & conf. 25. nu. 4. & conf. 48. nu. 1. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. nu. 6. Suar. de censur. disput. 31. sect. 1. nu. 22.* De suscipientibus ordinem sacrum dicam, *cap. Subdiaconus, à nu. 2.*

19 In textu, ibi, Ad benedictionem subdiaconatus. qua aetate dicam *cap. sequenti,* & vide *Menoch. de arbitrar. casu 57. nu. 9.*

20 In textu, ibi, Sacerdotium. De aetate ad sacerdotium requisita, vide *cap. Episcopus, infra eadem.*

21 In text. ibi, Defensores autem. Optimè de defensoribus *Glossa, verbo, defensores, & marginalis, ibidem.*

C A P. Quicumq; III.

S Y M M A R I V M.

I Observatio temporis huius, & superioris Canonis.

2 Particula, ante, excludit omnia, quæ post se inveniunt.

3 Pubertatis quando incipiat?

4 Cur femina citius pubescant, quam mares?

5 Vtrum liceat adultis instructis, in fide differre baptismum? & nu. 6.

7 Vtrum ecclesia determinaverit aliquod tempus adultis ad suscipiendū baptismum?

8 Vtrum hoc tempus potuerit determinari ab ecclesia?

9 Ecclesia potest determinare tempus pro adultis, & infantibus christianorum.

10 Vera textus explicatio.

11 Vis, & efficacia particule, statim, illi, eo, mox, &c. & nu. 12.

Observabis ad dispositiones, & decreta huius textus, illa antiquiora esse, quam contenta in *cap. In singulis, superiore,* nam *cap. hoc* condidit Syricius, qui Pontificatum tenuit ex *Bellarmin. in Chronologia,* ab anno 385. usq; ad 398. *cap. verd, In singulis,* condidit Zozimus, qui sedit ab anno 417. usq; ad 418. viginti annis post Syricium, *Honorij, & Arcadij temporibus.*

In textu, ibi, Ante pubertatis. Id est ante finitum decimum quartum annum. Nam propositio, ante, solet excludi illud, cui proponitur, ut docent *Agellius noctium Atitatum, lib. 12. cap. 13. Alciatus l. Anniculus, 134. nu. 3. ff. de verbor. significat. Bart. l. 2. §. Creditorem, nu. 7. ff. si certum petatur. Præteus in suo lexicon iuris, verbo, ante. Dixi multa cap. Ante triennium, l. à nu. 4. dist. 31.*

Cæterum pubertas incipit à decimo quinto anno inchoato in masculis, à decimo tertio inchoato in fœminis, & finitur finito vigesimo quinto anno, ita notant Doctores ad *cap. Continebatur, de desponsat. impuberum, cap. Attestationes, cap. Ex litteris, & cap. Puberes, eodem tit. A tempore incapta pubertatis, usq; ad annum 25. completum, tam masculus, quam fœmina dicuntur minores, l. 1. C. si minor se maiorem dixerit; ut etiam dicuntur infra pubertatem, masculus, & fœmina, pupillus, & pupilla, l. final. C. quando tutor. *cap. Puella, 20. q. 2. & vide Menoch. casu 427. à nu. 28. de quo Sanch. lib. 6. de matrimon. disp. 38. nu. 2.**

Cur autem fœminæ pubescant citius, quam mares disputant optimè *Tiraquel. de legibus conjugialib. lib. 6. nu. 38. Guierr. Aushent. Sacramenta puerum,*

puberum, num. 1. & 2. Cod. si adversus venditionem. Sfortia Oddus tract. de restitut. in integrum, part. 1. q. 2. toto art. 4.

5 Quæres primò. Vtrum licuerit adultis instructis infide, baptismum differre per tantum temporis spatium, quantum intercedit à finita infantia, usq; ad incæptam pubertatem, infra quam textus disponit, ut qui velint ordinari, baptizentur? Respondeo 1. Syricij sæculo, idest ab anno 300. usq; ad 400. id consuevisse magnos viros post Constantinum Magnum, quem longo tempore post conversionem baptizatū esse, testatur Ambros. oratione de obitu Theodosij, refert Sotus in 4. dist. 5. quest. unica, art. 3. §. de adultis: Ledesma 1. 4. q. 9. art. 3. dub. 1. de quo vide Baron. tom. 3. anno Christi 324. à pag. 208. usq; ad 211. & posita ad cap. Constantinus, 14. infra distinct. 96. Ex his fuit S. Martinus episcopus Turonensis, qui octo annis postquam incæpit esse cathecumenus (incæpit autem ex sententia Baron. in annotationibus Martyrolog Romani II. Novemb. item tom. 3. Annalium, pag. 577. & tom. 4. pagin. 367. & tom. 5. pag. 161. anno ætatis suæ 26. nam baptizatus est anno 33.) baptismum suscepit, ut tenet idem Sotus, & Ledesm. citat. item Suar. tom. 3. de Sacrament. disp. 31. sect. 2. §. Circa priorem. Fuit etiam Sanctus Ambrosius, qui eum creatus episcopus baptizatus est; item S. Augustinus, ut videre est apud eosdem Doctores, quibus addi potest D. Gregor. Nazianzen. cognomento Theologus, quem constat per multos annos distulisse baptismum. Ribadanera in eius vita, imò Tertullian. lib. de baptismo, cap. 18. docet consilium optimum esse baptismum differre.

6 Respondeo secundò. Quidquid sit de facto horum sanctorum, quos ex humilitate, & reverentia in hoc Sacramentum, illud distulisse tenent Sotus, Ledesma, & Suarius, ubi proximè, certum est præceptū divinum recipiendi baptismum obligare adultos, ut baptismum suscipiant, quam primum id dignè, & commode possint, vel saltem, ut id non multum differat, ita ex PP. probant Sotus, & Ledesma, & omnium elegantius Suar. locis proximè citatis.

7 Quæres secundò. An præcepto aliquo Ecclesia determinaverit aliqua tēpora, ultra quæ cathecumenis baptismum differre sit mortale? Respondeo 1. pro cathecumenis adultis, qui non sunt fidelium filij non inveniri de facto in Ecclesia tale præceptum determinans illis tempus ad baptismum, ut eum Caietan. 3. part. quest. 68. art. 3. tenet Suar. tom. 3. de Sacrament. disp. 31. sect. 2. §. Secundo ex hoc principio, contra Sotum in 4. dist. 5. quest. unica. art. 3. ubi acutè explicat S. Thomam, qui ad speciem contrarium videtur sentire 3. p. q. 68. art. 3.

8 Addit deinde Suar. §. Nihilominus, non esse in Ecclesia potestatem ad præcipiendum adultis

non baptizatis, nec baptizatorum filijs, ut intra tale tempus baptizentur. Probat ex illo Paul. 1. ad Corinth. 5. num. 12. De his, qui foris sunt nihil ad nos; ex quo colligunt Doctores potestatem Ecclesiæ esse tantum supra eos, qui intra ipsam sunt per baptismum, item ex Tridentin. sess. 14. cap. 3. ibi. Ecclesia in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus. Deinde addit optimas rationes, quas apud eundem vide.

9 Secus est pro adultis baptizatorum filijs; nam cum in hos ratione parentum potestatem nacta sit Ecclesia, poterit optimè præcepto eos obligare, ut intra certum tempus baptismum recipiant, ut optimè addit Suar. citat. §. Tertio addendum; sed nusquam tale præceptum scripto imposuit, ut nec etiam scriptum præceptum invenitur, obligans parentes christianos, ut ante usum rationis filios baptizent, licet Ecclesiæ recepta consuetudo ad hoc præceptum introducendum satis esse videatur, & signum est posse Ecclesiam punire parentes, qui secus faciant, & ipsis invitis, eorum filios ante usum rationis baptizare, lege Suar. d. tom. de sacram. disput. 25. sect. 2. §. Ultimo ergo.

In textu, ibi, Baptizari, &c. 10

Non quod hoc præceptum sit ecclesiasticum determinativum temporis, in quo obliget divinum de recipiendo baptismo, sed quia noluit Ecclesia eos ad ordines admittere, qui intra tale tempus baptismum non susciperent, non quidem per modum pœnæ, sed per modum convenientis cuiusdam dispositionis suorum beneficiorum, & ministeriorum, ut convenienti modo eos induceret ad præceptum divinum exequendum, ita in simili explicat Suar. de sacrament. disput. 31. sect. 2. §. Secundo ex hoc, ad medium.

In textu, ibi, Statim lector, &c. 11

Non intelligas grandævum post baptismum statim debere ordinari, idest illicò, in continenti, intra triduum, quæ est vis in iure, & significatio verbi, statim, l. fin. C. de errore advocatorum, l. fin. C. de iudicijs, & vide ibi Bald. & Felin. in cap. Veniens, in 1. de testibus, nu. 15. in fin. Ripa l. 4. §. Condemnatum. ad finem, ff. de re iudicata. Mandos. de monitorijs, quest. 31. num. 8. de qua eius dictione, & eius vi videndus tibi erit Romanus in l. 1. ff. de verbor. significat.

12 Sed explica cum Glossa hic, non multum debere ordinationem prolatari, nam particula, statim, illicò, mòx, in continenti, absq; moræ dispendio, semper interpretandæ sunt pro ut subiectæ materiæ, arbitrio boni viri, casus postularit, l. statim, l. Quod dicimus, ff. de solutionibus. Abb. in cap. Potuit de locato. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 9. nu. 5. & deinceps Puteus decis. 266. nu. 4.

lib. 1. Ehesaur. decis. Pedamontana 77. num. 3. Gonzalez de mensibus, & alternat. Glossa 9. in annotationibus, num. 217. ubi ad affirmat ex l. final. Cod. de iudicijs, & cap. Præerea, §. presenti, ubi Glossa, verbo, continuo, de hereticis, cap. Præerea, de testibus cogendis, Glossa in cap. Quia propter, verbo, mox, de electione, Avendañ. in cap. Prætorum, part. 1. cap. 16. num. 2. Tiraquel l. Si unquam, verbo, revertatur, à nu. 109. usq. ad 129. C. de revocandis donation. Diximus ad cap. Si quis, 27. dist. 50. & ad cap. Catinensis, 17. distinct. 61.

C A P. Subdiaconus. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Ætas ad sacros ordines præscripta.*
- 2 *Vtrum attingens unam horam vigesimi quinti anni queat ordinari?*
- 3 *Qui ante ætatem legitimam ordinatur in sacris, est suspendendus.*
- 4 *Ante Bullam Pij II. idest ante annum 1461. non erat talis ipso iure suspensus. & num. 5.*
- 6 *Post Bullam Pij II. suspensus est sic ordinatus ipso iure.*
- 7 *Ad incurrendam hanc suspensionem opus est dolo.*
- 8 *Qui sic suspensus ministrat cum dolo in ordine male suscepto fit irregularis.*
- 9 *Non tollitur ista suspensio, adveniente legitima ætate.*
- 10 *Episcopus in ea potest dispensare.*
- 11 *Ad munera civilia, & reipublica officia satis est attingisse annum vigesimum quintum.*
- 12 *Secus in Lusitania, ubi ordinatio requirit annum 25. completum.*
- 13 *Non verificatur hæc ætas in impetrantibus veniam ætatis.*
- 14 *Modificatur primò Ordinatio, ubi defuerint maiores viginti quinque annis.*
- 15 *Nunquam admittendi sunt pupilli ad munera reipublica.*
- 16 *Limitatur 2. in eis, qui non sunt proprietarij, sed suscepti.*
- 17 *Non placet ea limitatio.*
- 28 *Modificatur 3. in muneribus, ubi non requiritur tanta prudentia.*

IN textu, ibi, Non minor viginti annorum. Immutatum est hoc Decretum. Primò per Clementinam generalem, de ætate, & qualitate, ubi sufficit ad subdiaconatum ætas decimi octavi anni inchoati, ut ibi docet Glossa, verbo, in decimo octavo, ad diaconatum vigesimi, ad presbyteratum vigesimi quinti similiter inchoati. Secundò, à Trident. sess. 23. de reformat. cap. 12. ubi ad subdiaconatum requiritur annus 22. ad diaconatum 23. ad presbyteratum 25. omnes inchoati, ut declaravit sancta Congregatio, & tradit Navarr. in Manual. cap. 25. num. 116. Gutierrez, Canon. lib. 1. cap. 26. à num. 8. Emmanuel. Rodrig. regular. tom. 3. quest. 23. art. 6. Petrus Ledesm. in summ. p. 1. tract. de Sacramento Ordinis, cap. 7. Garcia de benefic. p. 7. cap. 4. num. 21. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 4. Mayol. lib. 1. de irregularitat. cap. 30. num. 8. Henriq. lib. 10. de Ordin. cap. 19. num. 2. Ægyd. de Sacrament. tom. 2. disp. 20. num. 102. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. nu. 166. Avila de censur. p. 3. disp. 5. dubio 7. §. Notandum undecimo. Franciscus Leo in thesauro fori ecclesiast. p. 1. cap. 4. num. 31. Praxis nova episcop. cap. 1. num. 23. pag. 34. Bonacina de Sacrament. disput. 8. quest. unica, punct. 5. num. 12. Miranda in Manual. prælatorum, tom. 1. quest. 39. art. 2. Campanil. in diversorio iur. Canon. rubr. 7. cap. 3. infra citandi.

Sed quæres quænam inchoatio annorum sit necessaria, an satis sit incepisse per diem, vel per horam? Primam partem sequuntur Authores citati, num. precedenti, & alij, infra cap. 1. num. 5. dist. 78. Attamen sufficere ingressum unius horæ vigesimi quinti anni, ut rite quis ordinetur, videtur deduci ex Trident. sess. 23. cap. 12. de reformat. ubi disponit neminem ante vigesimum quintum annum promovendum ad presbyterium, & communis Theologorum, & Canonistarum tenet sufficere complementum vigesimi quarti anni, ergo qualiscunq. temporis attingentia 25. sufficet. Verum est enim dicere in illa hora sumus in 25. anno, quod ante illam physice dici non poterat. Confirmatur quia computatio 24. anni debet fieri de momento ad momentum, ut vere compleatur, at qui subsequens tempus horæ iam est intra terminos viginti quinque annorum, ergo satis erit Concilij decreto per egressum 24. annorum; & probatur ex l. 3. §. Minorum, ff. de minoribus, quatenus deciditur viginti quinque annos, ne aliquis minor dicatur, complendos esse de momento ad momentum, ubi Glossa, verbo, momentum, & ita intelligendi sunt DD. dum assignant pro ingressu unum diem scilicet non integram, sed incaptum inter quos est. Ægydus Conink tom. 2. disp. 20. dub. 10. num. 102. concludens decretum Trident. intelligendum de 25. annis

de annis inchoatis ad singulos ordines, vel per unum medium diem, sed inchoatio vere fit per unam horam igitur ea erit satis.

3 In textu, ibi, Disponatur.

Sensus verus est ex mente *Suar. disp. 31. sect. 1. nu. 24.* ut qui ante legitimam aetatem à Canonibus constitutam sacris ordinibus initiatur, ob tale crimen suspendatur, vide eundem *Suar. loco citato.*

4 Quæstio est non vulgaris. Vtrum præter hanc suspensionem inferendam, de qua noster textus, incurratur aliqua de facto, vel (quod idem est) ipso iure suspensio ab ordinato in sacris ante legitimam aetatem? Respondeo 1. quæstionem hanc agitari posse, vel ante, vel post Bullam Pij II. Si ante Bullam Pij II. longe probabilior est sententia aientium nullibi in iure positam esse talem suspensionem ipso facto incurrendam, nam *cap. Vel non est compos. de temporib. ordinat.* solum dicit Pontifex de quodam ordinato in diaconum aetate tredecim annorum. *Ipsam ab executione officij diaconi, usq. ad aetatem legitimam suspendimus.* Quæ verba solum factum Pontificis continent, non quidem ut legislatoris, sed ut iudicis in illa causa, ac proinde solum ex eo colligitur, quid in talibus facere iudices debeant, nimirum tales suspendere, ut ipse fecit, non quod ipso sint iure suspensi, sed quod suspendendi sint propter talem excessum, ut optime notat *Suarus, statim citandus,* hanc sequuntur *Glossam in d. cap. Vel non est compos. verbo, suspendimus. Archidiacon. Cardinal. à Turrecrem. in cap. Placuit, hac dist. 77. Henric. in cap. Consultationi, de temporib. ordinat. column. 4. Antonius de Butrio in d. cap. Vel non est compos. s. Antoniu. 3. p. tit. 14. cap. 16. §. 13. ubi citat Zabarellam, Maior in 4. dist. 24. q. 1. in fine, multi, quos refert, & sequitur Covar. in Clement. Si furiosus, p. 1. §. 1. nu. 4. Tabien. verbo, aetas, nu. 1. & verbo, Ordo, 3. nu. 3. §. 2. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. nu. 5. Bernard. Diaz. in pract. criminal. cap. 16. multi apud Henric. lib. 13. de excommunicat. & suspens. cap. 38. in Comment. littera A. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. nu. 23. & sequenti. Avila de censur. p. 3. disput. 5. dubio 7. §. de Secunda.*

5 Contrarium minus probabiliter tenet *Glossa in Clementina generalem, verbo, anno, de aetate, & qualitate, & ibi Cardinal. q. 5. & 6. Villadiego de irregularit. cap. de suspension. col. 2. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 61. nu. 5. edition. Duaciana. Sanch. lib. 7. de matrimon. disp. 30. nu. 14. videntur tenere Angel. verbo, aetas, nu. 4. & ibi Sylvest. nu. 20. Dubitat Henric. lib. 13. de excommunicat. & suspens. cap. 38. num. 1.*

6 Respondeo 2. Si quæstio agitetur post Bullam Pij II. (de cuius tenore videndus erit *Rebus. in practi benef. p. 2. tit. de clericis ad sacros ordines male promotis, Glossa 4. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. n. 13.*)

quæ incipit. *Cum ex sacrorum, expeditaq. fuit Romæ 27. Novembris, anno 1461. Pontificatus vero ipsius Pij II. anno 4. non esse dubitandum ordinatos ante legitimam aetatem esse ipso iure suspensos, ibi. A suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem ordinibus ministrare presumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant.* Ita tenent *Navarr. in Man. cap. 25. nu. 70. & cap. 27. nu. 155. & in repetition. cap. Accepta, de restitut. spoliator. oppositione 8. nu. 14. & tom. 1. cons. 6. nu. 1. & cons. 19. nu. 5. & cons. 25. nu. 4. & cons. 30. nu. 3. & cons. 35. num. 1. & cons. 4. nu. 1. & 4. & cons. 48. nu. 1. de tempor. ordinat. Covar. in Clement. Si furiosus, p. 1. §. 1. nu. 4. Mayol. de irregularit. lib. 1. cap. 30. nu. 19. Grass. p. 1. decision. aurear. lib. 4. cap. 27. num. 23. Sayr. cum multis, de censur. lib. 4. cap. 14. num. 11. ubi latè refert, qui huius Bullæ Pij II. meminere, & Pontifices, qui eam suis diplomatibus confirmarunt, item lib. 6. cap. 12. nu. 5. Henric. lib. 13. de excommunicat. & suspens. cap. 38. nu. 1. ubi in Comment. littera D. refert etiam Summos Pontifices confirmantes Bullam Pij II. & Authores, qui illius fecerunt mentionem. Tolet. lib. 1. summa, cap. 61. nu. 5. & 6. edit. Duaciana. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. à nu. 25. Avila de censur. p. 3. disp. 5. toto dub. 7. Reginald. in practi, lib. 32. tract. 2. sect. 3. nu. 70. §. Quod autem aliqui.*

7 Cæterum scias ad incurrendam hanc suspensionem opus esse dolo, nam Pius II. utitur verbo, *presumpserint*, quod & ad irregularitatem, & suspensionem ordinis sacri, referunt *Navarr. in cap. 27. nu. 154. in Manual. & cons. 3. de aetate, & qualitate. & cons. 2. de filiis presbyteror. & 2. p. cons. in addit. lib. 1. tit. de temporib. ordinat. cons. 50. Bernard. in pract. cap. 26. littera C. verè. Primò, quod etus. Henric. lib. 13. de excommunicat. cap. 38. nu. 1. in fine, & in Comment. littera E. Avil. eleganter, de censur. p. 3. disp. 5. dub. 7. §. Pro intelligentia, ad med. probabile iudicat *Suar. d. disp. 31. sect. 1. num. 26. in fine, ac proinde sola ea ignorantia non excusabit ab hac suspensione, quæ à dolo non excuset, siye ea sit iuris, siye facti.**

8 Præter suspensionem, incurritur irregularitas ab eo, qui in susceptis ante aetatem ordinibus, non habita absolute à suspensione ministraverit, sed dolus pariter in ipsa ministracione ordinis malè suscepti, requiritur propter verbum, *presumpserint*, quo utitur Pontifex, ita tenent omnes Doctores, proximo numero citati, & præter illos *Covar. in Clement. Si furiosus, p. 1. §. 1. nu. 4. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. nu. 15. & cum multis lib. 6. cap. 12. nu. 5. ad med. Suar. ubi proximè, nu. 27. ad med.*

9 Neque ista suspensio imposita à Pio II. tollitur, adveniente aetate legitima, & requisita ad ordinem rite suscipiendum (ut tollitur quæ inferenda est à iudice ob decretum, *cap. Vel non est compos, ubi primum legitima aetas succedit*) sed

sed indiget omnino absolutione, cum indiffinitè lata sit, ita notant *Rebus. in praxi de benef. p. 2. tit. de clericis ad sacros ordines male promotis, Glossa 4. Covar. in Clement. Si furiosus, p. 1. §. 1. nu. 4. Henric. d. lib. 13. cap. 38. nu. 1. Tolet. lib. 1. summ. cap. 61. nu. 6. edit. Duavian. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. & 15. & alij multi, unde consequenter addunt, qui post ætatem, sed cum suspensione ministraret in ordine sic suscepto, cum eo dolo, quem requirit Pontifex, fieri irregularem.*

10 Si roges, quis possit absolvere à tali suspensione? Respondeo posse episcopum, nam ea nullibi reservata invenitur, ita *Sylvest. verbo, suspensio, nu. 8. Avila de censur. p. 3. disp. 5. dubio 7. §. Septimo notandum. Nec refert, quod hanc suspensionem sibi reservavit Sixtus V. Bulla, quæ incipit. Sanctum, & salutare, nam, ut sæpe iam diximus, ea à Clemente VIII. ad terminos iuris communis redacta est. An ordinati in minoribus ante legitimam ætatem, sint etiam ipso iure suspensi, dixi in cap. In singulis, num. 18. hæc distinct.*

11 In Glossa, verbo, Subdiaconus, ibi, Licet sensus sit, &c. Ait in honoribus civilibus satis esse attigisse vigesimum quintum annum; & allegat *l. Ad Republicam, ff. de minoribus, & honoribus, idem tenet ibi Alberic. nam. 2. Glossa 1. in l. 1. C. qui ætate, lib. 10.*

12 Secus est in Lusitania ubi ex *Ordinat. lib. 1. tit. 93. cavetur, ut nullus ante completum vigesimum quintum annum Reipublicæ muneribus præficiatur, de qua videbis ex nostris Lusitanis Caldas Pereira in l. Si curatorem, verbo, hunc contractum, nu. 41. & 44. Mendezium à Castro in praxi Lusitana, lib. 1. cap. 2. nu. 26. videbis præterea Gregor. Lopez. l. 8. verbo, entendidos, tit. 9. p. 3. & l. 2. tit. 9. lib. 3. recopil. fratrem Ludovicum Mirandam de ordine iudiciario, q. 4. art. 2. conclus. 1. Curiam Philippicam p. 1. §. 2.*

13 An verò hæc verificetur ætas in eo, qui veniam ætatis à Rege nactus est, dubitant nonnulli? Placet negare cum *Glossa 1. in l. 2. C. qua ætate, lib. 10. quam sequitur Platea nu. 1. Nam impetratio veniæ, & ætatis prodest solum ad administrationem patrimonij proprii; & ut quis ad iudicia admittatur, ut maior l. 2. Cod. de his, qui veniam ætatis impet. non verò ad munera, & officia Reipublicæ, sequitur præterea Roderic. Snar. allegat. 12. nu. 7. Padilla l. Si quis maior. nu. 7. C. de transact. Caldas Pereira in l. Si curat. verbo, hunc contractum, C. de restitut. in integrum.*

14 Modificabis tamen 1. Ordinationem nostram Lusitanam, ut ea non valeat, ubi defecerint incolæ maiores viginti quinque annis, nam tunc ratione penuriæ assumi poterunt minores, ex *l. Non tantum, §. Minores, ubi Glossa, verbo,*

ex causa, ff. de Decurionibus, Glossa, verbo, creati, in l. Ad Republicam, ff. de muneribus, & honoribus. Roderic. Snar. allegat. 12. nu. 3. Azved. ad Curiam Pisanam lib. 1. cap. 12. Avendañ. de exequend. mandat. part. 1. cap. 19. num. 16.

Quod intellige, nisi tales assumendi sint in ætate pupillari, nam tunc omnino rejiciuntur ex *l. 1. §. Impuberes, ff. de iure immunit. Caldas Pereira in l. Si curatorem, verbo, in hunc contractum, C. de restitut. in integr. nu. 42.*

Modificabis 2. in minoribus, qui proprietarijs in officijs sufficiuntur; nos dicimus, servit de serventia, ita iudicatum refert *Cabed. p. 2. de iis. 2. artillo 106. Mendez de Castro in praxi Lusitana, lib. 1. cap. 2. §. 9. nu. 25.*

Verius puto hanc modificationem, & proximè esse expressè contra eandem Ordinationem Lusitania, eodem lib. 1. tit. 93. ibi. *Nemo possa servir em nome de outrem, posto que tenha de nós licença para isso, naõ passando de idade de vinte, & cinco annos. Id est, ac si dicat neminem; qui non excedat 25. annu posse sufficere pro proprietario ad officij, & muneris servitium, licet hoc servitium illi concessum sit à Rege.*

Modificabis 3. in muneribus publicis personalibus, in quibus parum, aut nihil refert. Vtrum quis magna prudentia, & consilio polleat, ut est facere custodiam in porta, muros ab hostibus tutari, & quid simile; nam ad hoc vocantur minores viginti quinque annis, exceptis scholaribus, quibus calamus, non gladius, liber, non arma conveniunt; ita docet *Bart, & Platea in l. 1. nu. 2. C. qui ætate, lib. 10. Azved. ad tit. 14. nu. 20. l. 6. nova recopilat.*

C A P. Placuit. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Qua ætate quis possit diaconus initiari?
- 2 Velum quod feminis Deo sacratis dari solet, quotuplex sit?
- 3 De quo velo disponat noster textus?
- 4 Quibus virginibus dari possit hoc velum?
- 5 An, quæ hoc velo velabitur, necessaria debeat esse virgo?
- 6 An, quæ per vim, & sine ullo mentis consensu oppressa est, possit velari?
- 7 An, quæ occultissime integritatem corporis amisit mortaliter, possit velari?
- 8 An hæc teneatur se proderè, ne velletur?
- 9 Authoris sententia proponitur.

10 De salutatione lectorum. Iube Domine benedicere.

11 De salutatione. Dominus vobiscum.

12 De salutatione Virginis. Deipara à concionataribus.

1 IN textu, ibi, Diaconi. Dixi de correctione huius, & similium Canonum, in cap. Subdiaconus, 3. nu. 1. hac dist. 77. ad 3. nu. 6.

2 In textu, ibi, Nec virgines consecrentur. Nota ex Paludan. in 4. dist. 38. Synest. verbo, consecratio virginum, nu. 1. Emman. Rod. tom. 1. quest. regul. q. 64. art. 1.

quinq; vela ex nigro colore dari solita fuisse foeminis, quae Deo dedicabantur. Primum professionis, quod post professionem portant omnes moniales professe. Secundum, consecrationis anno scilicet 25. ut constat ex hoc textu. Tertium ordinationis, dabatur anno quadragesimo diaconissis, ut homilias in choro possent legere, cap. Diaconissam, 27. q. 1. & cap. Si quis omnem, 1. q. 7. de quibus Sor. in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. paulo ante med. §. In contrarium. De alijs diaconissis, & presbyteris, dixi ego in cap. Presbyter, 18. nu. 3. & cap. Meliores, 19. nu. 1. dist. 32. Quartum velum erat praelationis, quod dabatur Abbatis ad 60. aetatis annum, cap. Iuenculas, 20. q. 1. sed de aetate aliter habetur in Trid. sess. 25. de regul. cap. 7. Quintum continentiae, & observationis, cap. Vidua, 27. q. 1. quod etiam dari potest virginibus.

3 Textus ergo loquitur nunc de velo solito dari virginibus ad 25. annum, cum eis ceremonijs, de quibus in Pontif. Roman. pag. 186. & seqq.

Quaestio igitur prima est. Quibus virginibus dari possit hoc velum? Respondet Sylvest. ubi proxime, cum Archidiacon. Emman. Rod. d. art. 1. ubi cum comuni Doctorum, ut ipse ibi appellat, solum eas virgines, quae tria vota essentialia in Religione approbata emiserint, esse consecrationis velo velandas, non tamen omnes, quia neq; moniales mendicantium, neq; quaedam aliae consecrantur ab episcopo.

4 Quaestio secunda. An necessario ea, quae velo consecrationis velanda est, debeat esse virgo? Scripsi iam de hac quaestione in cap. Sanctimonialis, 24. nu. 1. dist. 23. ubi retuli ex Sa. verbo, consecratio, nu. 6. posse consecrari eam, quae pollutione voluntaria fuit corrupta, intellige etiam si ipsa talem pollutionem procurasset tactibus impudicis etiam cum viro, dummodo integra sit corpore, signaculum virginale non amiserit, hanc resolutionem sequitur pariter Sylvest. verbo, consecratio virginum, nu. 2. Caiet. in summa, verbo, virginum consecratio. Eiusdem verbo, n. 3. Lessius lib. 3. cap. 2. dubio 16. nu. 120. probat optime Caietan. & ex eo Lessius, quos adij-

6
am Quaestio 5. An quae per vim amisit virginitatem, & carnis integritatem oppressa, vel dormiens, vel vigilans, sine ullo tamen animi consensu, ita ut non peccaret mortaliter in tali oppressione, possit eodem virginitatis velo velari? Tetigi hanc quaestionem in cap. Acutius, 2. nu. 3. dist. 260 & ibi citavi Emmanueli pro parte negativa; nunc dico probabilior em esse partem affirmantem, si talis violatio occulta sit. Nam, ut certum est, in tali casu virginitas non perijt, ut communiter docent DD. cum D. Thom. 2. 2. q. 152. art. 1. ad 3. ex doctrina S. August. lib. 1. de civitat. Dei, cap. 18. ubi: Quis, inquit, sana mente putaverit se perdere pudicitiam, si forte in apprehensa, vel oppressa carne sua exerceatur, & expleatur libido non sua? Et cetera, quae eleganter profecit. Addit S. Augustinus, hanc, quae vim passa est, partem esse illi, cuius integritatem obstetrix, iuxta causam, manu velut explorans, casu dum inspicit, perdidit. Atque ut dubium non est, hanc, quam ita obstetrix casu perdidit, posse velari, sic etiam illa poterit, quam illi partem facit S. Augustin. ita Lessius, lib. 3. cap. proxime citato, dub. 16. nu. 115. Nec contra facit decretum Leonis Papa, in cap. Ille autem, 32. q. 15. Quod consilium tantum continere, non praecipit, ubi dicemus, deinde Canonem loqui de oppressione manifesta, propter suspicionem continentiae, & indecentiam, quae inde confurgit, ibi me vide.

7
8
Quaestio 4. An, quae occultissime voluntarie integritatem corporis, & virginitatem amisit prostituendo se viro, vel aliquo modo venero, possit inter moniales, quarum religionem profiteatur, velum, quod accipiunt virgines, pariter accipere, supposito quod ab omnibus pro virgine habeatur? Dixi de hac quaestione in cap. Sanctimonialis, 24. nu. 1. dist. 23. ubi pro hac parte affirmativa unicum citavi Sa. Pro negativa Sor. Sylvest. Navarr. Mirand. Vivald. quibus adde Paludan. in 4. dist. 38. q. 5. toto art. 3. S. Antonin. 3. p. tit. 2. cap. 2. §. 2. Caiet. in summa, verbo, virginum consecratio, summa nu. 3. Emman. tom. 1. quest. regul. q. 64. art. 3. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 4. n. 21. Lessium lib. 3. cap. 2. dub. 16. nu. 117. Qui omnes aiunt id adeo verum esse, ut nec propter grave scandalum inde emittens, si tales non facerentur, consecrandae sint.

Ego, ut verum fatear, non video, quare ratione talis obligari possit ad abstinendum a velo virginum in ea religione, ubi necis sit illud ab omnibus virginibus recipi. Primum, quia si tale, quid facit, infamabit proculdubio se ipsam, non solum apud eas, cum quibus vivit, sed etiam apud externos; quod in maximum redundabit damnum, & sui, & religionis, & totius parentele, & mille infortunijs aditum aperiet, unde puto tantum abesse, ut teneatur se ipsam prodere, ne velum virginitatis accipiat, ut potius teneatur crimen suum tacere, nec se ipsam infamare, cum tanto damno religionis, & parentum, & consanguineorum, ut est

ut est vulgare in materia famæ, quia tunc fama sua, non est sua, sed religionis, parentum, consanguineorum, &c. Adde *Sayr. in clavi. Regia, lib. 11. cap. 4. nu. 38.* Secundo, quia nulli licet infamare se ipsum, narrando de se, licet verè, turpe aliquod, vel grave crimen, aut atroc, imò si tale faciat, peccabit mortaliter, propter scandalum, quod inde necessariò sequitur, ut tenet *Sot. 4. de iust. q. 6. art. 3. ad 4. dub. 3. conclus. 2. & lib. 5. q. 110. art. 2. ante fin. Covar. lib. 1. variat. cap. 2. nu. 8. Aragon. 2. 2. q. 62. tract. de dominij obiecto. Salon. q. 3. de dominio, art. 3. post conclus. 6. & q. 73. art. 2. controvers. 3. Navarr. in Man. cap. 18. nu. 58.* Sed quid turpius, quid gravius, quid atrocius, quàm ut de se scemina, nobili, & honesto loco nata, palam rejecto velo, fateatur virginitatem suam prostituisse, vel in parentum domo, cum adhuc ibi esset, vel in monasterio, cum tot clathris, & parietibus sepiatur. Tertio, quia non puto piam matrem ecclesiam voluisse sua illa virginum consecratione sceminas passim, quæ p virginibus habentur, obligare ad prodendas se ipsas in ea re, quæ charior esse solet, sed cõmuniter velle consecrare virgines, quæ tales sunt, & eas, quæ pro talibus habentur, cum sine scãdalo gravi id præteriri non poterit. Adde non tanti habendam fictionem in sacramentali, ut causa eius fugienda incidendum sit in turpem sui, & suorum infamationem, nec id velle ecclesiam; quidquid Authores contrarij aliter persuadeant. Alia multa pro hac opinione adduci possunt, quæ institutum meum dedecent, in illam videtur inclinare, *Lesius citatus*, ubi dicit esse aliquorum antiquorum, & recentiorum, quos tamen ipse non nominat.

9 Quapropter statuo (deosculata primum tãtorum Doctorum, quos pro contraria parte retuli, autoritate, & religione) mihi videri probabile tales moniales, quæ occultissimè virginitatem, & carnis integritatem amiserunt, non teneri à velo virginum abstinere, ubi illud cõmuniter reliquæ virgines accipiunt, ne hac ratione se prodant, in re, quam tanti scemina faciunt, si tamen aliquo casu extra confessionem solus episcopus consecraturus, certo sciret consecrandam, non esse virginem, uti posset cautellis in pronuntiando consecrationis officio, quas apponunt *Eniman. Red. & Lesius citati*, mutando scilicet nomen virginitatis, in castitatis, & alia similia, quidquid talem cautellam impugnet, & irrideat *Caiet.* verbo, *Virginum consecratio*; dũ modo tamen ex tali mutatione scandalum non generetur, & circumstantes colligãt talem non esse virginem, sed corruptam.

10 In text. ibi, Populum salutem.

Explicat *Glossa hic*, vel de salutatione, *Dominus vobiscum*, vel de *Tuè Domine benedicere*. De hac secunda videbis *Rupert. lib. 1. cap. 12. de divinis offi-*

cijs, ubi ait sic lectores incipere lectionem scripturarũ, & verbi Dei, quia nemo, sine permisso maioris arrogare sibi debet munus annuntiandi evangelium, iuxta illud *Apostoli ad Romanos. cap. 10. nu. 15. Quomodo vero predicabunt, nisi mittantur?* Addit *Rupert.* lectorem finire lectionem dicendo. *Tu autem Domine miserere nobis; quia nullus, ut plurimũ, sine levi aliquo terreno cõmiquinationis pulvere Evangelium Dei predicat.* Vide *Azor. p. 1. lib. 10. cap. 15. q. 6.* & quæ notavi ad *cap. Denig. 6. nu. 3. dist. 21.*

De prima salutatione, *Dominus vobiscum*, habes exempla in veteri lege, *Ruth. cap. 2. nu. 4. & 2. Paralip. cap. 15. nu. 2.* inter christianos est saluatio antiquissima, ut constat ex *S. Dionysio de ecclesiast. Hierarchia, cap. 3.* ubi dignissimam mysticam, & supramundanam illam appellat. *Agost. lib. 14. de civit. Dei, cap. 12.* Ab Apostolis institutam dicit, *Concilium Bracharense 2. cap. 21.* de ea *Sother, & Anacletus Papa, in cap. Hoc quoq., de consecrat. dist. 1.* Responso item, *Et cum spiritu tuo*, antiquissima est, ut constat ex Patribus, præcipuè ex *Chrysost. hom. 36. in 1. & hom. 18. in 2. ad Corinth.* ex *Petro Damiano*, qui integrũ libellum inscripsit cum titulo, *Dominus vobiscum*, qui est epistola 12. Videbis *Azor. p. 1. lib. 10. cap. 34. q. 4. Suar. tom. 3. de Sacram. disp. 83. sect. 1. §. Quinto post hymnum.*

Ex hac lectorum salutatione ad populum puto ortum habuisse salutationem concionantiũ, non quidem ad populum, sed ad sanctissimam Dei parentem, oblata salutatione Angelica, ut ipsa auxilium præstet dicentibus, & audientibus verbum Dei.

C A P. Episcopus. VI.

S U M M A R I U M.

- 1 *Ætas pro diaconatu.*
- 2 *Textus disponit tantum, quæ fieri debet ubi coniugati sunt iuvenes.*
- 3 *Dispositio cap. Coniugatus, de conversione cõiugat. pro his, qui senes etiam sunt.*
- 4 *Maritus, cui uxor adulterium cõmisi, non eget eius facultate, ut ordinetur, quid si damnata est de heresi?*
- 5 *Hac voluntas requirenda est etiam in matrimonio rato.*
- 6 *Non debet esse metu gravi, vel dolo extorta.*
- 7 *Non sufficit spontanea dissimulatio.*
- 8 *Ultra licentiam requiritur separatio, & qualis esse debeat?*

Textus

- 9 *Textus difficultas, & eius duplex explicatio. nu. 10. & 11.*
- 12 *An textus requirat alterius coniugis ingressum in religione?*
- 13 *Proponitur sententia Authoris.*
- 14 *Solvuntur, quæ contra obijci possunt, & magis stabilitur.*
- 15 *Dispositio textus, est etiam pro ordinibus minoribus, & tonsura.*
- 16 *Coniugatus volens de licentia uxoris tonsurari, debet votere castitatem.*
- 17 *Ætas pro episcopatu necessaria.*
- 18 *Episcopus consecratus ante cõpletos 30. annos, non incurrit suspensioẽ Pij 2.*

IN textu, ibi, Minoribus 25: an-
 norum. Vide posita ad cap. Subdiaconus, nu.
 1. supra, hac eadem dist.

In text. ibi, Coniugati iuvenes.

Notabis dispositionem huius Canonis esse tã-
 tum pro coniugatis, qui adhuc iuvenes sunt, &
 in eã ætate, in quam utroque periclitatur pu-
 dicitia, ut aperte ex eo constat.

2 Pro his, qui iam non sunt iuvenes, sed senes,
 siue matrimonium ratum sit, siue confirmatũ,
 idem definitur in cap. Coniugatus, de convers. coniu-
 gat. Quod intellige nisi Sũmi Pontificis licen-
 tia, & dispensatio accedat, quia posset dispen-
 sare in voto castitatis annexo ordini, & proin-
 de nullum inde generaretur præiudicium uxori,
 vel si matrimonium tantũ esset ratum, posset illud ex iusta causa dirimere, ita Sanch.
 lib. 7. de matrim. disp. 38. nu. 4. contra Paludanum
 in 4. dist. 27. q. 3. art. 3.

4 In textu, ibi, Vxoris voluntas.

Quæstio prima est, an semper hæc voluntas sit
 requirenda? Respondeo requirendam non esse,
 cum uxor innocente viro, comisit adulterium,
 tunc enim, illa invita, vit ad religionem, & ad
 ordines potest transire; probat satis eleganter
 cum multis Sanch. lib. 10. de matrim. disp. 11. nu. 5.
 & disp. 12. nu. 5. quem vide, quod etiam intelli-
 git de fornicatione spirituali, idest hæresi, ubi
 uxor damnata est sententia Ecclesiæ, quæ do-
 ctrina mihi valde placet, ad illum lib. 10. de
 matrim. disp. 15. nu. 21. & 22.

5 Quæstio secunda. Vtrum hæc voluntas re-
 quirenda sit, cum matrimonium est tantũ
 ratum, sed nondum confirmatum? Respondeo
 affirmativè, ita definitur à Joãse XXI. Extravag.
 antiqua, de voto, & hoc licet vit ordinetur cum
 animo transiendi ad religionem, docent Petr.
 Ledesma de matrim. q. 53. art. 4. dubio 1. Emman.
 Rodrig. tom. 1. summa, in 2. edit. cap. 224. num. 3.

Vega tom. 2. cap. 34. casu 48. Sanch. de matrim. lib.
 7. disp. 38. nu. 3.

Quæstio tertia. Vtrum sufficiat hanc volun-
 tatem esse metu gravi, & dolo extortam? Res-
 pondeo negativè, quia per voluntatem ita ha-
 bitam non potest coniux privari iure suo, ita
 resolvunt, cum multis Sanch. lib. 7. de matr. disp. 35.
 nu. 1. 8. & 9. & disp. 38. n. 13. habebitq; tunc uxor
 ius revocandi n. aritum, ut docet Sylvest. verbo,
 diuortium, q. 17. dist. 4. ubi Arnilla nu. 13. Cuchus
 lib. 4. inst. maior. tit. 12. n. 194. Azor p. 1. c. 14. q. 12.

Quæstio quarta. Vtrum sufficiat spontanea
 uxoris dissimulatio scientis, & non contradi-
 centis virum ordinari? Respondeo non suffi-
 cere, quia cum res ardua sit, iura tali dissimu-
 latione contenta non sunt. Docent Sylvest. Ar-
 milla, Cuchus, & Azor, proximè relati, item Sanch.
 lib. 7. de matrim. disp. 38. num. 15. contra mul-
 tos, quos nu. 14. adducit, unde hæc post mortem
 viri male contrahet matrimonium, ad quod
 tamen inhabilis redditur, cum sponte consen-
 serit, vide posita ad cap. Si se, 51. a nu. 2. dist. 28.

In textu, ibi, Sequestrato man-
 sionis cubiculo.

Vlterã licentiam, & fa-
 cultatem uxoris, ut vit
 promoveatur ad ordines, requirit hoc decre-
 tum, ut pariter separentur. Verum qualis esse
 debeat hæc separatio, non satis constat, cum
 triplex considerari possit. Prima separatio est
 lectali, siue thori coniugalis. Secunda cubicu-
 li, siue camera. Tertia habitations, & domus,
 ita ut neq; in eadem domo habitent. Vera re-
 solutio est, si illi coniuges, sint suspecti de in-
 continentia, nullatenus sunt permittendi si-
 mul habitare; si verò non sint suspecti, satis est
 cubiculum sequestrare. Ita docet Glosa, & cap.
 Volumus, dist. 81. ubi Hugo, & Arithidias. Turrecte-
 mat. & Dominicus nu. unico, Abb. in cap. Coniugatus,
 nu. 3. de convers. coniugat. Frantiscus Marc. de res. 734.
 nu. 6. p. 2. quem refert Sanch. dict. lib. 7. disp. 39.
 nu. 8. ubi omnes textum nostrum afferunt, vi-
 de infra ad cap. Volumus, dist. 81. nu. 2.

In text, ibi, Religione promissa.

Verfat hic textus, & alij pariter de hac re do-
 ctorum ingenia.

Prima explicatio est eorum, qui Glossam se-
 quuntur hic explicantem verbum, Religionem,
 idest castitatem, ita ut idem sit, religione pro-
 missa, ac castitate nuncupata; quod mille locis
 eadem docet Glosa in cap. Quia sunt, verbo, nec
 religiosam, dist. 28. cap. Coniugatus, verbo, continen-
 tiam, de convers. coniugat. cap. 2. verbo, castitatem,
 de clericis coniugat. Extravagans antiqua de voto, ver-
 bo, noverit. Host. tit. de convers. coniugat. nu. 5. Hen-
 riq. cap. Coniugatus, citato, nu. 5. & 8. Monald summ.
 ubi de voto, tit. de voto coniugator. verbo, item licet
 aliqui, Brunellus de sponsalibus, conclus. 30. num. 6.

Supplementum summae Pizanae, verbo, impedimentum, impedimento II. nu. 2. Turrecrem. hic nu. unico, Caet. in repet. cap. Ad limina, 30. quest. 1. §. 4. q. 195. nu. 467. Mayol. lib. 1. de irregularit. cap. 34. num. 3. Franciscus Marc. decis. 734. nu. 2. p. 2. Saa, verbo, divortium, nu. 4. quam explicationem, & sententiam appellat valde probabilem, Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 39. nu. 2. ad med.

11 Secunda explicatio est, ut hinc religione promissa, sit voto religionis nuncupato, quia hinc agitur de uxore vivente, atque in hac semper iura requirunt ingressum religionis, cum vir illam ingreditur, cap. Cum sis, cap. Vxoratus, cap. Ad Apostolicam, de convers. coniugat. Ratio est, quia magis exposita manet uxor iuvenis incontinentiae, manente viro in saeculo, quam ingresso religionem, ut patet. Ergo cum iura requirant, ut in primo casu ingrediatur religionem, ita etiam idem requiritur in secundo, & sic explicanda sunt, cum res fuerit alicuius dubitationis, sequuntur hanc explicationem ex Iurisperitis Glossa, verbo, separantur, in cap. Si se, dist. 28. Innocent. Hostiens. Antonius, Abb. Praeposit. Dominic. Astens. Rosella, Sylvest. Armill. Tabien. Navar. Greg. Lop. Covar. Cuchus. Ex Theologis, D. Thom. Albertus Magnus, Paludan. Maior, Sot. Angles, Palacios, Ludovic. Lop. Henriq. Azor, quos refert, & sequitur Sanch. de matr. lib. 7. disp. 39. nu. 6. Iudicium feram de his duabus explicationibus nu. 14. & 15.

12 In textu, ibi, Pariter conversi fuerint.

Videtur textus requirere ingressum, & professionem utriusque coniugis in religionem, antequam ordines maritus cum effectu suscipiat; nam dicit, ut postea quam pariter conversi fuerint, ordinetur, neque enim aliquis dicitur converti, sed in saeculo manere, si non profiteatur; ut acurè docet Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 32. nu. 4. cum multis, quos ibi refert, & sequitur. Aliunde, ut non credam hic sermonem esse de religione, sive quoad ingressum, ut ibi foemina securè ab incontinentia vivat, sive ad professionem, movent me verba illa. Sequestrato mansionis cubiculo, quid enim opus erat meminisse de sequestratione cubiculi, si vel unus, vel uterque ad religionem erat migraturus, sive ut ibi occluderetur, sive ut profiteretur?

13 Quapropter statuo conformius esse menti, & dispositioni huius Canonis, quantum ex eius verbis, & serie datur intelligi, hinc nullam fieri mentionem de ingressu religionis, nec etiam de voto illam ingrediendi, sed tantum de voto castitatis, quod uterque coniug, cogebatur nuncupare, licet ambo iuvenes essent, ac proinde priorem explicationem, quam retuli nu. 10. secundae nu. 11. praefendam existimo, ac dicendum ex hoc textu non bene probari opus esse, ut uxor iuvenis religionem profiteatur, si velit

marito licentiam concedere transeundi ad ordines; sed satis esse, si nuncupata castitate in eadem domo manere non permittantur. Fulcitur haec explicatio ex textu in cap. Coniugatus, de convers. coniugat. ibi. Nullus coniugatorum est ad sacros ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam proficiente fuerit absolutus, ubi tantum postulatur continentiae votum in uxore, sive iuvene, sive grandaeva, quod denotat tum verbum, nullus, & videtur explicare terminum nostri textus; Religione promissa, per illos, continentiam proficiente, & terminos; sequestrato mansionis cubiculo, per illos, ab uxore fuerit absolutus, id est separatus.

Nec religione, alicui moveat, quod ambo pariter iubeantur converti; nam ibi, conversi, non est a saeculo in religionem transire, & statum per professionem mutare; alioquin nunquam ratione huius textus posset maritus ordinari; nisi transeundo ad religionem, quod tamen Authores secundae explicationis negant, sed est Amore, & studio liberius Deo vocandi, & ab actu coniugali, & concessis matrimonij voluptatibus per votum continentiae, & ordinum susceptionem, quam longissimè separari, atque ab statu matrimonij ad statum continentiae transilire. Adde non bene trahi dispositiones factas pro ingressuris religionem ad eos, qui ordinibus initiari volunt, maximè ubi textus in contrarium commodè applicantur; ne dicam ubi sunt textus contrarium suadentes, ut est in nostro casu cap. Coniugatus, cuius concepta verba superiori numero retuli. Iudicent peritiores.

In textu, ibi, Ordinentur.

Cum dispositio sit absoluta, absolute etiam intelligenda est de quocumque ordine, sive sacro, sive de his, quos minores appellamus; probatur etiam ex cap. final. de tempor. ordinat. ubi Glossa verbo, Diffinitum, & ibi Dominicus nu. 6. Gloss. cap. Coniugatus, verbo, ad sacros, & ibi Ioannes Andr. nu. 3. Anton. nu. 3. Abb. num. 2. Cardinal. q. 1. Ancharr. nu. 2. de convers. coniugat. idem Ioann. Andr. in cap. 2. de clericis coniugat. & ibi Antonius num. 5. Abb. nu. 3. Ancharr. nu. 3. Cardinal. q. 1. Imol. nu. 1. Brunellus de sponsalib. conclus. 30. num. 16. Antonius Cuchus lib. 3. institut. Maior tit. 12. nu. 197. Mayol. lib. 1. de irregularit. cap. 34. nu. 1. Lancelot. institut. iuris Canonici, lib. 2. tit. de divortio, §. His exceptis, verbo, ad sacros. Azor. p. 1. lib. 13. cap. 13. q. 7. Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 38. nu. 6. Quavis etiam probabile sit ex iusta causa posse coniugatum ad minores ordines promoveri, sine uxoris facultate, ut docent Innocentius in cap. Coniugatus, & ibi Hostiens. num. 1. Henriqus num. 6. de convers. coniugat. Quo in casu addunt non esse petendum votum continentiae, ab eo coniugato ascendente ad minores.

Sed ultra

16 Sed ultra licentiam ex parte uxoris, ut conjugatus possit ad primam tonsuram ascendere, exigendum est ab eo votum continentiae; quando hic non potest ad tonsuram promoveri, nisi velit ad sacros ordines ascendere, ut ergo non contingat eum resilire, voto castitatis astringendus erit; sic Glossa hoc nostro cap. Episcopus, verbo, sequestrato. Ioann. Andr. in cap. Coniugatus, num. 4. & ibi Anton. num. 3. Abb. num. 3. Cardinal. quest. 1. Anchar. num. 2. de convers. coniugator. Sanch. ubi proximè, num. 8.

17 In textu, ibi, Antetriginta annos. Intellige completos; nam qui in episcopum assumi debet, hanc aetatem completam habere oportet; ita etiam cap. Cum in cunctis, de electione, in 6. & ibi scribes. Trident. sess. 7. cap. 1. ubi se refert ad cap. Cum in cunctis, citatum Henriq. lib. 14. de irregularitat. cap. 9. num. 1. & in Comment. littera C. Azor. part. 2. lib. 3. cap. 28. quest. 8. & lib. 6. cap. 6. quest. 1. Svarius de censuris, disp. 31. sect. 1. num. 29. Tolet. lib. 1. summa. cap. 61. num. 4. edition. Duaciana. Lessius de iusticia, lib. 2. cap. 34. dubio 20. num. 107. Reginald. in praxi fori conscientia, lib. 30. tract. 3. cap. 12. sect. 1. num. 163. Sayr. de censuris, lib. 6. cap. 12. nu. 3. Miranda de ordine iudicario, quest. 4. art. 2. concl. 3. Garcia de benefico. part. 7. cap. 6. num. 76. Menoch. de arbitrar. casa 427. num. 24. Rebus. de pacificis possessio. num. 184. Armendar. in addit. ad recopilat legum. Navarr. lib. 1. tit. 2. l. 1. de aetate. num. 18. Guier. Canon. lib. 1. quest. 26. num. 39. Eandem etiam aetatem requiri in eo, qui ad Cardinalatum est promovendus, tenent Henriq. dist. cap. 9. Azor. lib. 6. cap. 6. quest. 14. Campanil. in diversoriaris, rubric. 7. cap. 6. num. 47. Contraria tamen consuetudo Romae hodie observatur, ubi multoties minori etate creantur Cardinales. Quod verò atinet ad supremum apicem omnium dignitatum, qualis est Summus Pontificatus, decens est, ut nullus minor annis triginta eligatur. Selya de benefico. q. 5. p. 3. num. 14. Henriq. & Campanil. citati.

18 Quæres, An qui consecratur episcopus ante completos triginta annos, incidat in suspensionem Extravagantis Pij II. quæ incipit. Cum ex sacrorum, de qua ego egi in cap. Subdiaconus, 3. num. 5. hac distinct. 77? Respondendum negative. Primum quia, ibi non fit mentio de episcopis, ut fieri opus erat ad illius incurtionem, iuxta cap. Quia periculosum, de sententia excommunicat. in 6. Secundò quia, ex circumstantiis satis colligitur ibi sensionem non esse de episcopis, maximè quia collatio ordinis episcopalis per excellentiam dicitur consecratio, non verò ordinatio. Tertio quia alia particule, quæ in dicta Extravaganti continentur, ut sunt litteræ dimissoriae extra tempora, &c. Non bene de episcopo enunciantur. Ita Svar. de cons. disp. 31. sect. 1. n. 29.

C A P. In veteri lege. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Levite unde dicti, & in quot familias divisi?
- 2 A Caath geniti sunt pariter sacerdotes.
- 3 Annus 25. pro deputatione Levitarum.
- 4 Tabernaculi ideam Deus Moysi monstravit.
- 5 Artifices tabernaculi, ubi etiam de donarijs ad illud oblati.
- 6 Tabernaculum quid fuerit?
- 7 Tabernaculum, quando erectum in deserto, & ubi primò collatum in Palestina.
- 8 Tabernaculum, quantum temporis fuerit in urbe Silo?
- 9 Quo tempore fuerit translatum in Gabaon?
- 10 David tabernaculum condidit ad custodiam arca testamenti.
- 11 Primum Levitarum munus, circa tabernaculum in deserto.
- 12 Secundum Levitarum munus, circa tabernaculum in deserto.
- 13 Servitia Levitarum circa tabernaculum, & templum in terra promissionis, ubi de tribus cantoribus maximis Asaph, Heman, & Idithum.
- 14 Singulis magistratibus civilibus, duo Levite attributi apud Hebræos.
- 15 Unde subdiaconi, & diaconi Ecclesie, dicti Levite?
- 16 An Levite peculiare vestes habuerint?
- 17 Distinctio Levitarum, & Sacerdotum.
- 18 Nathinæi, qui fuerint?
- 19 Infantes ante usum rationis ordinati in sacris verè ordinem recipiunt.
- 20 An tales teneantur ad votum castitatis? refertur prima sententia, quæ vera est.
- 21 Refertur secunda sententia, quæ vera est.
- 22 Quid si tales infantes sint doli capaces?
- 23 Impubes post usum rationis ordinatus, an teneatur continere? refertur prima sententia.
- 24 Refertur secunda sententia.
- 25 Iudicium Authoris.
- 26 Quid dicendum in talibus de matrimonio, & obligatione recitandi?

- 27 *Ætas ad ordines sacros.*
 28 *Sacramenta veteris legis non imprimabant characterem spiritualem.*
 29 *Quæ Sacramenta novæ legis characterem imprimant?*

IN textu, ibi, *Levitæ, &c.* Dicti sunt à Levi filio Iacob, hic namq̃ tres habuit filios Gerson, Caath, & Merari. *Genes. cap. 46. num. 11. & Exod. cap. 6. num. 16.* Ab his tribus Levi filijs, tres familiæ Levitarum emanarunt, Gersonitarum, Caathitarum, Meraritarum. Plurima de his tribus Levitarum familijs mentio est in sacris Biblijs; de Gersonitis *Numer. cap. 4. num. 24. 28. 41. & cap. 26. nu. 57.* ubi appellantur Gersonitæ nomine patronimico à parente Gersone. Caathitarum *Numer. cap. 3. num. 27. & cap. 10. num. 21. & cap. 26. nu. 57. & 1. Paralip. cap. 6. num. 54.* ubi etiam dicti sunt Caathitæ à Caath parente. De Meraritis legere est *Numeror. cap. 4. num. 23. & cap. 26. nu. 57.* ubi Meraritæ dicuntur deducta à parente Merari nomenclatura.

2 Notabis tamen à Caath non natos esse tantum Levitas, sed etiam sacerdotes, nam Caath genuit Amram, & Isaar; & Hebron, & Oziel, *Exod. cap. 6. num. 28.* Amram verò accepit uxorem Iochabed patruelem suam, quæ peperit ei Aaron, & Moysen, *Exod. cap. 6. nu. 20.* Aaroni verò, & posteris eius tradidit Deus sacerdotiũ, itaq̃ solum posteris Aaron dicebantur, & erant sacerdotes; ceteri Caathitæ, cum Gersonitis, & Meraritis dicebantur Levitæ; lege quæ scripsi ad *cap. Cleros, 1. nu. 10. dist. 21.*

3 In textu, ibi, *Anno vigesimo quinto.* Habetur *Numer. cap. 8. à num. 24.* *Hæc est lex Levitarum à viginti quinque annis, & supra ingredientur, ut ministrent in tabernaculo fœderis, &c.* Nec contra est, quod *Numeror. cap. 4. num. 22.* iubentur Gersonitæ, & eodem *cap. nu. 29.* Meraritæ, & *nu. 35.* Caathitæ numerari ab anno trigesimo, & supra, ut ministrent in tabernaculo, quia hoc secundo loco volebat Deus, ut tunc onera tabernaculi per desertum portare inciperent, qui firmioribus viribus erant, & ætate grandiores, in primo verò, idest, ubi disposuit de ætate 25. annorum voluit legem condere, quæ cum populo illo duraret; ita explicat doctissimus *Ribera tract. de templo, lib. 3. cap. 1. nu. 2. ad finem.*

4 In textu, ibi, *Tabernaculo, &c.* Tabernaculi ideam, & exemplar Deum Moyse in monte monstrasse certum est, *Exod. 25. nu. 9. & n. 4. & Exod. cap. 27. nu. 8.* De eius constructione bis in Exodo agi, advertit optime *Barradas*

in *Itinerario filiorum Israel, lib. 5. cap. 1. num. 4. Samuel. cap. 5. & sequentibus,* in quibus Dominus docet Moysen quomodo sit construendũ. Iterum *cap. 33.* & deinceps, in quibus indicatur qua ratione fuerit instructum.

Non prætereundũ puto Dominum elegisse ad eius constructionem artifices duos primæ rotæ Beselem ex Tribu Iudæ, & Osiab, ex Tribu Dan, atq̃ utrũq̃ complevisse omni sapientia, ut facerent opera abietarij, polymitarij, & phimarij, de Hyacintho, ac purpura, coccoq̃ bis tincto, & bysso, & texerent omnia, ac nova quæq̃ reperirent, ut dicitur *Exod. cap. 35. nu. 35.* De donarijs populi ad confectionem tabernaculi scribitur *Exod. cap. 35.* per totum eleganter *Barradas in Itinerario filiorum Israel, lib. 5. cap. 1. à nu. 5. & cap. 2. per totum.*

Porro tabernaculum erat templum portatile ex ligneis tabulis fabrefactum, & varijs cortinis, ac pellibus contextum, de quo late *Exod. cap. 26. & 36.* & ibi scribentes, *Origenes, Augustinus, Procopius, Theodoretus, Beda, Ruffertus, Aluianus, Lipomanus in Cathena, Caietan. Hugo Cardinalis, Oleaster, Benedictus Pereira, Cornelius de Cornelijs, Barradas in Itinerario filiorum Israel, lib. 5. cap. 5. 6. & 7.*

Erectum est tabernaculum ab anno secundo ab exitu ex Ægypto mense primo, idest mense *Nisan,* prima die mensis, ut constat *Exod. cap. 40. num. 1.* atq̃ in eo per quadraginta annos in deserto sacrificia sua cæderebant filij Israel; donec parata, & paccata promissionis terra, illud fixerunt in *Silo, Josue cap. 18. num. 1.* Erat autem *Silo* urbs in sorte tribus Ephraim prope Bethel, *Judic. cap. 21. num. 19.* tribus leucis ab Hierusalem, ut putat *Brocardus in descriptione terræ sanctæ, vel trium horarũ* (quod pene in idem incidi) spatio, ut scribit *P. Cosmas Magalianus Josue cap. 18. nu. 1. in explicatione litteræ, nu. 5.* ubi addit, nonnullas causas huius collocationis tabernaculi in *Silo* urbe, ad sortem Principis *Josue, vide illum annotat. 3. & Ribera tract. de templo, lib. 1. cap. 2. nu. 2.*

Duravit autem tabernaculum in *Silo,* usq̃ ad extrema Heli iudicis, & sacerdotis temporis, in quibus capta est arca. *Regum cap. 4. nu. 11.* annis trecentis sexaginta novem, plus, minusve, ut ex *Chronologia Hebræorum* supputat predictus *Magalianus cap. citato, in expositione litteræ, nu. 5.*

Crediderim tabernaculũ Moyse unã etiam cum arca translatum esse ab urbe *Silo,* eo ipso tempore, quo arca à Philistinis capta est, ut ad *Psal. 77. nu. 60. Augustin. Euthymius, Iansenius, Genbrard Ribera, ubi proxime, nu. 5. de quo late Hieronim. in eund. Psal. 77. nu. 60. videbis etiam Hieronim. cap. 7. nu. 12. & ibi scribentes. De Silo venit tabernaculũ in Nobe civitatem sacerdotũ, et ibi erat, cũ David fugiebat Saulem. 1. Reg. 21. nu. 7.* Deinde

Deinde Gabaon vrbs tribus Benjamin, quæ (Authore Iosepho lib. 2. de bello Iudaico capit. 23.) distabat ab Hierusalem quinquaginta stadijs, id est, sex mille ducentis, quinquaginta passibus, sive iuxta Brocardum tribus leucis 1. Paralip. 21. num. 19. Ibiq; mansit donec cum arca illatum est à Salomone in templum 3. Regum cap. 8. num. 4. ut docet Iosephus lib. 8. antiquitatum, cap. 2. Ribera ubi proximè, num. 7.

01 Ut Moyses suum, sic etiam David suum cõstruxit tabernaculum, quod ad continendam arcam cum in domum suam in Hierusalem ducta est, iussit fieri David. 1. Paralip. cap. 15. 1. u. 1. quod aliud esse à Mosayco recte concludit Lyra 1. Paralip. cap. 15. numer. 1. & constat aperte 2. Paralip. cap. 1. numer. 3. ubi cum dictum esset tabernaculum Moysis fuisse in Gabaon, continud additur num. 4. Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathiarim, in locum, quem preparavit ei, & ibi fixerat ei tabernaculum, id est in Hierusalem. Ad hoc tabernaculum Davidis timens Salomonem fugit Adonias. 3. Regum cap. 1. num. 50. & capit. 2. num. 29. Ioab, ut recte ponderarunt Abulensis, questione 41. in cap. 1. libri 3. Reg. Ribera dicto lib. 1. de templo cap. 2. numer. 4.

11 In textu, ibi, Servire. Alia fuerunt levitaru servitia circa tabernaculum, dum in deserto erant, alia postquam in promissa terra fixum est; primum igitur in deserto servitium fuit in circuitu excubare tabernaculum, ita ut ad illius Occidentem castra metarentur Gersonitæ; ad Septentrionem Meraritæ; ad meridianam plagam Caathitæ; ad Orientem verò ante fores tabernaculi Moyses, & Aaron cum filijs suis sacerdotibus collocarentur; itaque levitæ omni ex parte tabernaculum circundabant, ita Numer. cap. 3.

12 Secundum levitarum munus fuit per solitudinem tabernaculum portare, erigere, ac deponere; lege Abulen. in Iosue 3. q. 8. quæ vero ex tabernaculi utensilibus cuique familia levitarum essent pòdera, sive humeris sive plastris ferenda docetur, Numer. cap. 3. & 4. ubi sacri interpretes, quos numer. 6. retuli, Ribera de templo lib. 3. cap. 3. numer. 3. 4. & 5. Barradas tom. 2. Concordia Evang. lib. 3. cap. 54. & in Itinerario filiorum Israel lib. 5. cap. 19. num. 4.

13 Cæterum emensis iam quadraginta annorù laboribus, ac diuturna illa per solitudinè perigrinatione exhausta, ubi ad Palæstinam ventu est, & cogitatum de templi ædificatione, alia fuerunt à Davide Rege munera distributa levitis, quæ priorum loco succederent, ut videtur est. 1. Paralip. cap. 23. Fuere igitur Levitæ iutores templi; thesaurorum custodes, vasorum, vestiumque sacrarum, ministrabantq; sacerdotibus, laudes divinas concinendo, dum

sacrificia peragebantur diurno, sive nocturno tempore, ita Iosephus lib. 7. antiquitatum, capit. 11. lege etiam 1. Paralip. cap. 25. num. 1. ubi de tribus Cantorum principibus Asaph. Hemon, & Idethum unumquemque ex sua levitarum familia, Asaph ex Gersonitis, Hemon ex Caathitis, Idethum ex Meraritis, quibus multi inscripti sunt Psalmi; ut eos coram Domino canerent unà cum ijs, quorum erant Chorales, & Archiphonasci, Asaph dicatus, & inscriptus est Psalmus. 49. 72. 73. usque ad 82. Idethum Psalmus 38. 61. 76. Hemon nullum dicatum invenio, leges ad prædictos psalmos Genebrardum, & Lorinum apud quem hæc omnia accurate.

Addit Ioseph. lib. 4. antiquitatum cap. 8. inter leges Israelitarum hanc præcipuam numeratam esse, ut singulis magistratibus duo ministri de tribu levitica attribuerentur, refert Barradas tom. 2. concordia Evangelii lib. 3. capit. 53. 4. constat igitur.

15 Quod ergo levitæ sacerdotibus in templo ministrarent, hinc ortum; ut subdiaconi nostri, & diaconi qui ad ministrandum sacerdotibus circa ea, quæ in altari sacratiora sunt, instituantur; Levitæ etiã appellantur, non aliunde S. Laurentius in clytus Christi martyr. cum diaconus summi Pontificis Sixti esset, levitæ dicitur, notat Barradas in Itinerario filiorum Israel lib. 5. cap. 19. num. 3.

16 An verò Levitæ peculiare haberent vestes, cum quibus ministrarent in tabernaculo, sive in templo? Negat Ribera lib. 3. de templo, capit. 5. num. 1. affirmat Barradas tom. 2. concordia Evangelii lib. 3. cap. 54. & quidem probabilis propter loca scripturæ sacre, quibus id comprobatur, lege Franciscum de Mendoza tom. 1. in lib. 1. Regum ad illa verba; cap. 2. num. 18. Samuel autem ministrabat ante faciem Domini; puer accinctus Ephod lineo, &c.

17 De distinctione sacerdotum à levitis agit aptimè Maldovatus ad Locum Joannis cap. 1. numer. 19. Miserunt Iudæi ab Hierosolymis sacerdotes, & levitas ad eum, &c. lege illum, in am. 179. 00000. Præter levitas, alij erant etiam ministri templi, sed in humilioribus obsequijs, ut cædendis lignis, portanda aqua, &c. quos Ixas, calones, aquatores templi merito nuncupares. Dicebat tuc hi. Nathinai, de quibus 1. Paralip. cap. 9. num. 2. & Esdr. cap. 8. num. 20. cap. 10. verbo, Nathinai, dist. 2. 1. S. Hieronymus in 11. additionibus Hebræicis, lib. 1. Paralip. cap. 9. ubi Libanus, Abulen. & Cætan. Ribera tractat. de templo lib. 3. cap. 4. num. 1. Barradas tom. 2. concord. Evang. lib. 3. cap. 54. dicunt hos esse Gabaonitas, ex illorum stirpe, de quibus Iosue cap. 9. num. 27. Nathingos dictos existimant, quod idem est, atque donatos servitio minorum levitarum; in eis, quæ ad templum atinebant.

19 **In textu, ibi, Infantes, &c.**
 Certum est ordinem quemcumque collatum infantibus, etiam ante usum rationis tenere, & characterem imprimi, docet communis theologorum cum S. Thoma in 4. dist. 25. Bonaventura ibidem art. 2. quest. 2. Richard articulo 4. q. 2. Canonistarum etiam communis cum Glossa, cap. tua littera de clerico per saltum promotus, eadem Glossa, in cap. pueri 1. quest. 1. & ibidem Archidiaconus, & Praepositus cum multis, Suarez de censur. disput. 5. sect. 1. num. 2. Ita supponunt Authores, quos referam, num. 20. & 21. quibus adiunge. Banacinā de sacram. disp. 8. quest. unica par. 1. num. 1. Conc. Coloniensis tractat. de sacram. ordinis, ubi affirmat, infantem, vel puerum ordinatum verum recipere characterem, proindeque verum facere sacramentum, peccare tamen celebrando ante legitimam aetatem.

20 **Questio est An tales infantes ordinati in sacris ante usum rationis, teneantur ad servandam continentiam?** Prima opinio est teneri, fundatur primo, quia talis recipit characterem, ergo, & obligatur castitati illi annexae. Secundo quia, qui ante usum rationis baptizatur, tenetur ad servandam fidem, & leges ecclesiae, ergo etiam qui ordines suscipit, ita docent Paludanus in 4. dist. 37. quest. 1. art. 1. num. 14. Supplementum Gabrielis 4. dist. 25. quest. 1. art. 2. conclusionem 8. Divus Antonin. 3. part. tit. 1. cap. 8. conclusionem 2. in fine. Ledesma, 2. 4. quest. 55. art. 4. Paulo post principium. Caet. repet. cap. ad limina. 30. quest. 1. §. 4. question. 194. num. 465. Probabilem iudicat, Richard in 4. dist. 25. articulo 4. questione 2. ad 3. Celis eadem distinction. 25. questione 3. §. Contra istam.

21 **Secunda opinio, & vera tenet hunc non teneri ad continentiam. Movetur primo, quia castitas est res voti, non praecipit, cap. in integritas, 32. q. 2. nec continentia debetur, nisi voluntarie assumpta, cap. ante triennium dist. 31. & cap. praesens. 19. q. 3.** Secundo quia ordo sacer non obligat ex natura rei ad castitatem (ut nunc suppono) sed ex statuto ecclesiae, ac proinde non obligat, nisi illum, qui vult initiari, infans autem adhuc non habet voluntatem. Ergo, &c. Ita docet Glossa in cap. pueri, verbo, ad sacros 1. quest. 1. Hostiens. summa titulo de temp. ordinat. §. Sed & praeter regul. num. 11. Paulus Eleazarus in Clement. unic. de consanguinit. & ibi Cardinalis numer. opposit. 7. Sylvest. verbo, matrimonium 8. questione 22. dicto 2. Navarr. lib. 1. consil. in de his, quae vi, in prior. editione cons. 2. num. 4. in posteriori cons. 4. nu. 4. Anton. Cucus lib. 1. instit. maior. tituli 12. numer. 221. Megallon. tract. de his, quae vi cap. 8. §. 2. num. 23. Maior in 4. dist. 24. quest. 2. argumento 2. Paludanus in 4. dist. 25. quest. unica. & ibi Sorus quest. 1. art. 2. circa solutionem ad 2. post 3. conclusionem verbi quod si roges, & lib. 7. de iust. quest. 2. art. 5. ad ultimam Richard. 4. dist.

37. art. 1. questione 1. corpore. Almainus in 4. dist. 25. quest. unica Palacios in 4. dist. 25. disp. 1. columna 10. verbi. Porro occinet aliquis. Vivald. in candelabr. Sacrament. 1. part. ubi de sacramento ordinis, numer. 25. Bartholomeus Ledesma de sacrament. ordinis dubio 14. col. 2. Vega tomo 2. summa cap. 57. casu 7. Henric. lib. 10. de sacrament. ordinis, cap. 24. num. 3. & lib. 12. matrimon. cap. 5. num. 9. in Commentar. littera G. Azor. p. 1. lib. 13. cap. 24. q. 9. quos omnes refert, & sequitur Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 30. num. 3. Adde Aragon. 2. 2. quest. 88. art. 1. §. Circa secundum concilium. 3. in fine. Emman. Rodrig. par. 2. summa, cap. 92. conclusionem 8. & cap. 96. conclusionem 4. Sayrum in clavi lib. 6. cap. 1. num. 5. Tolet. lib. 1. summa, cap. 61. num. 10. edit. Duaciana. Reginald. in praxi fore penitentiis lib. 30. tractat. 1. cap. 6. num. 31. Fornar. de ordine cap. 30. num. 6. Bonacin. de sacram. disp. 8. quest. unica par. 5. num. 2. Ad fundamenta prioris opinionis, dices ad primum castitatem non sequi necessario characterem sacerdotalem, sed ex ecclesiae dispositione, quae tamen non vult illa obligari eos qui ratione destituuntur. Ad secundum dices, obligationem sequendi fidem, & implendi praecipia ecclesiae annexam esse, ex institutione divina characteri baptismali, ac proinde inseparabiliter illum comitari, castitatem vero separabiliter haerere characteri ordinis sacerdoti scilicet ex instituto ecclesiae, quae tamen non vult carentes ratione obligare, ut dixi.

22 **Quid si tales infantes sint doli capaces, & malitia suppleat aetatem? Dicam numeris sequentibus.**

In textu, ibi, Pueros, &c.
 Intellige eos, qui sunt in aetate pupillari, a septimo usque ad 14. annum completum, ut dixi in cap. quicumque 3. num. 3. hac dist. Et questio satis agitata est. Vtrum qui ordinatur in sacris post usum rationis, ante quatuordecimum annum completum, teneatur ad votum castitatis sacro ordini annexum? Prima sententia negat teneri, nisi adeptus pubertatem, ratificet. Totum fundamentum est, quia in hac aetate nullus potest obligare se expresse voto solemniter continentiae per professionem cap. 1. & cap. illud. 20. q. 1. & cap. nostram de regularibus, ergo nec tacite per susceptionem ordinis. Hanc tuentur, Calderinus, Innocent. Hostiens. Ioann. And. Abb. Henricus, Archidiaconus. Anchar. Imol. Rebus. Bernard. Diaz. Mayol. Caetan. quos omnes refert, & sequitur, Sanchez de matrimonio lib. 7. disp. 30. num. 8. & tomo 2. in Decalog. lib. 5. cap. 6. num. 8. praeter hos Lesius lib. 2. cap. 42. dub. 7. nu. 58. §. parimodo Tolet. lib. 1. summa, cap. 61. nu. 11. Addunt Sanchez & Lesius hanc ratificationem non valere, nisi completo decimo tertio anno, quem ad validitatem professionis ratificandi dicunt, ratificationem valere post cap.

tam pu-

eam pubertatem, id est post ceptum 15. annum, licet Toletus aliter velit, ut dicam, numer. 24.

24 Secunda sententia est, hunc obligari ad votum castitatis ordini sacro annexum, ubi primam ordines accipit, cum sufficienti usu rationis, siue id fiat ante septennium, siue post illud. Fundamentum est, quia hic liberè ad ordinem sacrum promovetur; ergo vult omnia quae illi annexa sunt: ergo vult votum castitatis: ergo ad illud tenetur. Nec benè à professione requirente decimum sextum annum completum, argumentum deducitur ad hoc votum ordini annexum, licet sit solemne, quia ecclesia professionem ante decimum sextum annum emissam, ac proinde omnia vota in ea contenta irrita, votum autem ordini sacro annexum, nullibi irritat; alioquin ostendant, ubi talis irritatio inveniatur. Hanc sententiam à fortiori sequuntur omnes Doctores, quos numer. 20. retuli, nam cum teneant obligari ad votum ordini annexum infantes, ante usum rationis ordinem sacrum suscipiētes, multò magis post illum. Sequitur praeterea sub his terminis, *Glossa in cap. pueri, verbo, ad sacros 1. 1. q. 1. & in c. unico, verbo, discussionis, de clerico per saltum promotio, ubi Antonius, num. 4. in fine. Cardinal. num. 2. q. 1. in fine, Bonif. in Clementina finali, numer. 26. & 27. de aetate, & qualitate, Carreus de sponsalibus lib. 3. cap. 3. Sotus lib. 7. de iust. q. 2. art. 5. ad ultimum. Vbi modificat, quando initiatus attingit decimum, aut duodecimum, & fortassis octavum annum, Vega 2. tomo summa, cap. 57. casu. 7. Toletus, lib. 1. summa, cap. 61. numer. 11. ubi ait hunc teneri ad votum in conscientia, ubi eius obligationem noverit, licet in foro externo obligari non possit, nisi post inceptam pubertatem, in qua secunda limitatione cum priori sententia consentit.*

25 Ut de his duabus sententijs iudicium meum interponam, aio utramque esse valde probabilem, sed secundam priori esse anteferendam; propter eius fundamentum, cuius efficacia motus tandem aliquando *Sanch.* eam sequutus est, reiecta priori, tom. 1. decalogi, lib. 4. cap. 35. num. 9. ubi praeterea refert *Caetan.* 2. 2. quaest. 88. artic. 9. paulò ante versiculū ad confirmationem, *Petrus de Ledesma* 2. tomo summa, tract. 10. cap. 7. dubio ult. dicto. 8. *Sayr.* in clavi lib. 6. cap. 5. num. 3. Eandem postea ratificat, tom. 2. Decalogi, lib. 5. cap. 4. nu. 2. allegato *Caetano* loco proximè citato, atque ibi eum optimè dixisse, confirmat, Vnde cum eodem tom. 2. Decalogi, lib. 5. cap. 6. ad priorem redit opinionem, id eorum inadvertentiae tribuendum est, qui secundum hunc Decalogi tomum, post eius mortem edidit, non vero ipsi Authori. Limitatio *Toleti*, num. 24. in fine, apposita, ut hic non obligetur ad castitatem in foro externo, nisi post decimum quartum an-

num aetatis cōpletum, nullo iure fulcitur; quia si votum semel validum fuit pro foro interno, etiam pro externo obligabit, cum nullibi pro tali foro irritetur hoc votum, ut dixi num. 24.

26 Quod dixi de voto castitatis, extendendum etiam est ad irritationem, vel matrimonij valorem post ordinem sacrum contracti, & ad obligationem recitandi, ita ut ad illam teneatur impubes, qui post usum rationis ordinem sacrum suscipit, & contrahere validè non possit qui verò illum ante usum rationis suscipit, non tenetur abstinere à matrimonio, nec recitare, nisi adveniente ratione velit in ordine sacro persistere; lege *Sanch. d. lib. 7. de matrimon. disp. 30. num. 11.*

27 In text. ibi, A vigesimo quinto anno. Pro aetate ordinum sacrorum lege posita ad cap. subdiaconus 4. num. 1. dist. eadem.

28 In Glossa verbo, Levitæ. Ait cōferri sacerdotibus, & levitis legis Mosaycae characterem, sed non eundem, qui hodie conferri solet Christianis hominibus, cum sacros ordines recipiunt. Quae sententia falsa est, si de aliquo caractere spirituali intelligat, cū certū sit, sacramenta veteris legis illum non imprimere, ut cum *D. Thom.* in 3. p. q. 63. art. 1. ad 3. docet Theologi, qui videri possunt apud *Hætiq.* lib. 1. de Sacram. in genere cap. 13. nu. 5. ubi in comento littera. H. I. K. *Suarium* tom. 3. de Sacrament. disp. 11. sectione 1. statim in principio contra *Scotum* 4. dist. 6. quaest. 9. qui unus ex scholasticis docuit, per Circumcisionem impressum fuisse characterem. Si verò Glossa intelligat de aliquo caractere spirituali, & visibili, ut externa consecratio, praeter carnalem deputationem ex tribu Levi, tunc verum dicit, ut etiam dixit *S. Chrysostom.* homilia 2. in epistolā ad Ephesios de circumcissione, Ob-signati (inquit) sunt, & Israelita, sed circumcissione quemadmodum pecades, &c.

29 Cur verò sacramenta, veteris legis, non imprimerent characterem, imprimant verò sacramenta novae legis, non omnia tamen, sed tantum baptismus, confirmatio, & ordo? Docerunt optimè Doctores, num. precedenti allegati, & *Tolet.* lib. 2. summa, capit. 16. à numer. 10. editionis *Duaciana.*

CAP. Si quis. VIII.

SUMMARIUM.

1. Olim ad episcopos pertinebat de monachis ordinandis inquirere.
2. Quid sit dicendum attento Concilio Tridentino?
3. Quid attento Concilio quarto, Bracharense?
4. Glossa in cap. legi. 16. quest. 1. reprobat, & num. 5.
6. Religiosi an debeant examinari ab Episcopis ad sacros ordines suscipiendos, & numer. 7. 8. 9. & sequentibus.

IN text. ibi, Eius vita ante acta.

Episcoporum erat de regularium ordinandorum vita, & moribus inquirere, atque eis dimissorias litteras, cum ipsi ordinare eos non poterant, in alios prelatos concedere. Hodie vero etiam post Tridentin. sess. 23. cap. 8. de reformatione, eas concedunt suis prelati regulares, ut ex antiquis docent Ioann. Andr. Dominicus, & Francus, num. 5. in cap. cum nullus, §. ult. de temporibus ordinat. Iacob. de Grass. 2. part. lib. 3. decisionum aurearum cap. 12. num. 8. Emman. Rodrig. 2. part. summe, cap. 14. conclusione 101. & tom. 1. quest. regul. quest. 18. art. 5. & tom. 3. questione 23. art. 1. Mandosius in Chancel. Regul. 24. quest. 2. Navarr. cons. 22. de temporibus ordinat. Henric. lib. 7. de irregularit. cap. 26. n. 1. licet postea parum sui memor, contrarium dixerit lib. 10. de ordine cap. 33. num. 4. quod tamen aliquantulum linivit lib. 13. de excommunicatione, cap. 40. in comment. littera B. Avila de censur. part. 3. disp. 5. dub. 7. §. his postis, ubi addit non esse hoc contra Tridentinum sess. 23. cap. 8. de reformat. Quod reverenda debeant dari ab ordinario, quia prelati religiosorum, est eorum ordinarius, cap. cum rectorum, de officio Ordinarij, Glossa, verbo, proprius in Clementina 1. de rebus ecclesia non alienant. distac. proinde nullo ad hoc opus sit privilegio, propter Tridentinum, si tamen hæc adhuc ab aliquo Episcopo postulentur, videri possunt apud fratrem Ioannem de Cruca de statu religion. lib. 2. cap. 8. ubi multa congerit.

2. Ceterum licet regularibus satis sint suorū superiorum litteræ commendatitiæ, non tamē satis erunt, quæ de scientia aliquando eorundem approbationes secum afferre solent, quibus quis ille sit, qui defert, vel qui contulit, cū Tri-

dentinum caveat, ne ad ordines admittantur, sine diligenti episcopi examine, privilegijs quibuscumque quoad hoc penitus exclusis, lege Henric. lib. 10. de ordine cap. 17. num. 1. ubi hæc inter alia. De scientia episcopus examinare debet, quamvis ab alio religionis prelato insigni, vel à proprio episcopo, vel nuntio Apostolico mitantur cum litteris dimissorijs. Velle notaret mihi Emmanuel Rodriguez verba illa Tridentini: diligenti examine, & illa Henric. Quamvis ab aliquo religionis prelato insigni, &c. Ut mirari desineret tom. 1. quest. regul. quest. 24. art. 7. rigidam (ut ipse appellat) multorum episcoporum examinationem erga regulares; desineret, in quam, mirari cum ea à Tridentino summopere commendatur.

Idem translatum fuit à Concilio 4. Bracharense actione 2. cap. 2. cuius verba hic placet conscribere. In regularium ad ordines promovendorum examine, cum patrimonio excepto, cetera ex Concilio Tridentino decreto debeant perinde, atque in secularibus observari ab ordinarijs, præcipit sancta Synodus, ut accuratam in illis examinandis diligentiam adhibeant, neque nullo paupertatis, observantia, aut suscepti iam ordinis prætextu, quidquam de forma examinis ab eodem Concilio præscripta remittant, &c. Non gravabor hic aliquantulum immorari, & imprimis videtur mihi videre Bracharense Concilium sic interpretatum fuisse Tridentinum, ut omnia, quæ de moribus, vita, & genere, &c. fieri solent ab Ordinarijs circa seculares ordinandos, ea accurate gererentur circa regulares, uno excepto patrimonio, ac proinde dimissorias litteras non à prelati suis, sed ab episcopo esse demandas.

Primo videtur mihi videre Bracharense Concilium omnino exterminatam velle illam opinionem, quam prima in vexit Glossa, ultimam in cap. legi 16. quest. 1. verbo, instructio ubi ait, sufficit monacho, quod tantum bonus sit, licet sit illiteratus; quæ recipiunt Sylv. verbo, clericus, 2. num. 1. Angelus, ibi, num. 2. Francus, & Dominicus in cap. nullus de rebus, ordinat. Sotus in 4. dist. 25. quest. 1. art. final. Henric. lib. 10. de ordine cap. 16. numer. 2. & in Comment. littera V. Emmanuel Rodrig. tom. 1. quest. regul. q. 24. artic. 7. Nam si ex D. Augustino relato, in cap. legi 16. quest. 1. vix bonus monachus bonum clericum facit, cur episcopi, obsecro, ob paupertatem, observantiam, & reliquas virtutes, quæ bonum monachum facere solent, aliquid de rigore scientiæ requisitæ ad sacerdotium remittent? Nec obstat adhuc regularibus, si audiendi externorū, & secularium confessionibus exponendi sint, superesse examen aliud, quia hoc etiam secularibus sacerdotibus superest, & tamen sedulo examinantur.

Aiunt multi, regulares ex consortio sapientissimorum hominum, quibus plurimum abun-

dant religionis, fieri iudices doctiores, ac proinde si nunc minus sapiant in posterum duplicato scenore scientiam recuperaturos. Credo facile, quantum ad spem; sed Tridentinum, & Bracharése clericos in sacris, maxime presbyteros presentis scientia, non futura metuntur. Adde ferè nullum esse regularem, qui post sacerdotium præfici secularium confessionibus non ambiat, quos si velint episcopi reijcere, putant religionem suam floscipendi. Demde nullos magis scientia egere, quam regulares, cum ad eos undique penitentes ventitent privilegijs allecti, quibus in casus reservatos gaudent, neque alibi tam facile intricatiores conscientia nexus invenies, quam apud eosdè, ubi ut illorum sapientes, & periti multis remedio sunt, & salutis, ita infelij laqueo, & damnationi.

6 Conantur aliqui ex regularibus ab episcoporum examine suos abducere, quod cum facere non possint virtute privilegiorum, quæ Tridentinum antecessere; obiectant episcopis illud Patribus societatis Iesu cõcessum à Gregorio XIII. anno salutis humanæ. 1582. 22. septembris Pontificatus sui anno 11. cuius tenor videri possit in libello litterarum Apostolicarum, quibus institutũ, & privilegia societatis Iesu confirmantur edito Romæ in collegio Romano eiusdem societatis, anno 1615. & in bullario Emmanuelis Rodrig. sub titulo Gregorij, XIII. pagin. mih. 487. Item in bullario Cherubini sub eodem Gregorio XIII. pag. 460. Meminit præterea eiusdem privilegij Emmanuel Rodrig. tom. 1. regularium quæst. 18. artic. 6. & tom. 3. quæst. 29. art. 5. & 8. & quæst. 24. art. 1. & 2. frater Ioann. de Cruce de statu religionis lib. 2. cap. 8. dubio 1. Compendium privilegiorum societatis, verbo, ordines, §. 3. Verba ergo privilegij hæc sunt. *Ut ipsos absque ulla functione in ordinibus ipsis interstitiorumque ad illos suscipiendos observatione, aut inquisitione de cantu, officijs, caremonijs ecclesiasticis, idoneitate, ad ordinis promoveant.*

7 Ex hoc privilegio nonnulli colligunt, & Patres societatis Iesu, & omnes qui eorum participant privilegijs (non obstante clausula in hoc brevi apposita) omnino ab examine episcoporum in suscipiendis ordinibus esse exēptos. Probat ex illis verbis. *Idoneitate, & alijs, in alijs requisitis, in hunc modum.* Pontifex iubet, ut nullus episcoporum inquirat à Patribus societatis Iesu quidquam de idoneitate, vel de alijs in alijs requisitis ad suscipiendos ordines, sed unũ ex requisitis in alijs, & quod maximè facit idoneum, est sciētia, ergo iubet, ut nihil requirant de scientia. Hæc est tota vis argumenti, quam si, ut multis, ita etiam aptè, & appositè stabilirent, non gravarentur episcopi ab examine regularium abstinere, cum ex illo nihil præter laborem, & aliquando eorundem re-

gularium, si non malevolentiam, certe non nullam animorum alienationem adipiscantur.

8 *Ut ergo veritati locus sit, respondere possem argumento, huiusmodi privilegium omnino abrogatum esse à Sixto V. Bulla contra malè promotos, quæ incipit. Sanctũ, & salutare, & est constitutio 91. eiusdem Pontificis, habeturque in Bullario Cherubini tom. 2. pag. 652. Meminit eiusdem bullæ, maioremque eius partem transcripsit Sarrus de censuris lib. 4. cap. 13. num. 25. & cap. 14. num. 30. Verba derogatoria privilegij de quo agimus, videri possunt in eadem bulla ibi *Tum denique in examinandis natalibus, sermo est de episcopis, etate, vita, moribus, scientia, idoneitate, &c.* Ita respondet Emmanuel Rodriguez, tom. primo Regularium quæst. 18. art. 6. Nec obstat constitutionem hanc Sixti V. reductam esse ad terminos iuris communis, per constitutionem Clementis VIII. quæ incipit *Romanum*, & est ordine 40. inter constitutiones Clementis, habeturque in eodem Cherubino tom. 3. pag. 54. exceptis ijs, qui per simoniam ordinantur, quia ius commune Tridentini statuit, ut regulares episcopis quoad examen scientiæ, in ipsa ordinatione subdantur.*

9 Verum hic respondendi modus displicet mihi, propter duo. Primum quia supponit hoc privilegium eximere religiosos societatis ab examine episcoporum, quod factum esse statim ostendam. Secundum, quia supponit nunquam amplius revalidatum esse hoc privilegium à subsequentibus Pontificibus, quod totum aliter procedit. Nam Paulus V. illud cum omnibus alijs eiusdem societatis innovavit, bulla ad hoc specialiter edita, anno 1606. 4. Septembris, quam invenire est in libello bullarum confirmationis privilegiorum societatis à me citato num. 6. incipit. *Quantum religio societatis, pag. 311. ibi. Nec non facultates, exemptiones, immunitates, gratia, & indulta à prædictis, & alijs prædecessoribus nostris eidem societati concessa, qualiacumque illa sint, &c.*

10 Aliter ergo respondere oportet, unde argumentũ solvendo, dico verba illa, *idoneitate, & alijs in alijs requisitis*, interpretanda esse nõ de scientia, sed de illa idoneitate, & de illis requisitis, quæ Episcopi à Patribus societatis requirebãt, & eius institutum non patitur, qualia sunt ea, quæ in proemio bullæ adducit Pontifex, videlicet esse exercitatos in ordinum functionibus, & chori, officijs plenè instructos; item habere bonum à paracho testimonium, inquiri etiam de eorum natalibus, vita, moribus, etate, quæ omnia lentam temporis morã exigunt, & impedimento esse possunt, ne statim cum mittuntur ad Indos, solvant, aliasque longissimas Regiones orbis petant. At examen de scientia in ipsa ordinatione fit, nec tantula

in eo collocata mora retardari dicuntur, licet iam iam descendendum sit, ac eos lenis, & increpitans vocet Auster in alium. Præterea patitur optimè, imò, exigit Societatis institutum homines maxime literatos, nec episcopi, qui de eorum scientia inquirunt, aliquid faciunt, quod non patitur dictæ Societatis institutum, ut facerent si de cantu, natalibus, & alijs inquirerent.

II Probatur hæc nostra responsio, & resolutio, Primò quia cum significatum illius verbi idoneitate, sit dubium, ut videre licet in Mascardo conclusionè 878. Menoch. de præsumpt. tom. 2. præsumptione 91. nam aliquando significat virtutes internas, quæ probatione non indigent, ut castitatem, temperantiam, pietatem, aliquando externas corporis dotes, ut non esse cæcum, claudum, infamem, per illa minime fieri potest correctio iuris communis circa ipsos patres Societatis, ut vulgare est, probat. Aymon. conf. 259. num. 2. Guierri. cum alijs 3. practicarum quest. 25. nu. 35. Sanchez lib. 2. de matrimonio disp. 11. nu. 23. Maxime quia si Pontifex eos eximere vellet ab examine scientiæ, in ipsa ordinis susceptione id expressisset verbis clavis, & non dubijs, l. Item apud Labonem, §. ait prætor, ff. de iniurijs, cap. ad audientiam, de decimis, ubi Glossa alt. multa iura adducit.

II 2 Secundo, quia quoties dubitatur de significatione alicuius verbi inserti in lege, vel privilegio, qualiter hic dubitamus de significatione verbi, idoneitate, ad eiusdem legis, & privilegij principium recurrendum est, ut verus significatus habeatur, l. fin. Cod. de heredibus instituendis, ubi Bart. numer. 4. Imol. numer. 8. iterum Bart. in l. ambitiosa. Cod. de Decretis ab ordine faciendis, Abb. in cap. adversus, nu. 2. de immunitate ecclesiasticorum. Suarez de legibus lib. 8. cap. 28. nu. 19. Sed principium huius privilegij est eximere religiosos ab eis oneribus, quæ non patitur eorum institutum. Ergo de his tantum intelligendum est verbum idoneitas, non de scientia, quæ optimè stat cum eodem instituto, ut dixi num. superiori.

II 3 Tertio quod pene in idè recidit, ac superius; quia cum de verb. inserto in privilegio dubitatur considerari debet supplica oblata Principi, cum illi soleat conformari, cap. inter dilectos, §. ceteri, fide instrumentorum, ubi Felin. & alij. l. si præses, ff. de penis. Mattenso lib. 5. recopil. tom. 2. l. 1. Glossa 2. nu. 3. Guierri. lib. 3. practicar. quest. 17. & quest. 18. num. 42. & 43. Suarez lib. 8. de legibus, cap. 28. num. 19. Sed quantum datur intelligi ex bulla, Patres societatis postularunt à Pontifice, ut eos eximeret in ipsa ordinatione ab ijs omnibus, quæ eorū institutum non patiebatur, nec sine longa temporis mora præstari poterant, & quibus retardabantur eius instituti homines à missionibus obeandis contra puritatem talis instituti. Ergo

ab ijs credi debent exempti per tale privilegium, non ab alijs, quæ cum eodem instituto optime conveniunt.

Tandè quia cū consuetudo sit optima legum, & privilegiorum, interpretis, ut multis probat. Tiraquei. de nobilitate cap. 10. numer. 9. Afflicti. decis. 166. num. 9. & decis. 193. num. 2. Menoch. tom. 1. conf. 32. num. 44. & tom. 3. conf. 577. num. 2. & 3. Perpetua praxis ab ipsa huius privilegij concessione sic interpretata est hæc verba, ut nunquam de scientia intellecta sint, cum perpetuo Patres societatis episcoporum examini se subiectos ostenderent, sive ab ipsis, vel eorum ipsis, sive ab eorum examinatoribus de eorum scientia periculum fieret, quod de Lusitanis Patribus testari oculatus testis possem, illos verè in ipsa ordinatione examen episcoporum subiisse, vel eorum immediate, vel aliorum, quos ipsi designaverint. Quanyis Lusitani antistites Societatis amantissimi sint, ut qui in eius disciplina, & doctrina aliti, educatique fuerint, & cui omnia scientiæ suæ incrementa deberi ingenue fateantur. Adde nunquam hucusque, vel leviter moram esse querimoniam à Patribus non servari sibi privilegium suum, nec ipsos episcopos scrupulum pupugisse, quod tã aperte verbis privilegij contradicerent.

CAP. Monachus. IX.

S V M M A R I V M.

1. Baronius nostri textus meminit.
2. Probitas, & honestas supplet ætatem.
3. Dispensationis causa cessante, cessat dispensatio.
4. Iuniores docti, præferendi sunt senioribus indoctis.
5. Testimonium clerici præfertur testimonio laici.

IN principio textus, ibi. Defensor effectus. De defensorum muneribus, quibus probatis clericis, superiores ordines aspirare licet. Vide Baron. tom. 1. Annal. anno Christi 44. numer. 89. qui nostri textus meminit.

Post principium textus, ibi, Modestæ conversationis. Ergo probitas, & honestas supplet ætatem, ut notat Glossa in presenti, verbo doctio. cap. innotuit.

annotuit, de elect. ibi. Morum honestas vite virtus, & fama ubi Panormitan, in 7. notab. dicit per illum textum, quod merita personae multum iuvant ad obtinendam dispensationem, textus in l. 2. C. de ijs, qui veniam etatis impetrarunt, late Tiraquel. de panis, causa 51. num. 150. ad finem. qui nostri textus meminit.

In fine, textus, ibi. Cessantibus
Igitur dispensationis causa cessante cessat dispensatio, ut ex nostro textu deducit Tiraq. cessante causa part. 1. num. 91. cap. quod pro necessitate, & ibi Glossa 1. quest. 1. cap. eos 1. quest. 5. cap. quod pro remedio, & cap. exigunt 1. quest. 7. Glossa in cap. post translationem, verbo, cessante de renuntiatione, & post Card. Bald. & alios tradit idem Tiraquel. ubi proxime.

In Glossa, verbo, Devotio.
Notat Tiraquel. de primogen. in praefatione, num. 175. & 186. & 210. ad hoc, quod iuniores docti praeferendi sunt iunioribus indectis, & aetas per virtutem suppletur, ut per Cassan. in consuetud. Burg. in proemio Glossa verb. ordine, n. 4. & 5. sol. 19. Paulus Fuschus de visitat. lib. 1. capit. 17. numer. 8. Propterea Iustinianus iunioribus suum institutionum librum dedicat, cupida, inquit, inventuri, quem locum ad hoc ibi expendit Ioann. Faber.

In Glossa, verbo, Quorum.
Docet quod testimonium clerici laico praefertur, exaltat Felin. in cap. in nostro de testibus, & est similis in l. 3. verbo, plebeus de testibus, contra quas est alia Glossa ult. in cap. clerici 81. distinction. de quarum concordia vide Decium in cap. ex litteris, num. 6. & in cap. licet causam, num. 9. de probationibus, & cons. 109. nu. 5. lib. 1. Perez lib. 1. ordinamenti, titulo 31. 1. vers. testimonium, cum quo limitabis. Menoch. de arbitrat. lib. 2. casu 98. a num. 5. Xuares allegat. 1. n. 14. & sequentibus. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. 306. Adde posita ad cap. clerici, nu. 2. & sequentibus, infra dist. 81.

DISTINCTIO. LXXVIII.

CAP. Si quis. I.

SUMMARY.

- 1 Presbyter olim non poterat ordinari ante trigesimum annum completum.
- 2 Iuri non derogatur propter meritum personae, quod tamen limitabis.
- 3 Diclio, nullo modo, quid significet?

IN textu. Ex hoc textu habetur, quod non poterat quis ordine presbyteratus ordinari, ante annum trigesimum completum, idem disponitur in cap. presbyter infra hac distin. de quo Gutier. lib. 1. Canoniarum, cap. 26. num. 1. Sed iure noviori sufficit attingere 25. annorum aetatem pro ut est textus in cap. cum in cunctis, §. Inferiora de electione, Glossa, verbo, in decimo octavo in Clement. fin. de aetate, & qualitate, & Concil. Trident. sess. 23. cap. 12. de reformatione, etiam per diem. Valer. Reginald. in practic. fori penitent. lib. 30. tractat. 3. num. 166. Navarr. in man. capit. 25. numer. 69. Zerola in praxi, verbo, ordi, §. 1. Gutier. can. lib. 1. cap. 26. numer. 8. Franciscus Leo in thesauro fori ecclies. part. 1. capit. 4. numer. 31. Petrus Ledesma in summa part. 1. tractat. de Sacramento ordinis, cap. 7. Bonacina de Sacrament. disputat. 8. quaestione unica punct. 5. num. 12. Garcia de benefic. part. 7. cap. 4. numer. 21. Aegidius Conr. de Sacrament. tom. 2. desput. 20. num. 102. Qui omnes constanter tenent, ad presbyteratum satis esse, incepisse vigesimum quintum annum per unum tantum diem. In qua annorum computatione non est numerandus dies bissexti, quia annus a iure determinatus, intelligitur annus constans ex 365. diebus ordinis, ut egregie observavit, Henr. in sum. lib. 10. c. 2. §. 2. Aloysius Riccius in praxi fori ecclesiasticis post resolut. 276. in notab. de materia Sacramenti ordinis vers. quoad interstitia in Secunda edit. Quavis contrariam sententiam amplectatur Fornar. de ordine capit. 3. numer. 5. Bonacina dicto puncto 5. numer. 14.

In textu, ibi, Valde dignus.
Probat textus quod iuri non derogatur propter meritum personae, Bald. in cap. Sedes, ante finem, de rescriptis, cap. mulier, verbo, sancta 23. distin. textus in cap. annotuit, de electione, Tiraquel. de panis causa 51. num. 8. 9. 10. 11. & 12. qui nostri textus meminit, quod tamen fallit, primo ubi esset utilitas ecclesiae, Glossa, verbo, fatentur ad medium in cap. quavis 6. de aetate, & qualitate. Secundo fallit quando persona esset multum utilis, & necessaria, veluti si esset unica in arte, quo casu licet debeat puniri poena mortis, receditur a iuris regulis, ut mitius puniatur, propter utilitatem personae, l. ad bestias, ff. de panis, singularis secundum Romanum sing. 717. Covar. 2. uariat. cap. 9. num. 6. Tiraquel. de panis causa 50. Tertio fallit quando quis esset benemeritus de Republica, vel de Principe, §. Sed quod Principi, in fine, l. ut & a Glossa, verbo, ob merita Instit. de iure naturali gentium & civili, Grammat. decis. 23. num. 13. 14. & 15. nisi crimen sit atrocissimum in ipsam Rempublicam, vel Principem. Tiraquel. de panis causa 49. numer. 1. 13. & 47. Aloysius Riccius 5. part. Collect. 1842.

3 In textu, ibi, Nullo modo.

Quæ dictio est universalis negativa, & excludit omnem casum *Iason. in l. 1. §. Sublata, numer. 13. in 2. lectura, ff. ad Trebel. in l. penul. num. 9. Cod. de testam. milit. Mandos. regul. 34. questione 88. num. 3. Imò excludit dispensationem Glosa in Clement. 2. §. illi verò, in vers. nullo modo, & ibi Zabarel. numer. 3. de etate, & qualitate Imola in cap. 2. de testibus. Iason. dicto numer. 13. & in l. depupillo, §. Si quis forte, numer. 4. ff. de novi operis nuntiat. Abbas in cap. non magno, numer. 5. ne clerici, vel monachi, latè Tiraquei. in l. si unquam, verbo, revertatur, numer. 77. & 78. Menoch. de recuper. possessione remed. 14. num. 6.*

C A P. Nemo. II.**S V M M A R I V M.**

- 1 *Attingens 22. annum an possit assequi canonicatum in cathedrali?*
- 2 *Quæ ætas requiratur ad canonicatū in ecclesia collegiata?*

I In textu, ibi, Subdiaconatus.

Hodie corrigitur ex dispositione Concilij Trident. sess. 23. cap. 12. dum attingentia vigesimi secundi anni sufficiat, ut quis possit promoveri ad ordinem subdiaconatus. *Gutierr. lib. 1. Canoniar. cap. 1. num. 8. de quo vide posita ad cap. 2. numer. 13. distict. 77. & ad cap. subdiaconus, numer. 1. eadem distict. quod tempus inceptum sufficiens est ad obtinendum canonicatum in cathedrali, ut tenent Azor. Institut. moral. 2. part. lib. 6. cap. 5. quest. 3. Emmanuel Saá, verbo, beneficiū, num. 31. licet dicant, quod debeat esse completum. Mandos. de etate minorum, cap. 5. num. 10. Nicolaus Garcia de beneficijs, 7 part. cap. 4. num. 70. Armendar. in addit. ad recopil. legum Navar. lib. 8. titul. 20. l. 1. de etate num. 7. Attamen vigesimum secundum annum ad canonicatum, in cathedralibus requisitum, insinuare videntur plures sacre congregationis declarationes, quas referunt Armendar. d. l. 1. de etate, numer. 6. Anastasius Germon de indultis Cardin. §. Quibusvis, n. 6. Campan. rubr. 7. capit. 6. numer. 26. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. Glosa 9. numer. 4. Si verò hoc loco inquiras.*

- 2 *Quenam ætas requiratur ad canonicatum in ecclesia collegiata? Respondeo sufficere ætatem quatuordecim annorum, ex dispositione iuris in cap. Super inordinato iuncta Glosa, verbo, pueri de prebend. Rebuff. de dispensatione ætatis,*

numer. 2. Moneta de distribut. quotid. part. 2. questio. ne 19. numer. 14. Galet. in margarita cas. conscient. verbo, canonicus 3. pagin. 29. Riccius in praxi fori eccles. 735. in 1. edit. & resol. 512. numer. 3. in fine, in 2. edit. Armendar. dicta leg. 1. de etate numer. 8.

C A P. Quid est manus. III.**S V M M A R I V M.**

- 1 *Episcopus ordinans indignum peccat, sicut ordinatus.*
- 2 *Ordinandi sunt potius pauci digni, quàm multi inter quos sint aliqui indigni.*

In textu. Episcopus ordinans indignū peccat, sicut ordinatus, ut hic. Ampliatur, ut promovens huiusmodi indignū teneatur ad interesse ecclesie, quam læsit, ad similitudinem magistratus, qui minus idoneo tutelam committit, §. fin. instit. de satisfact. tut. Albertus Troius lib. 2. de perfecto clerico, cap. 37. num. 5. & 6. fol. 249. in 2. volum. tractat. impressione antiqua.

Potius ergo debet episcopus ordinare paucos, & illos dignos, quàm multos aliquos, inter quos indigni aliqui sint, ut ait textus in capit. tales, 23. distict. ita, ut dicat. Hostiens. in cap. grave de prebendis, quod si non reperiat in diocesi nisi unus dignus, potius illi sunt committenda omnia beneficia, quàm distribuantur inter non idoneos; idem refert Albertus Troius ubi supra dicto num. 6. Ampliatur 2. ut si episcopus sacerdotem indignum, & inhabilem ordinaverit, a collatione illius ordinis sacerdotalis sit suspensus; cap. si qui episcopi, & ibi Glosa, verbo, illi l. 4. 1. Ioann. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. 3. part. cap. 8. numer. 7.

C A P. Presbyter. IV.**S V M M A R I V M.**

- 1 *Presbyter olim non ordinabatur ante 30. annos.*
- 2 *Ordinatus ante legitimam ætatem, quibus pœnis puniatur.*

In textu, ibi, Presbyter. Olim presbyter non ordinabatur nisi compleret ætatem triginta

eriginta annorum, ut hic. Sed hodie sufficit attingentia vigesimi quinti anni, ut supra in cap. 1. num. 2. hac distinct. adnotavi, & statuit Concil. Tridens. sess. 23. de reformat. cap. 12. ubi alteratur decisio huius textus, & vide posita ad cap. subdiaconus, 4. numer. 1. supra distinct. 77.

Quod si de facto ante legitimam aetatem ordinetur, est suspensus ab omni ordinu exercitio, & si in eis ministrare praesumpserit, est irregularis, & privatur omnibus beneficijs obtentis, & fit incapax, & inhabilis ad alia similia, vel dissimilia beneficia in perpetuum obtinenda. Quaranta in summa bullarum, verbo, ordo in principio. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 17. questione 18. Covar. in cap. Alma mater, part. 2. §. 3. numer. 5. ver. 9. Salzedo ad Bernard. cap. 26. ver. 5. Hieron. a Sorbo in compendio privilegiarum mendicantium, verbo, Ordines sacri, Bonacina de Sacram. disp. 8. quest. unica pun. 5. num. 13. Si vero talis homo probabiliter credens se habere debitam aetatem, ante illam ignoranter, & inculpabiliter ordinetur, a suspensione excusatur. Ita Navar. in man. cap. 27. num. 156. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 15. numer. 4. Henric. in summa lib. 13. cap. 38. §. 1. Salzedo ad Bernard. cap. 26. Grassis in decis. aureis lib. 4. cap. 27. numer. 22. Reginal. in praxi lib. 32. tractat. 2. numer. 70. Miranda in Nannali Prael. tomo primo questione 39. articul. 6. Ludovicus Beja in respons. casuum conscient. in casu quest. incipit. Petronius presbyter. Sanch. de matrimonio lib. 7. disput. 30. prope finem. Idem similiter dicendum est de eo, qui bona fide, & testimonio suorum parentum, ordinatus est ante legitimam aetatem, qui proinde non manet suspensus. Ita Quaranta in summa bullarum, verbo, Ordo, Navar. & Tolet. apud Bonacinam de censur. disp. 8. questione unica, pun. 5. numer. 13. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de discipl. cleric. §. 5. num. 60. Talis vero homo ante legitimam aetatem ordinatus, & se talena cognocens, peccat mortaliter, celebrando in illa aetate. Navar. cit. Emanuel Rodr. in sum. part. 2. c. 10. concl. 2. Bonacina d. punct. 5. numer. 13. Postquam tamen iusta aetas advenerit, poterit ordines exercere, absq; alia absolutione, vel dispensatione ut tenet Covar. in Clement. Si furiosus, part. 1. §. 1. num. 4.

CAP. Si triginta. V.

SUMMARIUM.

1. Episcopus non potest dispensare super aetate.
2. Episcopus dispensat super aetate ad dig-

nitates non curatas, dum tamen dispensandus habeat 20. annum completum.

IN textu, ibi, Necessitas. Imo reter nulla succedente necessitate, episcopus non potest dispensare super aetate defectu, l. 1. & 2. Cod. de his, qui veniam aetatis impetrant, Glossa in Clement. fin. de aetate, & qualitat. Abb. in cap. fin. numer. 10. de postulat. pralat. & in cap. cum in cunctis, §. inferiora, num. 7. de electione, de quo tamen est videndus idem Abb. in cap. cum dilectis, numer. 9. de electione, & in cap. 2. numer. 3. 5. 9. & 11. de aetate, & qualitate, & in cap. praeterea, numer. 4. & 6. eodem titulo. Archidiacon. in praesenti, & vide quae scripsimus ad cap. qui in aliquo, numer. 4. in principio distinct. 51. & ad cap. 1. numer. 8. distinct. 60.

Potest tamen dispensare cum maiore viginti annorum completorum, ad dignitates non curatas, ut est textus in cap. unico de aetate, & qualitate lib. 6. pro ut etiam tenent Staphyl. de literis gratia, titulo de qualitate, & statu beneficiorum n. 37. fol. 21. in 14. volum. tract. impressione antiqua, & Francisc. Pavinus de visitatione, eodem vol. 14. fol. 137. num. 51. & Anton. Rosell. de Concilio, num. 11. fol. 60. in 2. vol. tract. videbis de materia quae diximus ad cap. qui in aliquo nu. 3. supra distinct. 51. & ad cap. 1. num. 5. & 6. distinct. 60.

DISTINCTIO. LXXIX.

CAP. Siquis Apostolicæ. I.

SUMMARIUM.

1. Exceptio nulla admittitur contra electum in Papam.
2. Papa non potest esse haereticus, furiosus, nec per simoniam electus.

IN Glossa, verbo. Canonica ad medium, ibi, Nulla exceptio.

Notat Glossa quod nulla exceptio admittitur contra electum in Papam; idem tenet Glossa, verbo, Exceptione in fine. in cap. licet 6. de electione, quod ampliatur etiam si eligatur coniugatus, ut tenet Glossa in cap. si quis pecunia, numer. 6. infra eadem distinctione. Imo ibi tenet Glossa, verbo, non Apostolicus, quod quando maritus alicuius

alicuius mulieris officiatu Papa, tenetur ei reddere debitum; ad quod *Perez. Glosa 3. pagin. 23. col. 1. in medio l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin.* quia votum solemne non dissolvit matrimonium consummatum. *Sanches lib. 7. de matrimonio disput. 34. rationem dat Covar. 2. part. de sponsal. cap. 7. §. 4. nu. 8.* Hinc est quod proles inde suscepta licet quoad ordines, & beneficia sit illegitima; quoad successione tamen parentum est legitima. *Sanches lib. 9. de matrimonio disput. 38. num. 7. & 8.*

2 Limitatur tamen primo principalis conclusio, quando Papa est furiosus, quia tunc recte potest rigitur exceptio contra eum, ut optime tenet *Navar. in cap. si quando de rescriptis exceptione 9.* & iuxta aliam impressionem, *exceptione 10. numer. 4.* Limita 2° quando Papa est hæreticus, ut est *textus in cap. si Papa 40. distinctione.* Limitant aliqui, quando per simoniacam heresim est electus, de quo vide *bullam Iulij II. quæ solet imprimi cum Concilio Florentino; habito sub Eugenio 4. extra tomos Conciliorum, quæ refert Borgasius de irregularitate pagin. 238. a numer. 29. de quo vide, quæ late scripsi ad cap. si Papa numer. 12. & sequentibus, supra distinctione. 40.*

C A P. Si quis Papa. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Conventicula faciens de Papatu committit crimen læsæ maiestatis.
- 2 Licet socius criminis non sit idoneus testis, probat tamen simoniam.
- 3 Socij criminis admittuntur ad probandam heresim, & crimen læsæ maiestatis.
- 4 Socius criminis, & muneris non probant simoniam, nec confidentiam.

Ibi, Favorem præstare. Ponderat *Azevedus, lib. 8. titul. 18 d. 1. numer. 102. nova recopilat.* & per illud docet, quod faciens conventicula de Papatu vivente Papa, crimine læsæ maiestatis committit; idem dicit de illo, qui Regis perdere dignitatem contendit, quod limitat *Navar. conf. 17. numer. 5. de sententia excommunicationis editione 2.* qui etiam nostri textus, meminit, & vide *Boerium decisione 319. Felin. numer. 12. in cap. 1. de exceptione.*

In textu, ibi, Pertulerit.

Licet socij, & participes criminis non sint idonei testes, *cap. veniens in 1. de testibus cap. 2. de confess. Socin. regula 517. Boerius decisione 319. Menoch. de arbitrar. casu 474. a numer. 13.* Hæc tamen conclusio limitatur, ut socius, & particeps criminis probet simoniam, ut *textus hic.* Ratio fundamentalis est, quia simonia est de criminibus quæ occulte solent committi; *Aymon. Cravenet. conf. 122. numer. 8. Mascard. de probat. conclusione 1305. numer. 11. & sic leviores probationes sufficiunt, ut in cap. per tua de simonia, capit. 1. de testibus lib. 6.*

Eadem ratione admittuntur testes socij criminis, ad probandam heresim, ut est *textus in cap. in fidei 5. de heret. in 6. Bos. in pract. titulo de hereticis. Rojas sing. 84. 189. & 192. Tiraquel. de penis temper. causa 49. a numer. 24. Menoch. de arbitrar. casu 474. numer. 28.* Idem est in crimine læsæ maiestatis, quo etiam casu filius revelans delictum patris divinæ, vel humanæ læsæ maiestatis, consequitur ipsius bona, ut videtur probare *textus hic, & in l. quisquis 5. Cod. de l. Iul. Maiestatis, & generaliter loquendo, in his criminibus, quæ solent occulte perpetrari, neque veritas aliunde haberi potest; admittitur particeps, & socius criminis. Dicitur conf. 189. numer. 10. Aym. conf. 178. post. num. 3. Alexand. de Nevo conf. 37. numer. 2. Caputaquensi decisione 277. num. 8. & sequentibus, part. 3. quos refert Rota decis. 147. numer. 15. apud Farinac. part. 1. in recent. Mascard. conclusione 1311. numer. 34. Morl. titul. 11. in pralud. numer. 80. Delius disquisit. Magicar. lib. 5. capit. 17 pag. 455.*

4 Quæ conclusio fallit, quando socius criminis est etiam muneris, quia tunc non admittitur in testem in crimine simoniæ, nec confidentiæ, ut probat *textus in cap. 1. de testibus Mascard. de probat. conclusione 1311. numer. 26. & Flamini. de resignat. lib. 4. nu. 28. & in tract. de confidentia quest. 66. num. 22. ubi refert eandem declarationem, etiam si testes socij criminis, & muneris nihil receperint; dum tamen illis fuerit promissum, & ita fuisse iudicatum; ait idem Paris. de confidentia d. questione 66. nu. 23. quia in delictis voluntas consummata pro facto reputatur, leg. si quis non dicam rapere, C. de sacrosanct. eccles. Thom. Grammatic. voto 8. numer. 9. & voto 9. numer. 8. & sequentibus, Socin. regula 31. His adde *Lanfranc. in repet. cap. quoniam contra, verbo, testium. de positiones, num. 120. Menoch. de arbitrar. casu 474. numer. 13. & conf. 378. nam. 4. Ozasc. Pedam. decis. 79. numer. 19. Perez. l. 1. titul. 3. lib. 1. Ordin. pagin. 60. Moz. de contract. tit. de Societat. cap. de divisione Societatis num. 12. Cevall. commun. questione 28. Christophor. de pace ad leges Styli, l. 54. Schol. 5. a nam. 13. Morl. in emptio iuris part. 1. titul. 1. in pralud. numer. 79.**

Suid.

Surd. de aliment. titul. 1. questione 60. numer. 9.
 Ludovicus Miranda de ordine iudic. questione 23. artic.
 7. conclusione 1. Emmanuel Rodriguez, quæst. regular.
 tomo 2. questione 126. articul. 2. Cardoso in praxi iu-
 dicum, & advocatorum, verbo, testis, numer. 28.
 Bonacof. commun. crimin. part. 2. verbo, Socius, folio
 70. in fine.

CAP. Oportebat. III.

S V M M A R I V M.

1. Vtrum Papa sit eligendus de cætu car-
 dinalium?
2. Doctores, qui de questione controve-
 serunt?

IN textu. Ait Stephanus Papa Pontifi-
 cem Romanum eligi debere
 ex Cardinalium collegio, ut observat Bar-
 tholæus in cons. 126. num. 6. vol. 2. At textus in cap.
 ubi periculum, ubi agitur de forma eligendi Põ-
 tificem, non dicit quod ex Cardinalium cætu
 ipse Pontifex eligatur, ut ibidem advertit
 Franchus, numer. 11. Vnde licet Papa non sit ele-
 ctus de numero Cardinalium, hodie non po-
 test opponi hæc exceptio, ut tenet Martinus
 Laudens de Cardinalibus questione 65. fol. 381. in 14.
 vol. Tractatum impressione antiqua, & pro confir-
 matione est videndus. Abb. in cap. vxoratus, num.
 8. de conversione coniugatorum, & in cap. constitutus,
 num. 10. At quod textus noster loquatur potius
 de consilio, quàm de præcepto, ait hic Præposi-
 tus in principio. Nam multi viri fuerunt summi
 Pontifices, & tamen nūquam legitur eos fuis-
 se Cardinales, ut de Gregorio decimo refert
 Illescas lib. 5. histor. Pontif. cap. 40. & de Eugenio.
 III. tradit Plato de bono status religiosi lib. 2. cap. 28.
 ad med.

2. Circa quætionem in qua maxima adest in-
 ter scribentes contentio, sunt videndi Barbatia
 de præstant. Cardinal. part. 1. questione 1. ex nam 58.
 Sotto lib. 3. de iustitia questione 6. artic. 2. ad finem.
 Veri. quapropter. Gambarus de potestate legati lib. 7.
 & numer. 151. Conradus in templo omnium iudicum
 lib. 2. capit. 1. §. 2. questione 4. Petrus Navarra tomo
 primo de restitutione lib. 2. capit. 2. ex numer. 170.
 Pelagius de planctu ecclesie lib. 2. capit. 10. col. 5.
 Veri. hinc est. Soares de fide, disputat. 10. sectione 4.
 numer. 19. Carolus Sigonius de Regno Italia lib. 9. an-
 no 1059. Polydorus Virgilius lib. 4. cap. 10. Illescas
 part. 1. historia Pontific. lib. 5. cap. 11. post alios
 Cenedo collect. 18. ad Decretum, num. 1. ubi numer.
 2. ait de fabulosa illa muliere, quæ mutato no-

mine, & vestitu fertur fuisse Papa, de quo
 Matolus de irregularitate lib. 1. cap. 28. num. 14. & lib.
 2. cap. 4. num. 4. Conradus, ubi proximè, num. 9.
 Andreas ab ex ea in cap. 1. de constitut. num. 70.

S V M M A R I V M.

CAP. Nullus unquam. IV.

S V M M A R I V M.

1. Baronius nostri textus meminit.
2. Cardinales sede vacante, habent iuris-
 dictionem Pontificis.

IN textu. Hoc cap. & superius probat
 contra Sol. lib. 3. de iustitia,
 questione 6. articul. 3. quatenus dicebat, non
 dari textum qui probaret, Papam esse eli-
 gendum de cætu Cardinaliū, & hunc textum
 notat Abbas in cap. licet de vitanda, num. 4. de elect.
 Rebus. in praxi, fol. parvo, 388. num. 13. & collige
 non debere eligi laicum in Pontificem, ut tra-
 dit Baronius tom. 10. Annalium anno Christi 963.
 num. 30. reprobans ibi electionem Leonis Ro-
 manæ ecclesie protoscriniarij, qui adhuc lai-
 cus Pontifex eligitur, amoto Pontifice Ioan-
 ne 12. quod quam perperam factum sit, vide
 per eundem dicto, num. 30. & sequentibus, qui
 latè agit, & textus meminit; de quo vide etiam
 posita ad cap. si quis pecunia 9. infra hæc eadem di-
 stinctione.

An autem sede vacante collegium Cardina-
 lium habeat iurisdictionem summi Pontificis?
 Vide Glossam, verbo, Sede vacante in cap. unico de
 schismaticis lib. 6. Antonium de Rosellis de potestate
 Imperatoris, & Papa, §. abunde, n. 31. & 34. fol. 341.
 & 342. in volum. 14. tractatum impressione antiqua.
 Barth. in l. ubi absunt, nu. 2. ff. de tutoribus, & curato-
 ribus. Capistranum de autoritate Papa, & Concilij p. 3.
 secunda principalis q. 4. principali, pag. 172. Bellarmin.
 lib. 1. controversia 3. cap. 12. obiect. 5. Glossa in Clemen-
 tina ne Romani, verbo, non consonam, de electione, &
 quod possit eligere Cardinales, ait Præpositus
 hic in principio, post Hugon. quem meritò re-
 prehendit Glossa, verbo, potestatis in dicta Cle-
 mentina 1. in principio de electione, cum solus Pa-
 pa Cardinales creet. Hippol. singulari 669. Padilla
 in l. ult. n. 11. Cod. de diversis rescriptis. Soares de le-
 gibus lib. 4. cap. 4. num. 6. qui latè agit, & nostri
 textus meminit. Vtrum possit habilitare, & re-
 stituere Cardinales privatos per Papam, Capi-
 cius decis. 114.

CAP. Si quis ex episcopis. V.

SYMMARIVM.

- VI. Nullus Cardinalium
 1 Cardinales invadens in electione Pa-
 pa excommunicatur.
 2 Dictio id est, quid significet?

1 **I**N textu, ibi, Prorumpens, &
 ibi, Cardinalium.

Qui igitur Car-
 dinales infecta-
 tus fuerit in electione Pontificis, anathe-
 matizatur, cum enim Romana ecclesia dica-
 tur domina cap. nulli fas. 19. dist. Nicolaus Plove, de
 excommunicat. n. 9. fol. 188. vol. 16. Tractatum. Ioannes
 de Lignano de censuris, n. 7. fol. 233. eodem vol. 16. im-
 pressionem antiquam, qui eam invaserit, vel illius
 Cardinales, excommunicatur; electio namque
 Papae instinctu Spiritus sancti fit, ut in cap. ubi
 periculum, de electione lib. 6. & tradit Marcus Man-
 tica in Dialogo de concilio a numer. 51. fol. 83. vol. 2.
 tractatum.

- 2 **I**n textu, ibi, id est, Quae dictio po-
 nitur declarati-
 ve, & non restrictivè, ut in l. cum proprioem, & ibi
 Decius numer. 2. Cod. unde legitimi, l. 2. ff. de adptioni-
 bus, l. si familia, ff. de familia hereditaria l. 3. §. salus,
 & ibi, Glossa, & Iason. num. 2. ff. de acquirenda posi-
 sessione. Aretinus in l. qui liberis, in principio, 3. nota-
 bili, ff. de vulgari. Aliquando tamen dictio id est,
 haec restrictivè, ut tenet Bart. in l. 1. per illum tex-
 tum, ff. ad l. Aquiliam, & in l. quaesitum, §. penult. ff. de
 fundo instructo, textus in l. Pomponius, de procuratoribus,
 & in l. tres fratres, ff. de pactis. Iason late dicto nu. 2.
 Parisius cons. 110. num. 18. vol. 3. post alios, Cencio
 singulari. 97. num. 5.

CAP. Si quis ex sacerdotibus.

VI.

SYMMARIVM.

- 1 Papa electioni contradicens est excom-
 municatus.

- 1 **I**N textu. Collige ex illo electioni Ro-
 mani Pontificis contradicentem
 esse excommunicatum, ut hic & in cap. superio-
 ri, & tanquam sacrilegum esse puniendum cap.
 24. sunt quidam 1. q. 1. Ampliatur ut etiam sic

excommunicatus, impediens aliam quancum-
 que ecclesiasticam electionem, ut est textus, in
 cap. sciatis cuncti 12. de electione lib. 6. circa cuius
 explicationem, vide late Suarez de censuris, disp.
 23. sectione 4. num. 3.

CAP. Nullus Pontifice VII.

SYMMARIVM.

- 1 Bonifacius III. quis fuerit?
 2 Electio episcopi, & Papa non fit sede
 plena.
 3 Impetrationes beneficiorum viventium
 reprobantur.
 4 Corrasius nostri textus meminit.

IN superscriptione, ibi. Boni-
 facij. III.

Creatus Pontifex ex diacono,
 decimo quinto Kalendas Mar-
 tias anno Dni 606. Joannis filius, Roma-
 nus Patria, qui a sancto Gregorio missus fue-
 rat Constantinopolim Apocrisarius ad Phoca
 Imperatorem. Bonifacius ubi primum sedem
 Pontificiam est adeptus, ad corrigendum pra-
 vum usum, qui in electione Pontificis in Ro-
 manam ecclesiam irrepisse videbatur, Conci-
 lium in Basilica Vaticana collegit; ex quo no-
 ster textus fuit desumptus. Ex hac vita decessit
 duodecima die mensis Novembris, cum se-
 disset mensibus tantum octo, & dies viginti tres.
 Vide Baron. tom. 8. anno Christi. 606. num. 1. & 8.

In textu. Electio episcopi, & Papae no-
 est facienda sede plena, ut
 hic & in cap. bona de electione, & Navarr. cons. 17.
 numer. 4. & 6. de sententia excommunicationis. Hinc
 fit ad omnes expectativas, quae sunt sublatae a
 Concilio Trident. sess. 24. de reformat. cap. 19. Gon-
 zal. de mensibus. §. 1. proemiali, a nu. 57. Reginald.
 in praxi poenitent. lib. 30. tract. 3. a num. 266. Aloysius
 Riccius collectan. 1574. quia in eis dabatur occa-
 sio captandae mortis, cap. 2. cap. ex tenore de con-
 cessione praeb. cap. ne captanda eodem titulo lib. 6.

Vnde ad omnes beneficiorum viventium
 impetrationes, quae eadem ratione reproban-
 tur, cap. v. de concess. praebendae, & reg. 20. Chancellaria
 de non impetrando beneficium per obitum viventium, &
 Ordinatio nostra Lusitana lib. 2. tit. 13. in principio. Si-
 milis textus, in l. 3. titulo 16. partit. 1. ubi Grego-
 rius Lopez. Glossa 1. multa adducit, & vide Abba-
 tem in cap. 1. de concessione praebendae, & an hoc
 procedat, si quis ignoranter intravit beneficium
 viventis

viventis, vide *Abbatem in dicto cap. 1. Decium consil. 398. incipit. In causa domini Benedicti.*

4 **In textu, ibi, Adunato clero.**

Vide *Corrasium de sacerdotio, part. 1. cap. 7. num. 7. & 8.*

CAP. Siduo. VIII.

S V M M A R I V M.

1 **Quid sit faciendum, si duo fuerint electi?**

2 **Si duo equites insimul tangant pallium, omnes equites currere debent.**

3 **Glossa nostra communiter approbatur.**

1 **I N textu.** Collige ex illo, quid sit faciendum, si temeritate contentantium duo fuerint ordinati, de quo late vide *Iacobacium de Concilio, lib. 3. art. 1. pag. 382. Decian. tract. criminal. lib. 5. cap. 64. num. 3.* qui nostri textus meminere, & tunc obediendum erit illi, qui verus Pontifex, & Christi Vicarius a Concilio generali declaratus fuerit, ex Glossa nostra, quam dicit singularem *Abb. in cap. Qui diligentia, nu. 3. de electione*, multi quos citat *Rojas de hereticis, 2. part. num. 519.*

2 **Ibi, Nullum ex his.** Citat *Bertach. de episcopo, lib. 3. part. 2. principali, num. 12.* ubi textum inducit ad elegantem quaestionem de duobus equitibus simul tangentibus pallium, ut tunc iterum currere omnes equites; non solum illi duo, de quo vide *Bart. in l. 1. §. Item acquirimus, num. 8. ff. de acq. poss.*

3 **In Glossa 1. in fine.** Vide *Abb. in cap. Fraternalitatis, nu. 2. de hereticis, Cardin. cons. 150. nu. 1. Iacobac. de Concil. lib. 4. art. 3. pagin. 210. & 212. & lib. 9. art. 7. pag. 224. & pag. 727. idem Abb. in cap. Licet, de vitanda, nu. 8. vers. Item nota quod, dicit, quod in discordia duorum electorum in pontificatu debet congregari Concilium generale, & ille remanebit Papa, quem Concilium approbaverit, & dicit quod textus iste (quem vocat singularem) fuit allegatus Pisis, & Constantiae, quando fuit congregatum Concilium contra illos contententes de Papatu. Quis autem congregabit Concilium? Vide per eandem dicto nu. 8. & ibi *Additio, littera G. optime Tusch. tom. 2. verbo, Concilium, conclus. 552. nu. 25.**

CAP. Si quis pecunia. IX.

S V M M A R I V M.

1 **De eo, qui non canonica electione ordinatur.**

2 **Papa propter simoniam, an possit iudicari?**

3 **Laicus an possit eligi in Romanum Pontificem?**

4 **Glossam nostram sequuntur Doctores.**

I N textu. Agit textus de eo, qui per pecuniam, vel populari tumultu ordinatur; de quo vide *Iacobacium de Concilio, lib. 3. art. 1. pag. 146. & lib. 6. art. 9. pag. 382. col. 2. & lib. 8. art. 8. Decian. tractat. criminal. lib. 3. cap. 38. num. 2. qui nostri textus meminere.*

In Glossa in principio. Dicit Gloss. 2 quod propter simoniam non potest Papa iudicari, de quo dubio late agit *Tusch. tom. 2. littera C. conclus. 552. nu. 33. & vide quae scripsimus ad cap. 1. nu. 2. supra, hac eadem distinct.*

In eadem Glossa, post medium, ibi, Elegeris in Papam. 3
Ex hac Glossa colligitur laicum posse eligi in Romanum Pontificem; notant Doctores copiosius in *cap. Licet, de vitanda, ubi Decius num. 9. de electione. Cardin. in Clement. Ne Romani, de electione, nam licet Summus Pontificatus sit beneficium ecclesiasticum, cap. 1. de maledicis, non tamen inconvenit dari laico intra congruum tempus promovendo, sed tunc habebit tantum, quae sunt iurisdictionis, non ea, quae sunt ordinis. Anton. de Rosellis de potestate Imperatoris & Papae, tit. de forma eligendi Papam, num. 48. fol. 333. in vol. 14. tract. impressione antiqua.*

In eadem Glossa in fin. ibi, Tenetur ei reddere. 4
Comendat *Abb. in cap. Constitutus, num. ult. de convers. coniugat. & in cap. Vxoratus, num. 1. illo tit. Decius in cap. Licet, de vitanda, num. 9. de electione, Cardin. in Clement. Ne Romani, in principio illo tituli, num. 7. in fine, & dicit optimam idem *Abb. in dicto cap. Licet, de vitanda, nu. 4. Trotius de vero clerico, lib. 2. cap. 8. nu. 3. post alios Peres lib. 5. Ordinarum, tit. 1. l. 1. Glossa 3. pag. 23. col. 1. vers. In tantum, qui omnes disputant, si Papa electus habeat uxorem; quid faciendum sit? & dicit *Abb. dicto n. 4. quod beatus Petrus habebat uxorem, quando promotus fuit in Papam.***

C A P. Si transitus. X.

S V M M A R I V M.

- 1 Papa an possit sibi eligere successorem?
- 2 Consuetudo, vel statutum, ut maiori parti non stetur, non valet.
- 3 Maior pars non potest innovare in praeiudicium aliorum.
- 4 Maior pars, imò tota pars non potest statuere aliquid contra ius.

IN textu, ibi, De electione successoris. Per hæc verba controversant Doctores, an Papa possit sibi eligere successorem? Vt per Glossam 1. in presenti, sequitur Franc. in cap. Vbi periculum, de electione, lib. 6. Glossa, verbo, beatus, in cap. Apostolica, 8. q. 1. quam dicit singularem Abb. in cap. Apostolica, nu. 9. & ibi Barbac. nu. 2. de donat. tradit post alios Peres lib. 5. Ordinar. iii. 4. l. 1. pag. 61. col. 1. ante medium, qui nostri textus meminit. Suar. de fide, disp. 10. sect. 4. nu. 14. late Comitulus lib. 1. responsorium moral. q. 8. & sequent. Conveniunt ferè Doctores, Papam in vita non posse sibi eligere successorem. Ita Caiet. de auctoritate Papa. & Concil. tractat. 1. cap. 13. & tract. 2. cap. 21. Tiraquei. de iure constit. p. 3. limit. 2. nu. 4. Alphons. Mendoga in quest. Quodlib. q. 4. pag. 301. Azor. inst. moral. p. 2. lib. 4. cap. 5. q. 3. Turrectemat. lib. 2. summe, cap. 51. cum Glossa in cap. Cum Apostolica, 8. q. 1. in omnibus, 8. q. 1. quam sequuntur Archid. in cap. Si transitus. 79. dist. Ioannes Andr. in cap. Licet, nu. 2. ubi hanc sententiam dicit communem, Primò, quia in cap. Episcopo, 1. & 2. 8. quest. 1. Concilium Antiochenum, & Romanum sub Martino Papa expressè decernunt, illicitam, & irritam esse eam electionem, qua episcopus designat successorem: ergo etiam non poterit Papa designare successorem. Secundò quia, videtur disponere in tempus, quo non est futurus Papa, iuxta regulam legis, Eum qui, ff. de iurisdi. omnium iudicium. Quamvis autem tradita doctrina vera ab illis auctoribus habeatur, observavit tamen Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 1. num. 13. posse Summum Pontificem facere statutum, live constitutionem super electione successoris, ita ut ex vi talis constitutionis, possint alij Pontifices eligere successorem.

- 2 Ibi, Vincat sententia plurimorum. Probat textus, quod non valet statutum, vel consuetudo, ut in gerendis actibus maiori parti non stetur, ad idem

textus in cap. 1. de his, qua sunt à maiori parte capituli, & ibi Ioann. Imol. in penult. col. & Afflict. decis. 1. nu. 4. Marian. Socin. cons. 1. nu. 186. p. 1. Illud namq. canonicum reputatur, quod maior pars facit. Glossa in cap. Cum olim, de sed. & re iudicata, & cap. Quia propter, de elect.

Quod tamen limitatur primò. Vt maior pars non possit aliquid innovare in praeiudicium aliorum, ut est textus in cap. Cum omnis, de consuet. Secundò limitatur in statutis, 1as in l. Rescriptum, in 1. notabili, ff. de pactis. Tertio limitatur, in confirmatione, & relectione officialium in suis officijs, ut notat Martin. Laudens. de officio principum, in 2. part. & Boer. eodem tractat. de officio principum, 2. part. quest. 7. Decius in cap. Cuiusmodi, de constitut.

Quarto limitatur, quando fieret aliquid contra ius, quia tunc non solum, non sufficit consensus maioris partis, ut voluit Cynus in l. Consuetudinis, Cod. qua sit longa consuetudo, in quest. 4. quem refert Bart. in l. Omnes populi, nu. 16. ff. de iust. & iure. Sed etiam ipse Bart. ibi dicit, quod etiam consensu omnium concurrente, non valeret. Alia declarationes, & limitationes sunt videnda per iura relata à Bernard. Diaz. reg. 449. Maior, & à Ducn. regul. 296. factum.

C A P. Electionem. XI.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores, qui textus meminerunt.
- 2 Electio Pontificis, quomodo sit faciendae?
- 3 An requiratur populi, & Imperatoris consensus? & totum eligendi ius esse penes Cardinales.
- 4 Ad quos pertineat Papa electio, si vacante Sede, moriantur Cardinales?

IN textu. Cuius meminere Caiet. de auctoritate Papa, cap. 8. & cap. 21. ad huc. Iacobae, de Concil. lib. 9. art. 1. pagin. 581. Suar. de fide, disp. 10. sect. 4. nu. 9. & nu. 12.

In textu, ibi, Sibi Dominus reservavit. Licet enim quando Summus Pontifex creatur, electores personam designent, solus tamen Christus immediate confert dignitatem, & potestatem, nam Papa Vicarius est Christi: sicut etiam Prorex immediate ab ipso Rege instituitur, ita, & Papa qui est veluti Proponitex Christi ab ipso creatur. Caiet. opuse. 1. de auctorit. Papa. cap. 13. & in 2. part. Apolog. cap. 22. Turrian. 1. contra Censuras. cap. 18. Torres de fide, disputat. 15. dubio 3. Præterea

Præterea si ecclesia præberet hanc potestatem, posset illam limitare, vel augere, vel modum illi præscribere, ut solet Pontifex cum episcopos creat, quod tamen est inauditum. Vide *Turrecremat. in summa, lib. 2. cap. 44.* post alios *Suar. de fide, disp. 10. sect. 4. nu. 3.* Modus eligendi Pontificem non fuit à Christo Domino præscriptus, sed Ecclesiæ commissus est. *Suar. ubi proxime, nu. 6.* Si quæras. Vtrum duarum partium in suffragij concordia sufficiat ad validam Papæ electionem? Respondeo affirmativè cum *Azor. institut. moral. part. 2. lib. 4. cap. 5. quest. 7.* *Camill. Borell. in summa omnium decis. tit. 4. num. 6.* *Campanil. in diversor. iuris, rubr. 7. cap. 6. num. 59.*

In textu, *ibi, Populis.* Expectatur in hac electione populi consensus, non ut suffragia ferret in electione, sed testimonium vitæ, & morum eius, qui eligebatur, de quo vide *Cyprian. lib. 1. epistola 4. & lib. 2. epistol. 5.* Postea verò etiam consensus Imperatorum cœpit expectari, ita ut, non censeretur omnino firma electio, donec Imperator assentiret, quod privilegium interdum fuit per tyrannidem usurpatum, ut ab Henrico V. tempore Paschalis II. Interdum falsò confictum, ut de Othone refertur in *cap. In Synodo, dist. 63.* Interdum verò dato ab ipsis Pontificibus, ut de Carolo Magno habetur in *cap. Adrianus,* quod statim renuntiavit *Ludovicus in cap. Ego, eadem dist.* Vide *Suar. de fide, disp. 10. sect. 4. num. 9. & sequent.* Hic verò mos eligendi Pontificem, præhabito scilicet Imperatoris, populiq; consensu, perduravit usq; ad tempora Alexandri III. qui primus ab illo onere volens, & valens respirare, Lateranense Concilium advocavit, totumq; eligendi ius in Cardinales transtulit, reliquo clero, & populo, atque Imperatore excluso. Quod deinde firmius roboratum est à Greg. X. in *cap. Vbi periculum, de elect. in 6. & à Clemente V. in Clement. Ne Romani,* & ex Bulla Greg. XV. *Æterni patris,* edita anno Domini 1621. decernentis per secreta schedularum suffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclavi presentium electionem Romani Pontificis fieri aliter non posse. Lege *Turrecremat. de potestate Eccles. lib. 2. cap. 43.* *Bellarmin. tom. 1. de clericis, lib. 1. cap. 9.* *Paleoth. de consultat. sacri Palatii, part. 3. q. 4. §. Et eò magis.* *Camill. Borel. in summa omnium decis. tit. 4. nu. 5.* *Campanil. in diversorio iuris, rubr. 7. cap. 6. nu. 53.* *Cened. ad Decretal. collectan. 115. nu. 5.* *Bursat. conf. 126. num. 6. & 7. à principio. & conf. 108. à principio, & à num. 18.* *Ivo Carnot. 3. Decret. Vvaldens. art. 3. cap. 39.*

Surgit verò hoc loco quæstio satis curiosa, quæ excitatur à *Dionysio Paulo de vera patriarchal. sedium erectione, cap. 16. nu. 33.* quæ quæstio in-

quirit. Ad quos pertineat Papæ electio, si vacante Sede Apostolica, res ad eas angustias veniret, ut omnes Cardinales tunc temporis essent mortui? Cui quæstioni respondet cum *Sylvest. Aldobr. in scholijs ad Dec. ad cap. Licet, devitanda, num. 52. alias 31. super tit. de elect.* quod in tali caso Summi Pontificis electio pertinet ad Canonicos Ecclesiæ Lateranensis. *Quavis Bald. in l. Vbi adsunt, ff. de tutor. & curator. & Lancelot. Conrad. in templo omnium ind. lib. 2. cap. 1. §. 2. in princip. num. 6.* dicant, tunc temporis electionem pertinere ad Patriarchas.

DISTINCTIO. LXXX.

C A P. Urbes. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Lucius Papa, quis fuerit?
- 2 Episcopatus, an sit de iure divino?
- 3 Patriarcha, & Primate, an sit idem?

IN superscriptione, *ibi, Lucius Papa.* Qui fuit Romanus nomine primus patre Porfirio, eligitur Pontifex imperante Gallo, & Vibio, seu Volusiano, anno Domini 256. cuius temporibus in ultionem christiani nominis pestis immensa orbem vexavit, ab Æthiopia originem sumpsit, in universumq; orbem progressam, vix intra decennium querevisse tradunt *Pomponius letus, in Gallo, & Volusiano, Orosius lib. 7. cap. 21.* At Lucius martyrio coronatur anno Domini 257. sepultus est cimiterio Calisti via Appia, octavo Kalendarum Septembris, sedit annis tribus, mensibus tribus, diebus tribus, ut voluit *Platina in eodem Lucio,* seu annis duobus, ut melius docet *Baron. tom. 2. Annalium, anno Domini 257. §. Quod autem Lucio igitur martyrio coronato, post dies triginta quinque, Stephanus patria Romanus creatus est Pontifex.*

In textu. Qui veram facit differetiam inter urbium, & episcoporum institutionem, quod ante adventum Christi Domini urbes erant, non ita episcopi, quos in illis posuerunt Apostoli, & eorum successores: non tamen hoc, quod de Apostolis dicit referendum est ad ipsius episcopalis dignitatis originem; hæc enim ab ipso Christo facta est, ut comprobatur *Bellarmin. tom. 1. controvers. 5. de cleric. lib. 1.*

lib. 1. cap. 14. & ante eum Petrus Sar. de Sacram. Ordinis, lectione 2. Castro adversus hereses, verbo, Episcopi, & alij, de quibus Henric. lib. 10. cap. 7. §. 2. Inter a. M. Suar. tom. 4. de patient. disp. 25. sect. 1. §. 1. num. 4. Dneias regul. 72. vers. Limita 2. qui non illi textus meminit, sed debet referri ad divisionem plebium, seu diocesium, quæ aliquando parochia solent appellari, ut late ex antiquis Canonibus comprobatur Joannes Filescus in libello, quem Patresia scripsit, cap. 1. pag. 3. Jam vero episcopalem dignitatem esse de iure divino, & à Christo Domino institutam, præter citatos auctores, late probatur Azor instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 30. q. 13. Covar. in reg. possessor. p. 2. §. 9. à nu. 6. Ludovicus Miranda de ordine iudic. q. 2. art. 5. Valentia tom. 4. disp. 7. q. 10. punct. 2. Hinc fit ut Pius Papa primus epist. 1. & Cornelius epist. 2. affirmant, Deum instituisse, & posuisse episcopos, ut essent veluti pulcherrimi Ecclesie oculi, à quibus miram sibi gratiam, & pulchritudinem conciliaret. Vide Grga. de pensionib. q. 2. nu. 3. Barb. in tractat. de præstan. Cardinal. quest. 1. Scribon. in theosimia, disp. 7. de ordine, q. 6. & adde cum Suar. & Azor citat. & cum Vasq. in 3. p. disput. 242. cap. 7. episcoporum dignitatem fuisse à Christo Domino institutam in suis Apostolis in nocte ultimæ Cæna, ut habetur Luca 22. Rufus in tractat. de præeminentia Archiepiscopatum, in præfatione. Pighius de ecclesiast. Hierarchia, lib. 3. cap. 1.

3 In textu, ibi, Patriarchas, vel Primates. Utrosque enim eosdem esse, & eandem formam tenere, licet diversa sint nomina, probatur textus in cap. 1. & 2. nonagesima nona dist. ubi plenius me videbis, & in cap. Dico simul, de officio Ordinarij, quanvis Imol. ibi num. 12. Trocius de vero clero. lib. 1. cap. 13. Paul. de potestate capituli, præfatio 6. num. 12. Petr. Greg. lib. 10. cap. 12. nu. 2. Zechius de republica ecclesiast. in de statu Patriarchatum, nu. 3. contendunt Patriarchas proprie dici solos quatuor, de quibus in cap. Renovantes, 22. dist. & in cap. Antiqua, de privilegijs. Quare melius Gloss. ultim. in præfati, authoritati dicti cap. 1. notavit, inter Patriarchas, & Primates non dari realem differentiam, sed vocalem, ut etiam docet Casan. in Catalogo gloria mundi, p. 4. considerat. 9. in principio. Lancelotus in institutionibus Canonicis, lib. 1. tit. 5. in principio.

C A P. In illis. II.

S V M M A R I V M.

1 Polydorus, & Boerius nostri textus meminere.

2 Flamines, qui dicantur?

3 Archiflamines, qui dicantur?

4 In una civitate, an possint esse duo episcopi?

5 Prohibitio episcoporum in eadem Ecclesia, quando fuit inducta?

IN textu. Cuius meminit Polydorus Virgilius de inventoribus rerum. lib. 4. cap. 14. Boerius de autoritate magni Concilij, nu. 54. ad finem, & per illum docet, quod Primates positi sunt loco Prothoflaminum gentilium, Archiepiscopi in locum Archiflaminum, & episcopi in locum flaminum.

In textu, ibi, Flamines. Flamines unde dicti, vide Varonem lib. 4. de lingua latina, & Servium lib. 8. Aeneadem, ad verbum lanigerosq. apices. Flaminis ceremonias, & leges scribunt cum Plutarcho, in problematibus, tum Gellius lib. 10. cap. 15. ex Fabio Pictore, Masurio, Sabino, & alijs, tum etiam Fustella in libello de sacerdotijs Romanorum, cap. 5. De institutione Flaminum inter scriptores, non convenit omnino. Plutarchus in Numa, vult Dialem, & Martialem, flaminem à Romulo institutos. At contra Dionysius Lucius, & Varro, volunt omnes Flamines, à Numa institutos. Nominis autem ratio tracta est à filo, quo caput habebant cinctum; unde à filo quo utebantur Flamines, dicti quasi filamines. Creabantur autem Flamines à populo comitijs calatis, ut docet Aulus Gellius lib. 15. cap. 27. De Flaminijs videtur Pomponium Latum de sacerdot. Roman. cap. 7. fuisse simile Onuphrium lib. 2. de civitate Roman. Lylum Guald. historia Devorum Cynagmate, 17. D. Augustin. lib. 2. de civitate Dei, cap. 15. eleganter Alexand. ab Alexand. genialium dierum, lib. 6. cap. 15. ubi eruditè Tiraquel. multa adducit latissime Anastasius Germanius de factorum immunitatibus, lib. 1. cap. 5.

In textu, ibi, Archiflamines.

Erant gentiliū sacerdotes, qui inter alios præcipui dignitate præerant, ut inter nos Archiepiscopi, nam Flamines apud gentiles idem significabant, quod apud nos sacerdotes; cum igitur Archiepiscopus prima dignitas sit inter istos sacerdotes, & episcopos, sic etiam inter Flamines, principalem habebant dignitatem. Archiflamines, ut invenies apud Joannem Rosanum de antiquitatibus Romanorum, in oratione Joann. Thom. adducta in fine, lib. 10. fol. 483. & de Archiflamine præcipue pag. 484. littera A, Alexand. Scotus in Vocabulario inris, eadem littera. & vide Sebastian. Cesar. in sua relect. de ecclesiast. Hierarch. disp. 5. §. 1. nu. 5. & in quest. 2. præm. §. 2. nu. 4.

In Glossa, verbo, Singulos. Docet Glossa, in una civitate non debere plures episcopos esse, sextus optimus in cap. Quoniam, 14. §. Prohibe-

§. Prohibemus, de officio iudicis Ordinarij. Hæc tamen prohibitio licet iuris sit humani, ut tradit ibidem Abb. num. 4. Glossa 2. & Doctores in cap. Non autem, 7. quest. 1. Cardinal. cons. 70. admodum tamen est consona iuri naturali, & divino; intendit Pontifex in dict. cap. Quoniam, ibi tanquam unum corpus, nam sicut pluralitas regum, in eodem regno iuri naturali detrahere quodammodo videtur, cap. In apibus, 7. q. 1. Item idem omnino de pluralitate episcoporum in eadem ecclesia censeretur, sic pluralitates rectorum in quavis ecclesia omnino prohibita censentur, ut docet textus in cap. Sicut, 21. q. 2. & in cap. Cum non ignores, de prebendis. Prohibitio tamen huius pluralitatis, tam in episcopis, quam in parochis nulla consuetudine abrogari constat, siquidem irrationabilem fore consuetudinem, quæ monstruosas sustinet dispositiones, ex regul. l. Nam absurdum. ff. de operis libertorum, & uti talem esse invalidam, cap. ultimum de consuetudine, intendunt Innocent. Abb. & communis, in dicto cap. Cum non ignores, optimè Oldrad. cons. 67.

Notabis tamen prohibitionem episcoporum in eadem ecclesia à tempore Apostolorum, quando scilicet dioceses fuerunt distinctæ, inductam fuisse, ut probat textus in presenti. Nec refragatur cap. Non autem, 7. q. 1. quo in loco refertur D. Augustin. accessisse Valerio tanquam ei in eadem Coepiscopum, non enim negatur id contra iuris prohibitionem factum. Patet ibi novo more. Sunt qui arbitrantur illud ex apostolica indulgentia fuisse factum, ita in effectu Glossa 1. & Abb. nu. 3. in dict. cap. Quoniam, de officio ordin. Idem Abb. in cap. 1. de parochijs, & in cap. Tua, nu. 4. de prebendis. Cardinal. cons. 70. Doctores communiter ex Navarr. in cap. Si quando, in principio, nu. 10. de rescriptis, sed refellitur hæc sententia propter testimonium Possidonij in vita Augustin. col. 5. afferentis eundem Augustinum accessisse Valerio de facto contra iuris prohibitionem, excusari tamen iuris ignorantia, quam ipse dum viveret testatus est, pro ut refert Archidiacon. in presenti, num. 1. probabilior videtur sententia Glossæ ult. in d. cap. Non autem, cui similis in dicto cap. Quoniam, verbo, necessitas, quod scilicet D. Augustinus accesserit tanquam coadiutor, seu vicarius, pro ut in specie illius textus.

C A P. Episcopi. III.

S Y M M A R I U M.

Civitas an possit esse sine episcopo? & num. 2. & 3.

- 4 Episcopi non debent poni in villis, & castellis.
- 5 Vicarius non potest episcopum consecrare.

IN principio textus, ibi, Modicis civitatibus.

Igitur ad substantiam, & esse civitatis, non requiritur, quod habeat episcopum; probant communiter DD. in cap. 1. de privileg. quia dum textus ille, decidit in maioribus civitatibus episcopos esse ponendos, supponit in modicis, seu parvis contrarium esse dicendum; quod clarius docet Anacletus in presenti, dum prohibet ne in castellis, aut modicis civitatibus episcopi constituentur, sicq; aperte probat, dari modicas civitates, quæ episcopum non habeant. Nam si ad substantiam civitatis requireretur episcopus, sequitur quod si ob delictum, vel aeris intemperiem civitas episcopo privaretur, desineret esse civitas, ex regula textus in l. Iulianus, §. Si quis rem, ff. ad exhibendum, & tamen episcopo privata adhuc civitas remanet, ut in casu notabili civitatis, quæ proprium occidit episcopum, probat textus in cap. Ita, 25. q. 2. & apud nos ostendunt domestica exempla de civitate Silvensi.

In contrarium tamen urget textus in cap. In illis, supra eodem, ubi in maximis, & maioribus civitatibus Primates, & Archiepiscopi ponuntur, per singulas vero alias præcipitur, ut ponantur episcopi, consonat cap. 1. de officio Ordinarij, ibi, singularium urbium, ex quibus in terris christianorum solas illas dici civitates, quæ episcopum habent, dixit Bald. in l. Ex hoc iure, num. 34. ff. de instituta, & iure. & de canonico iure hoc esse verum profitetur. Alciat. in d. cap. 1. num. 2. vers. Aut loquimur, de iure canonico, & de usu Italia testatur Bart. in Extravaganti, qui sine rebelles, in verbo, Lombardia, num. 5. vers. Civitas, post alios Tusch. tom. 1. littera C. conclus. 280. nu. 15. Reb. in §. Statuimus, verbo, Civitas de collationibus in concordatis, pro ut illum refert Greg. Tolosan. in cap. Conquerente, cap. 2. nu. 10. fol. 227. de officio Ordinarij.

Tu resolve, quod de iure gentium certum est; eo attento urbes sine episcopis fuisse, quos deinde in evangelica lege ordinatos esse constat, & probat textus in cap. 1. hac eadem dist. De iure civili dicendum est, requiri principis secularis auctoritatem, quoad privilegia civitatis: sed quo ad esse civitatis sine Principe constitui posse, ut docet additio ad Bart. in l. 1. nu. 30. de Metropoli Beryto, lib. 11. Alciat. in cap. 1. num. 2. de officio Ordin. At de iure canonico verior est sententia, non requiri ad esse civitatis, ut habeat episcopum; neq; obstat textus in dict. cap. In illis, respondetur enim sensum illius textus esse negativum;

negativum; scilicet, quod episcopi non ponantur in villis, sed in solis civitatibus; atque ita quod sine civitate episcopus esse non potest. Unde quando novus erigitur episcopatus, villa illa, vel oppidum, in quo erigendus est, prius civitatis honore decoratur, ut optimè probat textus in Extravagante Salvator, vers. Volentes de prebendis, inter communes, non tamen è converso, sequitur quod civitas non possit esse sine episcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Vide posita ad cap. Ego Ludovicus, 30. nu. 4. supra, dist. 63.

4 In textu, ibi, Vilescat nomen episcopi.

Non sunt igitur episcopi villis, aut municipijs pficiendi, ne eorum autoritas vilescat; notat Abb. in cap. De privilegijs, notabili 2. & est communis opinio, teste Alciat. in cap. 1. nu. 1. de officio Ordin. Contrarium videtur sentire D. Hieronymus in cap. Legimus, vers. Si autoritas, 94. distinct. dum ait ubi quæ fuerit episcopus, sive Romæ, sive Eugubij, sive Rhegij eiusdem esse meriti, eiusdem sacerdotij. Unde Turcicremat. in presentis, num. 2. & Petr. Gregor. rei humana, cap. 14. num. 4. aiunt D. Hieronymum, fuisse ortum in improbando eorum abusu, qui episcopos divites venerantur, & colunt, pauperes vero despiciunt. Unde ipse ad Cromatium conquerabatur, in patria mea ille sanctior, qui ditior est. De quo argumento vide multa quæ post Tiraquel. Baecam, & alios cumulat. Cened. ad Decretum collectan. 27. à num. 8. Adhuc igitur abusum aiunt alludere Pontifices in presenti, & in cap. 1. de privilegijs, & cap. Pracipimus, 16. quest. 1. dum probat, vilescere episcopalem dignitatem, in villis, & pagis, scilicet quoad populares, & vulgarem existimationem, non verò in rei veritate, & quoad doctos, apud quos episcoporum dignitas eiusdem est meriti, quia nec divitiarum potentia, nec paupertatis humilitate debet, pluri, vel minoris æstimari: cui hominum abusu, ut sacri Canones occurrent, prudenter statuerunt, ne in castellis constituantur episcopi, iuxta nostrum textum cum similibus, observant Glosa, verbo eiusdem, in presenti Glosa similis, eodem verbo, in dicto cap. Legimus.

5 In textu, ibi, Non ab uno.

Citat Rebuffus in praxi, part. 1. tit. forma vicariatus num. 35. & ex illo docet, quod vicarius exequi non potest episcopi consecrationem, nisi sit episcopus. Imò ad consecrationem tres requirunt episcopos, cap. sual. 66. distinct. cap. Episcopi, 64. distinct. ubi vide posita num. 1. & posita ad cap. Episcoporum, 6. num. 2. supra, dist. 61.

CAP. Illud fanè. IV.

S V M M A R I V M.

1 Presbyteri in nostro textu, qui dicuntur?

IN textu, ibi, Presbyterorum.

Quos parochos dicimus, seu plebanos, vel curiones, de quorum officio vide multa, quæ latissimè tradit Zechius de republica ecclesiastica cap. 27. cum sequentibus, Petr. Bellus in economia canonica, classe 2. cap. 1. §. 1. Petr. Gregor. d. lib. 3. cap. 14. bene advertens à num. 12. plebanos parochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui maius habent beneficium, in quo sunt capellæ, ut deducitur ex textu in cap. 1. Ne clerici, vel monachi, lib. 6. licet Abb. in cap. Cum ab ecclesiis de officio Ordin. utrunq; idem esse, & non differre existimet. Tituli verò, seu ecclesie, in quibus parochi ponuntur parochie appellantur. Earum verò divisionem, tam in Urbe, quàm orbe, se fecisse auctor est Dionysius Pontifex in cap. 1. 13. q. 1. de quo meminit textus in cap. Pastoralis, in principio, de his, quæ sunt à prelati, & late explicant Polydorus Virgilius, de inventis, lib. 4. cap. 9. Navarr. in cap. Phantasia, num. 3. de penitentia, dist. 6. & multi, de quibus Cened. ad Decretal. collectan. 104. num. 5. quibus pro ratione adde Suar. tom. 1. de Religione, de deo, lib. 1. cap. 21. num. 4.

CAP. Non debere. V.

S V M M A R I V M.

- 1 An visitatio sit de lege diocesana, vel de lege iurisdictionis.
- 2 Visitator debet intendere, ut quarat, quæ Iesu Christi, non quæ sua sunt.
- 3 Visitator non potest se immiscere illis, quæ ad ipsum episcopum spectant.

IN textu, ibi, Visitatores.

Indicitur quasi circumiens, circuit enim provinciam, diocesim, vel locum iurisdictioni suæ commissum, ut ex nostro textu probat Marian. Socin. de visitatione, quest. 1. nu. 2. ubi notat, quod quidam voluerunt hanc visitationem esse de lege iurisdictionis, quod videtur invere

textus

textus in cap. Cum venerabilis, de censibus, ibidem textus vult, quod episcopus habeat visitationem ratione iurisdictionis suae. Nonnulli vero voluerunt, quod sit de lege dioeclesiana, quae autem pertineant ad legem dioeclesianam, & quae ad legem iurisdictionis, & an haec diversa sint, traditur per Glossam, & DD. 10. quest. 5. in summa, & in cap. Conquerente, de officio Ordin. & ipse Marian. dixit latius in tractat. de officio Ordin. In quantum enim praelatus visitando inquirat, instituit, disponit, reformat, providet, corrigit, atque punit, ad iurisdictionem pertinere videtur. In quantum vero a visitationis procurationem recipit, talis receptio de lege dioeclesiana appellari potest.

2 Visitator debet intendere, ut quaerat quae Iesu Christi, non quae sua sunt, ut est textus in cap. Dum Apostolus, de censibus, & in cap. Procurationes, eodem tit. ubi textus dicit, quod non quaerant quae sua sunt, sed quae Iesu Christi, praedicationi, & exhortationi, correctioni, & reformationi vacando, ut fructum referant, qui non perit; non ergo debent procurationibus, aut lucro, seu ad propriam utilitatem, ut sibi thesaurisent: sed salutem animarum, & morum profectui, cultuique divino ampliando, statuique ecclesiarum in melius reformando intendere, ut in cap. 1. de censibus, lib. 6. notat idem Marianus Socin. de visitatione, nu. 25. Quae autem personae possint visitationis officium exercere, vide per eundem nu. 4. & seqq.

3 In textu, ibi, Nihil agere.

Scilicet de his, quae ad ipsum episcopum spectant, ut altaria, vel ecclesias consecrare, ordinare clericos, illos constituere, causas tractare, christa conficere, & generaliter de omnibus maioribus negotiis, ut etiam probat textus in cap. Abbatibus, 41. infra, 12. q. 2. cap. ultimum in finalibus verbis, de officio Archiepiscopi, advertit Turcremat. in presenti.

CAP. Fraternitatem. VI.

SUMMARIUM.

- 1 Sedes episcopales non debent inter se multum distare.
- 2 Anglia insula in Oceano.
- 3 Dictio, sine, quam significationem habeat?

1 IN textu. Collige ex illo episcopales Sedes non longo intervallo a se debere disjungi, quod iusta ratione factum est, ut scilicet unus episcopus alteri operam ferre possit cum opus fuerit, sed ambigi potest quantum unus episcopatus ab altero distare debeat,

& iudicis arbitrio hoc relinqui merito, censuit Glossa r. in presenti, quam sequitur Menoch. de arbitrat. casu 497. num. 3. ita etiam iudicis arbitrio relinquitur, quantum una ecclesia parochialis ab altera distari possit, ut commode parochiani Sacramenta sumere possint; notatur in cap. Ad audientiam, 1. de ecclesijs edificandis, advertit Menoch. ubi proxime, num. 4.

In textu, ibi, Anglia. De qua meminit Plinius

lib. 4. cap. 16. Abrahamus Ortelius de situ orbis, carta II. dicta ab Angela regina, cuius ductu victa fuit, agrosque, & opes inter Saxones Germaniae populos divisit. Britannia a veteribus dicta. Insula insignis in Oceano, quae undique a circumfuso mari circumdata est. Quae quondam ab albis rupibus, quas mare abluat, etiam Albion dicebatur. Hanc huius nobilissimae insulae originem, nomenque diversitatem elegantem carmine descripsit Nicolaus Rensnerus lib. 1. Itinerum, poemate 10.

Nescio quae medio procul albet in aegre tellus
Undique fluctivago circueunte salo.
Fallor? an haec illa est Europa maxima nostra
Insula, plena viris, insula dives opum?
Insula, Romanis quae dicta Britannia quondam
Et duce sub Laetum Casare missa iugum.
Post, ubi Saxo fretum traiecit navibus Anglus,
Est a gente nova nomen adeptum novum.
Cum pulsi veteres emigravere coloni
Et patrios profugi destituerent lares?
Sedibus, & huc per Celtae littora fixis
Britones antiquum nunc quoque nomen habent.
Adde posita ad cap. Constantinus, 96. distinctio.

In textu, ibi, Sine. Dictio, sine, magis separationem

quam exceptionem denotat, Bart. in l. Si cum, 4. Qui iniuriarum, nu. 6. ff. si quis cautionibus Porcius, in l. Si sine, ff. rem ratam haberi, & l. Si sine herede, ff. administratione tutor. Dictio, sine, huius importat conditionem, Bald. cons. 264. statuto cavetur, nu. 3. vers. Nam haec dictio, lib. 1. sequitur Tusch. tom. 2. littera D. conclus. 377.

DISTINCTIO. LXXXI.

CAP. Apostolus. I.

SUMMARIUM.

- 1 Qui ordinantur episcopi debent esse sine crimine non tamen sine peccato.
- 2 An coedentus ad mortem fugiens a carcere promoveri possit ad sacros ordines?

3 Quid dicatur crimen?

4 Iudicis arbitrio relinquatur pena de-
positionis clero imponenda.

IN textu. Collige ex illo sine crimine debere esse illos, qui ordinantur episcopi, non tamen sine peccato (hoc enim si foret nullus homo ordinaretur) ut tradit *Rebuffus in praxi, tom. 2. tit. de clericis ad sacros ordines male promotis, Glosa 4. num. 6. fol. in hi 220. Felin. in cap. Dilecta, num. 4. de exceptionibus, ex hoc inferens, valere electionem de clerico constituto in peccato mortali, etiam non occulto, per textum in cap. Si ut nostris, de iure in rando, ubi canonicus, qui erat in peccato mortali manifesto, propter iuramentum temerarium, & praeiudicium Ecclesiae non fuit repulsus, sed solum ei indicta poenitentia, ut tenet *Glossa 1. ibidem Glosa in cap. Perpetua, verbo, priventur, de electione, lib. 6. Vide posita ad cap. 1. num. 3. distinct. 47.**

2 In textu, ibi, Ordinandos.

Ponderat *Gama de Sacramentis praestatis, quest. 5. num. 18. & per illum controversum, utrum condemnatus ad mortem, qui forsitan effracto carcere aufugit, possit ad sacros ordines promoveri, negativè resolvens, quia per sententiam latam contra taliter condemnatum de aliquo gravi crimine, notorium efficitur crimen, iuxta cap. final. de cohabitatione clericorum, l. Emptorem, ff. de actionibus empti, & propter crimina notoria, si gravia sint, non potest quis ad sacros ordines ascendere, ut probat textus noster in presenti, cui similis in cap. Quasitum, de temporibus ordinationum, fatetur tamen, quod in iure non reperitur expresse prohibitum, ut ad mortem condemnatus ordinari non possit.*

3 Ad finem textus, ibi, Crimen.

Crimen dicitur omnis operatio mala, quae potest accusari, & puniri criminaliter, in hoc seculo, ut ex nostro textu docet *Maranta disput. 5. num. 18. adducens Glossam in regula peccatum, de regulis iuris, lib. 6. & Felin. in cap. Testimonium, 54. col. 3. de testibus.*

4 In Glossa, verbo, Ex damnatione, ibi, Alij dicunt. Quod nunquam deponi

debet, nisi expressum sit, cum igitur in iure non sit expressum, quae delicta gravia dicantur ad effectum deponendi clericum, ex communi sententia totum relinquendum est iudicis arbitrio, qui attendere debet ad casus similes iure expressos, in quibus sacri Canones huiusmodi depositionis poenam imponunt, argumento textus in cap. de causis, de officio delegati, ex

alijs resolvit *Menoch. de arbitrat. casu 266. num. 6. quae sententia in praxi recepta, potest defendi in depositione verbali, quam Doctores terminum poenae appellant, ita ut usque ad eam possit iudex arbitram, secus in depositione actuali, quae non debet imponi, nisi in casibus iure expressis, iuxta hanc Glossam, & Glasum in summa, 16. quest. 8. & vide omnino Covar. 2. resolutionum, cap. 20. nu. 7. Decianam responsio. 72. num. 6. vol. 3. post alios Petes lib. 5. Ordinamenti, tit. 1. Glosa 5. pagin. 31. Vide posita ad cap. Fraternalitatis, 7. numer. 2. distinct. 34.*

CAP. Nemo. II.

SYMMARIUM.

- 1 Non verbis, sed operibus credendum est.
- 2 Nemo, idem, quod nullus homo.

IN textu. Docet Papa Symachus, quod non verbis, sed operibus credendum est, ut colligitur ex *Ioan. cap. 10. ubi Christus Messiam se esse, regemque totius orbis minimè iactabat verbis, sed indicabat operibus. Egregium hoc est christiano documentum, ut Lydius lapis, quale sit aurum, sic opera ostendunt qualis sit homo; prosequitur late *Barradas tom. 3. concordia Evangelistarum, lib. 4. cap. 19. §. At Christus.**

In textu, ibi, Nemo. Verbum est negativum, & sonat, quasi non homo, vel nullus homo; nullum ergo demittit quin comprehendat isto signo universalis, cap. Nemo, 15. de electione, lib. 6. & ibi notavit *Archidiacon. in principio. Ioannes Andr. Philippus Francus, & Antonius de Butrio nu. 1. Geminianus num. 3. Nemo idest nullus, solus 1. Item si unus, §. Si plures, ff. receptis arbitris. Est etiam negativum §. Cervos quoque principium institutis, de rerum divisione.*

CAP. Tantis Daniel. III.

SYMMARIUM.

- 1 Accusatus de crimine non est honorandus, & num. 2. & 3.
- 4 Quod limitabis nisi accusatio fiat per fraudem.
- 5 Vel nisi fiat delevi crimine, vel post elapsum annum.
- 6 Ratione conexitatis res inter alios acta per iudicat.

IN textu.

IN textu. Collige ex textu accusatum, vel enuntiatum de crimine, non esse ad honores publicos promovendum, ut notat Glossa 2. in presenti, Glossa, & DD. in cap. Omnipotens, de accusationibus, Gloss. post principium, in cap. ult. de testibus. Roman. singular. 443. additio ad Bart. in l. 1. C. de reis postulatis, lib. 10. Felin. in cap. Eum te, de rescriptis, num. 15. post alios Covar. lib. 1. resolut. cap. 16. nu. 11. vers. 4. & lib. 2. cap. 8. na. 4. in principio, idem probat dict. l. 1. l. Reus, 7. in princip. ff. de muneribus, quod procedit si ve ecclesiasticæ sint dignitates (ut hic) si ve etiam sæculares, ut in dicta l. Reus, & dict. l. 1. cuius prohibitionis ea ratio fuisse videtur, quia licet lex definitive non præsumat huiusmodi reum commisisse crimen, de quo defertur cap. ult. in fine, 15. q. ult. nihilominus, quia per litem res dubia efficitur, l. Quod debetur, 52. ff. de peculio, l. Nemo, 10. C. acquirenda possessione, dubitat, & putat possibile: unde ne contingat eundem reum criminis existere, & consequenter indignum ad honores, & dignitates admitti, quæ per publicam potestatem in bonum commune, velut virtutis præmia, non nisi bonis, & idoneis deferri debent, satis prudenter agens, ut præcaveat, & occurrat malis, quæ timet præsumptione quadam suppositiva.

2. Quæ resolutio procedit in quibusvis honoribus, & dignitatibus, quæ iure, vel consuetudine in republica tales reputantur, ut colligitur ex generalibus verbis, dict. l. Reus, & dict. l. 1. sic non potest reus accusatione pendente ad ordines promoveri, ut pbat textus in presenti, & in d. cap. ult. de testibus, ubi Glossa 1. sic nec nomen militiae dare, ut honorabilis miles efficiatur, l. Qui status, 8. & l. ult. ff. de militari, sic etiam, quia testimonium deferre, in causa criminali honorem præ se fert, & ad fidem, & integritatem personæ testificantis spectat, cap. Præceptum, 32. q. 5. ibi. Generosa dignitatis testimonium, notant Glossa 2. & DD. in cap. Testimonium, 54. de testibus, post alios Mascard. de probation. vol. 3. conclus. 1356. nu. 16. & sequentibus, non potest reus de crimine delatus, in causa criminali, præterquam in exceptis testimonium ferre, l. In testimonium, 20. ff. de testibus, dict. cap. ult. eodem tit. explicant ultra DD. illic Rebus. de reprobatione testium, nu. 27. Palatius in repetitione, cap. Per vestras, notabili 3. §. 10. nu. 5. Idem in similibus observant Abb. & DD. in dict. cap. Omnipotens, de accusationibus, communis in l. reum, per textum ibi, C. de procuratoribus.

3. Amplia omnia supra dicta procedere, ita ut promotio, electio, vel assequutio novi honoris seu dignitatis, vim non habeat, nec convalescat, quantuncumque postea, per definitivam sententiam absolvatur, & innocens appareat, is qui reus postulatus accusatione pendente promotus, novos honores fuerat assecutus, l. Qui de li-

bertate, 29. vers. Et licet, ff. liberali causa, Glossa 2a in presenti, quam dicit singularem Salzed. in practica criminali, cap. 20. nu. 3. adducens l. Castella, 23. & 24. lit. 6. part. 1. & ibi Gregor. Lop. Ioannes Andr. Anton. 1 mol. Anania Felin, nu. 3. communis ex Areino 94. 8. & Berous in dict. cap. Omnipotens, de accusationibus, nu. 5. & suadet quia, huiusmodi promotio, collatio, & assequutio honorum, accusatione pendente fit contra constitutiones, & leges specialiter, & directe prohibentes, dict. l. Reus, ibi. Principalibus constitutionibus prohibetur, dict. l. 1. C. de reis postulatis, ac subinde non valet ipso iure, iuxta l. Non dubium, C. de legibus, regulam, quæ contra ius, lib. 6. observant Areinus dict. nu. 8. & Felin. quavis sub dubio nu. 4. in dict. cap. Omnipotens, contra Calderinum, & alios, quos citat.

Limitabis tamen prædicta non procedere, ubi saltem ex conjecturis constat accusationem fieri, & rem deferri per fraudem, & calumniam, ut is honores, aut dignitates assequi non valeat, tunc enim ac si nulla pendeat accusatio limitandus est textus in l. Si de libertate, 29. vers. Quia vero, ff. liberali causa, Areinus nu. 7. & post Goffredum Felin. nu. 3. & alij, in d. cap. Omnipotens, Præposit. in presenti, num. 3. Navarr. consil. 34. nu. 7. vers. 4. de accusationibus. Aufertius de testibus, nu. 2. sic limitantes regulam nostri textus in presenti, & dict. cap. Omnipotens, & dict. cap. ult. de testibus. licet contradicat Berous in dict. cap. Omnipotens, nu. 4. intendens communem non probari in dict. vers. Quia vero, quam tamen satis suadet regula cap. Sedes, 15. ibi. Eorum malis obviare, & ibi. Fraus, & dolus de rescriptis cum vulgaribus, textus in l. Athleta, 8. §. 1. vers. Amplius, ff. excusationibus tutorum, ibi si videatur hoc non calumniæ causa, cap. 2. ubi DD. de renuntiatione, lib. 6. l. 1. §. penult. vers. Cum quis, ibi. Pleriq. ubi Hypolitius, ff. de questionibus, & l. In summa, 65. vers. Sin autem, ff. conditione indebiti, per quæ repertum est, litem quæ per fraudem, & calumniam movetur non attendi quoad iuris effectum, & sic non efficere rem, de qua agitur litigiosam, nec impedire quominus eadem alienari valeat p. inde, ac si lis nulla penderet. Rota antiqua 2. de rerum permutatione, in fin. Francus nu. 1. & 5. ubi alij, in cap. 1. ut lite pendente, lib. 6. Casador. decis. 7. de dolo & contumacia, nu. 1. & decis. 5. nu. 3. ut lite pendente. Puteus lib. 2. decis. 245. & sic debet explicari textus in cap. Meminimus, de accusationibus.

Limitabis insuper procedere supradicta tantum in eo, qui de gravi crimine reus postulatus, vel delatus est, ut pbat textus noster dictum cap. Meminimus, ibi. De quo tanta, & talia. Navarr. d. consil. 3. num. ult. quoniam requirit delationem criminis capitalis, ut colligitur ex l. Libertus, 17. ad finem, vers. In questionibus, & l. Lucius, 21. §. penultim. ff. ad municipalem.

Quæ autem sint, & unde dicantur capitalia crimina, & capitales pænæ, explicat l. 2. ff. publicis iudicijs, l. 2. l. capitalium, ff. de panis. licet capitalis 103. ubi late Rebuff. ff. de verb. significatione. Limitabis rursus nostru textu procedere, & tatum modo habere locu intra annu ab accusatione, nam eo elapso potest reus novos honores assequi, nisi per eum steterit, quominus intra annu finiatur causa, tradit Glossa 2. in presenti, dicta l. reus post principium ubi Glossa & DD. Glossa 2. in dicta l. 1. C. reis postulatis intendit d. l. Lucius, §. pen. vers. idem, ff. ad municipalem.

6 In textu, ibi, Sociabitur. Licet enim res inter alios actæ alijs non præiudicent l. ult. ff. de iudicijs, cap. cum super, & cap. pen. de re iudicata, hoc tamen nõ procedit ratione connexitatis, ut ex nostro textu deducit Glossa in principio in dicto cap. penult. cap. hac quippe 3. questione 6. cap. ad petitionem & ibi Glossa, verbo, per consequentiã, de accusationibus, caput. dilectus in 2. de simonia, ubi Glossa notabilis verbo, dantes, ex qua discere poteris, quomodo, & qualiter hoc procedat; post alios Tiraq. in tractatu res inter alios numer. 58. limitatione, 22. qui nostri textus meminit.

C A P. Si qui sine. IV.

S V M M A R I V M.

1. *Ordinatus quin precedat inquisitio, & examen, quamvis dignus, est deponendus si sit ignotus.*
2. *Dictio, Postea, quid significet?*
3. *Dispensatio cõtra ius commune ab Episcopo facta nõ valet si non precedat causa cognitio?*
4. *Utrum Episcopus possit dispensare sine consensu capituli?*

I N textu. Collige ex textu quod si quis nullo præmissio examine, nullaque præhabita inquisitione fuerit ordinatus, deponendus est, quamvis dignus, si tamẽ ignotus fuerit. Silvester, verbo, Ordo 2. num. 2. Veru si cognitus sed inhabilis extiterit, etiã si impedimentu noverit ordinans, nec dispesaverit expresse, ut post Astensem & Henria tradit Capanil. diversorum iuris canonici rubrica 3. numer. 6. qui nostri textus meminit. Adde posita ad cap. nullus, numer. 1. & ad cap. ultimum numer. 5. distinctio- ne 24.

In textu ibi, Postea. Quæ dictio de sui natura significat intervallum. Iason. per. textum ibi in l. inter gentium, §. quin imo v. 8. ff. de pactis Tiraq. in l. si unquam verbo, postea C. de revocandis donationibus. Decius in l. in bona fide n. 10. per eum textum C. de pactis Covar. lib. 1. variatum cap. 14. numer. 1. Interdum denotat modicum intervallum. Glossa, & Bart. in l. ab heredes, ff. ex quibus causis maiores Iason in l. fructus. n. 60 ff. soluto matrim. Tiraq. ubi supra n. 6. Interdum denotat magnum intervallum. Bart. in d. l. fructus, num. 9. ff. soluto matrim. ubi Iason. n. 6. idem Iason. in l. non hoc numer. 15. limitatione 9. Cod. unde vi. late de utroque Cenedo singulari 82.

In Glossa 1. vers. item quid ibi, non est ei credendum, & cetera. Nota ex Glossa quod licet episcopus cõtra sua propriam constitutionem synodalem possit dispensare, & aliquid faciens cum persona inhabili prædictam constitutionem ipso facto censeatur dispensare, nihilominus tamen dispensatio supra ius cõmune ab eo facta, in casibus in quibus potest, non aliter firma erit, nisi præcedente causæ cognitione, etiam si dicat se ex certa scientia dispensare, ita deducitur ex Glossa hac cui similis in cap. ult. 51. dist. in Glossa 2. & Glossa ultim. in cap. 1. de astate & qualitate, ubi DD. communiter ex Navar. in Manuali præludio 9. in fine n. 13. & in eodem Manuali cap. 15. nu. 74.

In eadem Glossa ad finem.

Controvertit Glossa utrum episcopus possit dispensare sine consensu capituli, de quo vide posita ad cap. ex penitentibus, 55. numer. 2. supra distinctione 50.

C A P. Quicumque. V.

S V M M A R I V M.

1. *Azevedo nostri textus meminit?*
2. *Quando ex contemptu quis peccet?*
3. *Quando peccans ex contemptu debeat deponi?*

I N textu. Cuius meminit Azevedo lib. 2. ordinamenti tit. 16. l. 23. num. 1. ante finem.

In textu, ibi, Vel ex contemptu.

Tunc enim aliquis transgreditur leges ex contemptu, quando voluntas eius renuit subijci ordinationi legis, vel regulæ, secus autẽ propter aliquam particularẽ causam, velut si prop- ter

ter concupiscentiam, vel iram, inducatur ad aliquid faciendum contra statuta legis, vel regulæ, quia tunc non peccat ex contemptu, sed ex alia causa, ut post August. D. Thomam advertunt Archidiacon. & Præpositus in præsentia Turrecrow. in præsentia. Idem Archidiacon in cap. I. de appellationibus, num. 7. Cardinal in Clement. I. de sepulturis num. I. Imola in cap. I. in fine de constitutionibus num. 22.

In textu, ibi, Deponatur.

Quando transfregiens canonem ex contemptu possit deponi, vide per Ioannem de Imol. in Clementina I. de astate, & qualitate num. 11.

CAP. Maximianus. VI.

SUMMARIUM.

- 1 Petrus Crespetius nostri textus meminit.
- 2 Querela dicitur quando causa deferatur ad iudicem absque appellatione.
- 3 Laici non admittuntur ad accusandum clericos.
- 4 Clericus an propter fornicationem deponatur.

In textu, ibi, Filios procreasse.

Vide latissimè Petrum Crespetium in summa ecclesiastica, verbo, calibatus col. 3. in principio, fol. 193. qui nostri textus meminit; & multa ad illum conducentia ex varijs concilijs, & patribus congerit.

In Glossa, verbo, Querelam.

Igitur querela quandoque dicitur criminosa accusatio. Corserus in singul. verbo, Querelam I. qui nostra Glossam dicit singularem. Felin. inc. de iure iurando, n. 10. querelam n. 9. alias 10. qui eam peregrina appellat. Licet proprie querela dicatur, quoties causa deferatur ad iudicem sine appellatione, Glossa Abb. & alij in c. querelam de procuratoribus Corserus ubi proximè. Quandoque etiam dicitur ipsa, met appellatio Glossa pen. in l. 3. C. quomodo, & quando iudex, post alios Covar. practicum c. 9. nu. 2. post medium, qui nostra Glossa meminit.

In eadem Glossa, ibi, Patronus.

Licet enim laici non admittantur ad denuntiandum, vel ad accusandum clericos, cap. cum P. Manconela de accusationibus, poterit tamen patronus, vel parochianus prælatum de dilapidatione accusare, tunc sua inter est, sequitur Regulus de iure patronatus, verbo, onerosum, num. 4.

In Glossa, verbo, Removeatur.

Controvertit Glossa, utrum propter simplicem fornicationem clericus deponatur, de quo vide Perez lib. I. ordinamenti tit. 3. l. 23. Glossa I. pagina 104. col. 2. ante finem. & lib. 8. tit. 19. l. 23. Glossa I. pag. 377. col. 2. vers. utrum autem ubi dicit hanc Glossam communem, & affirmat, quod nec propter incestum, nec propter adulterium clericus deponitur. Azvedo lib. 8. nova recopilationis tit. 19. l. 1. num. 108. ubi dicit magis communem, qui videndus est deinceps, tradit enim hodiernam practicam idem Azvedo lib. 8. tit. 20. l. 7. nu. 21. & disputat Cevallos communes contra communes quest. 262. latè Duënas regula 101. Bernard in pract. cap. 78. per totum Covar. de sponsalibus 2. part. cap. 6. §. 8. nu. 3. qui omnes nostre Glossæ meminit, & vide posita ad cap. presbyter numer. 1. infra hac eadem distinctione.

CAP. Sacerdos. VII.

SUMMARIUM.

- 1 Eugenius Primus quis fuerit?
- 2 Clericus depositus in monasterium debet deorudi ubi peccata luceat.

In superscriptione, ibi, Eugeni.

Foran fuit nomine primus, qui patria Romanus, patreque Rufimiano, e Celio monte magnam laudem comparavit, eo quod ab incunabulis fore ecclesiasticis muneribus macipatus, per gradus singulos maioribus in virtute progressibus conscendisset, maximamque sibi & inde populi conciliavit benevolentiam, quod erga pauperes semper munificentissimus extitisset; loco Martini primi, tunc in exiliu acti delectus est, ut ecclesiæ præficeret vicaria præfectura, dum ille viveret anno Domini 652. nona Augusti, ut per Baronium tom. 8. Annalium pag. 437. ubi autem de Martini morte certum nuntium Romam delatum est, accedente rursus omnium consensu, semel antea lato, legitime sedere cepit anno Domini 654. & creatis per diversa loca 22. episcopis, nulla alia facta clerici ordinatione, moritur Romæ die 2. Junij, anno Domini 655. cum legitime sedisset sex tantum menses, & dies 23. ut per Baron. pag. 447.

In textu.

Collige ex illo, quod episcopus debet assignare clerico, quem deponit, monasterium ubi peccata luceat, & illa ulterius non committat, ut ex nostro

textu, & antiquis illis, ac venerandis patribus tradit Bernard. in pract. crimin. cap. 136. nu. 1. sed iam ab usu hoc recessisse. advenit ibidem, ex eo quia monasteria iam sunt ab episcoporum jurisdictione exempta, unde textus in cap. Sicut dignam, §. Clericos de homicidio, addit conditionem, si fieri potest, quasi de possibilitate dubitans, de quo vide etiam Julium Clarum in practica criminali. §. final. quest. 70. num. 6.

CAP. Dictum. VIII.

SUMMARIUM.

- 1 Propter negligentiam potest quis deponi.
- 2 Percutiens clericum depositum, an maneat excommunicatus?

IN principio textus ibi, Propter negligentiam. Quia circa curam animarum negligentia peccatum mortale inducit, ut ex nostro textu notat Paul. Fusch. de visitat. lib. 1. cap. 4. nu. 23. Imò ex negligentia potest quis deponi, advertit Glossa 1. in presenti, Greg. Lop. part. 2. tit. 1. tit. 5. l. 48. Glossa 8. & l. 59. Glossa 4. & tit. 6. l. 61. Glossa 4. & tit. 7. l. 16. Glossa 4. quibus in locis nostri textus meminit. Glossa, verbo, desidia, in cap. Si custodi, 27. q. 1. Abb. in cap. Nihil, 44. de electione, nu. 3. Hostiens. in summ. tit. de supplenda negligentia pralator. §. Quam penam, nu. 5. & 6.

In Glossa final. post principium, ibi, Unde. Vult Glossa, quod percutiens clericum depositum sit excommunicatus, de quo est videndus Hyppolutus singular. 107. & 179. latissime Perez ad l. 1. tit. 3. lib. 2. Ordinam. vers. Procedit etiam. Gama de Sacramentis prestandis, q. 1. num. 21. Tiraquei. causa cessante, limit. 15. num. 4. Felin. in cap. Contingit, 1. num. 5. in fine, de sententia excommunicationis, Duchas regula 99. num. 4. & vide posita ad cap. Accedens, 1. num. 4. supra, dist. 50.

CAP. Valet. IX.

SUMMARIUM.

- 1 Mutatio loci facit mutari mentis affectum.
- 2 Mutatio loci conducit ad salutem animae.
- 3 Dicitur, plerumque, quid significet?

IN textu. Collige ex illo, quod mutatio loci facit mutare mentis affectum; notavit Paul. Fusch. de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 51. ad finem. Greg. Lop. part. 2. tit. 23. l. 7. Glossa 1. in fine; congruum est ergo inde corporaliter avelli, ubi quis illecebris deservivit: prosequitur eleganter Tiraquei. l. 16. comubial. num. 55. Alciatus de praesumptionibus, regula 2. praesumptione 16. num. 3.

In textu, ibi, Pro animae salute.

Ponderat Comitatus lib. 1. responsor. quest. 140. nu. 1. vers. Deinde, adducens illum ad quaestionem, an quando uxor a viro suo ad flagitium impellitur, licitum sit illi a viro propria auctoritate discedere? Conducunt quae tradit Salzed. in pra. xi, cap. 134. nu. 1. post medium, qui etiam nostri textus meminit.

In textu, ibi, Plerumque; Quae dicitur de sui natura importat regulam, importat quandoque idem, quod semper. Castillo consil. 36. num. 31. quem refert, & sequitur Cardinal. Tusch. tom. 2. littera D. conclusionem 332.

CAP. Si quis clericus. X.

SUMMARIUM.

- 1 De sumptum fuit hoc cap. Ex Concilio Aurelianensi 3.
- 2 Clericus confessus, aut convictus de adulterio privatur ab officio, & beneficio.
- 3 An hoc procedat si clericus putabat mulierem esse solutam?

Desumptum fuit hoc cap. Ex Concilio Aurelianensi, quod celebratum fuit temporibus Vigilij Papae, circa annum Domini 540. & anno 26. Childiberti Francorum regis, iuxta computationem Baron. tom. 7. Annal. anno 540. pagin. 7. Fuit Concilium hoc nobile ob sanctos episcopos, qui eidem interfuerunt, sive per vicarios, nu. 25. iuxta eundem Baron. qui aliqua decreta notabilia eiusdem Concilij, & auctorum a quibus condita fuerunt, pietatem, & fidei integritatem redolentia ibidem adducit. Fuit etiam hoc tempus notabile, ob extinctionem, vel suppressionem amplissimae dignitatis consularis, quae imperio Romano ultra mille annos duraverat. Primi enim consules post erectos reges fuerunt Lucius, Iunius, Brutus, & Lucius Tarquinius, Collatinus Euerctico maritus, iuxta annum 244. ab Urbe condita, postremi vero Iustinus Imperator, & Paulinus Junior.

Iunior, qui hoc eodem tempore quo celebratum est hoc concilium, consulatum gessere, nam quanvis in anno sequenti nominetur consul Basilus Iunior, forma regiminis iam erat omnino sublata, cū ipse consul fuerit sine collega, nec post eum aliqui cōsules nominentur, ut notat Baronyus anno 541. in principio.

4 Delinquens non potest accusari in loco delicti nisi ibidem inveniatur?

IN textu. Cuius meminit Greg. Lopez, & eius materiā prosequitur, par. IIIA I. tit. 6. l. 42. Glossa 2.

In fine textus, ibi, Ex nostra iussione. Ex vestra iussione dicebat Panomia seu decretum Anonis lib. 3. capit. 144.

IN Glossa, ibi, Commiserat. Quia ratione delicti sortitur quis forum, cap. postulasti, cap. ultimum de foro competentis, cap. 1. de raptoribus, cap. 1. de privilegijs in 6. Clementina pastoralis de re iudicata, Trident. sess. 7. de reformatione, cap. 14. l. si cui, §. ultimo, & l. ultima, ff. accusationibus, l. 1. & authentica qua in provincia Cod. ubi de crimine agi potest. Est autē locus delicti ille in quo crimen perfectum est, & consummatū citra dubium, sed si in alio loco delictum est inchoatum, in alio perfectum, in utroque forus delicti contrahitur, prout si in aliquo territorio percussit, in alio verò occidit, ut cū cōmuni resoluit Abb. in cap. ultimo de foro competentis, n. 25. Socinus in dicto cap. postulasti, num. 5. Bosius in practica titulo de foro competentis a numer. 59. Iulius Clarus in practica questione 38. a numer. 9. pro quibus est textus in l. 1. c. ubi de crimine agi oportet, dum inquit, quæstiones criminum iudicandas esse in loco ubi crimina perpetrata sunt, vel inchoata.

Delinquens verò non potest accusari in loco delicti, nisi ibidem inveniatur Antonius in cap. finali, num. 6. de foro competentis post Aretinum Filium ibi, num. 8. in fine. Imola in Clementina pastoralis de re iudicata, num. 15. & ibi Cardinalis, num. 1. latè Gramaticus consilio 27. numer. 56. & sequenti Menochius consilio 2. numer. 130. Decianus lib. 4. cap. 16. num. 12. Vel nisi de more remittatur Clementina pastoralis, §. Verum de re iudicata. Barb. numer. 5. in l. heres absens, §. Proinde in articulo de foro delicti. Imola in dicta Clementina numer. 64. Cardinalis verò denique num. 12. & inter ecclesiasticos fit etiam remissio ut per Barbosam, numer. 134. quia omnes subiant uni principi.

CAP. Presbyter. XII.

SYMMARIUM. Clericus non deponitur propter fornicationem.

LII 3 2 Propter

IN textu. Notabis ex illo, quodd clericus convictus de adulterio, aut illud confessus, deponitur, ab omnique officio, & beneficio privatur, & in monasteriū detruditur, ut ibi toto vitæ suæ tempore penitentiam agat, ut tenet Glossa 1. in cap. lator 2. q. 7. quam ibi sequitur Archidiaconus, & post Hostiensem Ioānem Andream Abb. & alios comprobat latè Decianus in tractatu criminali lib. 6. capit. 23. numer. 14. in principio. Bernardus in praxi capit. 83. num. 2. & latius in cap. 85. num. 2. & sequentibus. Greg. Lopez par. IIIA I. titulo. 6. l. 42. Glossa 2. Iulius Clarus lib. 5. sententiarum, §. Adulterium, num. 7. Covas de sponsalibus part. 2. cap. 7. §. 7. num. 19. Duenas regula 101. vers. limita 2. latè Menochius, de arbitrarijs casu 419. num. 60. quodd maxime procedit, quando clericus de eo crimine accusatur; nam si non accusetur, episcopus remittere aliquid potest de iuris rigore, ut affirmat cōmunis DD. sententia, quam post supradictos, refert. & sequitur Pater Molina de iustitia commutativa tractatu 3. disput. 98. num. 1. Infamiam etiam incurrit clericus pro adulterio, si fuerit condemnatus, sicut pro quocūque alio crimine Bernardus ubi proxime num. 4. Decianus dicto num. 14. §. Efficietur. Molina dicto numer. 1. post principium qui disputant, an episcopus illum restituere possit ad pristinum statum.

3 Dubitatur tamen, an clericus qui cognovit mulierem, quam putabat solutam, cum esset matrimonio coniuncta, excusetur à pæna? Et dicendum quodd non, quanvis enim fuisset soluta, incumbere rei sibi illicitæ, & puniendæ. ut post Bartin h. si adulterium cum incestu, ff. de adulterijs tradit Decianus dicto num. 14. vers. si quid, & ex Paulo Grelando docet Bernardus dicto cap. 85. numer. 5. Sed propter talem ignorantiam minuenda foret pæna, ut supra citati bene explicant.

CAP. Romanus. XI.

SYMMARIUM.

- 1 Nostri textus meminit Greg. Lopez?
- 2 Panomia textum nostrum aliter refert?
- 3 Ratione delicti sortitur quis forum.

2 Propter periurium privatur clericus ab officio, & beneficio?

3 Clericus in furto captus deponitur.

4 Propter homicidium deponitur clericus, & an veniat beneficium privandum?

1 **I**n textu, ibi, In fornicatione.

De quo peccato late agit Bernardus in praxi 6. 78. ubi affirmat, quod pro fornicatione non imponitur clericis depositionis pena: idem tenet Menchaca lib. 3. de testamentis, §. 22. n. 48. sequitur Greg Lopez part. 1. tit. 6. l. 38. verbo, tollit el beneficio. Decius in cap. at si clerici de iudicijs num. 36. affirmat esse communem sententiam Felinus ibidem numer. 14. Clarus lib. 5. sententiarum, §. Fornicatio verbi. sed quare de quo etiam vide posita ad cap. Maximianus supra num. 4. hac eadem dist. & ad hunc textum potest responderi, quod per temporis cursum, eius rigor temperatus fuit, ut etiam videmus, quod Beatus Sylvester modificavit canones Apostolorum in cap. presbyter distinctione. 82.

2 **I**n textu, ibi, Periurio. Propter periurium

potest quis deponi ab ordine, & beneficio ut notat Abb. in c. querelam notabili 2. de iure iurando n. 1. & in capite cum non ab homine de iudicijs notabili 4. nu. 4. late Bernardus in praxi cap. 92. num. 1. ubi Salzedo littera A. Multa adducit Pater Suarius tomo 2. de religione lib. 3. de iuramento cap. 19. num. 21. qui uterque nostri textus meminere. Quam conclusionem intellige de proprio, & vero periurio, nempe de assertorio, in quo veritas non datur, & in alicuius iniuriam seu preiudicium factum fuit. Vel intellige de periurio promissorio, quod in re gravi fuit violatum. Ita Covar. in cap. Quavis pactum, de pactis, lib. 6. part. 1. §. 7. num. 3. Clar. §. Periurium, num. 4. Perez. l. 1. tit. 4. lib. 3. ordin. pagin. 546. Azeved. l. 1. numer. 79. tit. 17. lib. 8. nova recopil. Menoch. de arbitr. casu 319. Sayr. in clavi regia lib. 5. cap. 9. num. 7. cum sequentibus. Flamin. de resignat. lib. 4. quest. 3. num. 10. Azor inst. mor. part. 1. lib. 12. cap. 12. quest. 10 & part. 2. lib. 7. cap. 18. Non vero nostram intelligas conclusionem de periurio, & secundum quid, quando scilicet aliquis temerarie turpiter, & inique iurat. Ita Selva de benef. part. 3. quest. 2. num. 6. Ripa in cap. 2. num. 11. de rescriptis. Covar. in cap. Quavis pactum part. 1. §. 6. num. 4. Hinc fit, ut asserant gravissimi doctores, signaturam non dare pro periurio privationem beneficiorum, nisi periurium sit iudiciale. Ita Farin. in praxi crimin. part. 5. question. 16. numer. 191. Staphil. de litteris gratie, tit. de varijs modis vacationis, §. Quando quis veniat privandus beneficio, num. 8. Rebuffus de pacificis posses. num. 268.

alias 221. Maiol. de irregular. lib. 5. cap. 33. nu. 2. Nicol. Garcia de benef. part. 11. cap. 10. num. 168. Quibus addit Farin. citatus, clericum periurum in iuramento iudiciali, privari beneficijs non ipso iure, sed per sententiam esse privandum. Cussum in consuetud. Burgaud. fol. 347. num. 33. Azor. d. cap. 12. questione 9. Sayr. dicto cap. 9. nu. 8. & Garcia citatus num. 197.

In textu, ibi, Furto. Igitur clericus

in furto captus deponitur, ut ex nostro textu tradit Bernardus in praxi cap. 90. quam penam innovavit Innocentius III. in cap. tua de panis, ubi censuit clericos in atrocinijs deprehensos, degradatos a suis ordinibus in arctum monasterium detrudi, Maiolus de irregularitate lib. 5. cap. 28. num. 1. Folerius in practica criminali in verbo, vel furtum, cap. 21. nu. 2. latissime Farinacius quest. 167. numer. 9. & fraguitorum criminalium part. 1. verbo, clericus, num. 316. & sequentibus, quod tamen limitat num. 313. si furtum sit parvum, quia tunc clericus non incurret penas supra dictas quod antea dixerat Salzedo in additionibus ad Bernardum d. cap. 90. littera A.

In textu, ibi, Homicidio.

Collige ex canone Apostolorum clericum homicidam deponendum esse, committitur autem homicidium multis modis ut notat Glossa magistra verbo, consilium in cap. sicut dignum, §. Clericos de homicidio Bernardus in praxi cap. 94. num. 1. qui nostri textus meminit, & numer. 2. docet clericum beneficio esse per sententiam privandum quia homicida non est beneficio ipso iure privatus, Innocentius in cap. cum nostris de concessione prebende sequitur Baldus in l. cum fratrem Cod. de his quibus ut indignis, n. 6. quam opinionem dicit communem Felinus in cap. inquisitionis columna 1. num. 3. de accusationibus, Navarr. in Manuali, cap. 27. num. 249. & in cap. si quando exceptione 9. de rescriptis, Alciatus in cap. cum non ab homine num. 16. de iudicijs Covar. in Clementina si furiosus 2. part. §. 3. nu. 6. de homicidio plures refert Salzedo in additione 1. ad dist. cap. 94.

C A P. Si quis episcopus, XIII.

S V M M A R I V M.

- 2 Differentia inter fornicationem, & machinam?
- 2 Clericus fornicarius non communicabit cum alijs clericis?

In textu,

IN textu, ibi, Fornicatus, aut
mæchatus.

Et ita est differentia inter fornicationem, & mæchiam, quoniam mæchia nomine propriè non nisi adulterium intelligi solet, ut docet D. Augustinus in *quæst. Deuteronomij, quæst. 37. cap. 23: & in Exodum quæst. 71. refertur in cap. meretricis, 32. quæst. 4.* quanvis interdum fornicatio dicatur, quæ est genus illiciti coitus, qui fit extra uxorem legitimam, specialiter tamen dicitur in usu viduarum meretricum, & concubinarum *cap. lex illa, §. Sed non 36. quæst. 1.* licet aliquando comprehendat adulterium, *cap. plerumque de donationibus inter virum.*

IN textu, ibi, Inter laicos.

Igitur non communicabit clericis, in choro, clauistro, monasterio, dormitorio, & refectorio, ut notat *Archidiacon. in præsentii, num. 1. Præpositus in principio, Turrecremata ad finem,* qui omnes dicunt textu habere locum etiam in clericis minorum ordinum, quod videtur, illius verbis repugnare, speciatim enim loquuntur de maioribus ordinibus, ut tenebat. *Hugo.*

C A P. Si Diaconus. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus depositus an possit in necessitate solemniter baptizare? & n. 2.
- 3 Dicitio, sub, quam significationem habeat?

IN fine textus, ibi, Baptizare.

Quod in casu necessitatis, licet, & conceditur cuilibet laico, unde *Glossa penultima in præsentii textum* intelligit de baptismo solemnari, quia ubi deest sacerdos, iste talis depositus potest baptizare, & adhibere omnem solemnitatem, quæ ad solemnem baptismum desideratur, sive in benedicendo fontem, vel cereum, sive in unguendo, & alia similia, ut post *Hugonem*, tradit *Turrecremata in præsentii ad finem*, nam in necessitate multa licent, quæ aliàs non licerent *cap. 1. de ferijs, cap. 3. de celebratione missarum cap. finale de custodia. Eucharistie. 2.* Hanc tamen sententiam asserentem posse clericum depositum, in casu necessitatis solemniter baptizare, omnino falsam iudico. Quod colligo ex *Suar. tomo 3. in tertiam partem disp. 31. sect. 5. §. Secundum capus,* ubi affirmat, hominem ab ecclesia inter-

dictum per excommunicationem, vel aliam censuram, graviter peccare, si baptismum solemniter administret; sed clericus depositus est verè ab ecclesia impeditus, ergo peccabit solemniter baptizando, & confirmatur quia nulla dari potest necessitas baptizandi solemniter, eum ad salutem non sit medium necessarium baptismus solemniter exhibitus sed sufficiat privatus. Idem colligo ex *Sacro de censuris lib. 7. cap. 10. num. 4. Avila part. 7. disp. 9. dub. 14. Ægydio Coninck quæst. 67. art. 1. dub. 3.* qui omnes asserunt. Diaconum etiam urgente necessitate, solemniter baptizantem absque licentia superioris, episcopi, vel parochi, graviter peccare, ex eo quod prohibentis ecclesiæ præceptum transgrediatur; ergo etiam clericus depositus graviter peccabit, si in proposito casu faciat contra ecclesiæ prohibitionem.

IN medium textus, ibi, Sub.

Quæ dicitio importat subiectionem, licet quandoque hebeat significatus diversos, de quibus plenè agit *Corneus consilio, 187. num. 14. lib. 4.* quem sequitur *Tuscus tomo 2. litera. D. conclusio. ne 380.*

C A P. Si qui sunt. XV.

S V M M A R I V M.

- 1 Gregorius septimus quis fuerit?
- 2 Clericus publicè concubinaris an maneat suspensus?
- 3 Debet prælatis obedientia præstari?

IN superscriptione, ibi, Gregorius septimus.

Hildebrandus antea vocatus, natione Hætruscus, patria Iconensis, patre Bonicio, vir in contemplationibus eximius, morumque sanctimonia præclarus, fuit populi, & cleri acclamatione Pontifex electus anno Christi 1073. ut per *Baronium tom. 11. Annalium pag. 417. littera A.* Philippum Francorum regem statim admonuit ne largione corruptus Episcopatus, & beneficia per simoniacam cupiditatem alicui deinceps committat; regni amissionem illi comminans nisi à tam gravi scelere abstineat. Mulieres conjugineis nubentes dotalia instrumenta in penam amittere statuit. In Vrbe conciliū indixit, & contra presbyteros, & clericos uxoratos decretum renovavit, schismaticorum insolentiam apud Vdonem Archiepiscopum Trevirem graviter incu-

inoculavit, aliudque concilium Romæ celebras Berengarium hæresiarum denuo lapsum abjurare coegit, Vratislaum Bohemiarum ducem increpavit quod cum excommunicatis communicabat, eidemque licentiam officij divini lingua Sclavonica dicendi negavit. Liberium Papam in sanctorum album adscripsit, & incendium circa ecclesiam sancti Petri ab Henrico rege excitatum signo crucis extinxit, reliquos omnes ab eo gestæ divinitus comprobatur. Denique Salernum conveniens ad dedicandam sancti Matthee ecclesiam ibi ex hac vita migravit, die Maij 24. anno Christi 1085. & in sanctorum numerum relatus est ut per *Baronium eodem tom. xi. Annum pag. 576. in fine litera E.*

2. **In textu.** Inquit textus quod si clericus ita sit publice concubinaris, ut nulla tergiversatione possit suum crimen celare, maneat ipso iure suspensus, quod etiam probat *cap. præter supra 32. distin. optimè Sylvester in summa, verbo, clericus 2. num. 4. vers. quaritur 2. Peres lib. 1. ordinationum tit. 3. l. 2. 3. fol. 104. vers. quari tam en potest;* adde *Suarium tom. 5. de censuris disputat. 31. sect. 4. num. 13. qui nostri textus meminere, & vide posita ad cap. præter 32. distinc. num. 3. & sequentibus, & Ferdinandum Paes in repetitione cap. Missas num. 196. & sequentibus, dicit etiam nostrum textum notabilem Paul. Fust. de visitatione lib. 1. cap. 31. num. 8.*

3. **In fine textus, ibi, Obedire contemnit.** Debemus igitur prælatis obedire, ipsorumque mandata adimplere, melior enim est obedientia, quam victima, quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò propria voluntas mactatur: ipsa quidem fidei meritum possidet, sine qua quisquis fidelis convincitur, & infidelis reputatur, ut probat. *Divus Gregorius in moralibus lib. 35. cap. 13. habetur, in cap. Sciendum 8. quest. 1. & totam hanc materiam mira cum pietate, & eruditione prosecutus est Divus Ignatius de Loiola in singulari illa epistola de obedientia, quam ad patres Societatis suæ in Lusitanie provincia commorantes inscripsit. & quidem merito, sine obedientia enim prælatorum dignitas contemnitur, ut dicit Glossa in summa 39. distinctione, olim namque inobediens superiori capite puniebatur, ut dicit Glossa 2. in cap. absit 11. questione 3. & in cap. 2. de maiestate, & obedientia, tacit, textus in l. 3. §. in bello, ff. re militari prosequitur latè Palatius de beneficijs in curia vacantibus, §. 2. qui nostrum textum refert.*

CAP. Si quis à modo. XVI.

S V M M A R I V M.

1. *Bernardus Dias nostri textus meminit.*
2. *Suspensio an separet ab omni officio ecclesiastico?*

In textu. Quem citat Bernardus Dias in *xi cap. 80. numer. 2. ad hoc quod clericus qui de facto uxorem duxit, & cum ea fornicatus fuit, deponi debet. De materia vide etiam posita ad caput. erubescant. 32. distinctione num. 2. & ad cap. decernimus num. 3. & ad caput. presbyter, num. 2. supra distinc. 28.*

In textu, ibi, Dum ad satisfactionem veniat. Controversant DD. per huc textum, ut si suspensio ab omni officio ecclesiastico separet, de quo vide posita ad cap. presbyterum, num. 5. & 6. supra distinctione 28. Adde *Abbat. num. 8. in cap. apostolica de exceptionibus Glossam, verbo, ab officio in cap. latores de clerico excommunicato, Glossam 1. & ibi Archidiaconum num. 2. in cap. audivimus 24. quest. 1. Glossam in cap. quia in tantum de prebendis, Glossam, verbo, à suspensis, DD. communiter in cap. cum dilectus de consuetudine.*

CAP. Si quis sacerdotum. XVII.

S V M M A R I V M.

1. *An suspensus ab officio, à beneficio etiam suspendatur? & num. 2.*
3. *Dictio, Ob, quid significet?*

In textu. Docet textus quod clericus, qui ob fornicationem suspenditur ab officio, debet etiam beneficio privari: nam sicut ob contumaciam demittit officium, ita etiam cogatur demittere beneficium, cessante enim causa, cessat effectus. *Ambar. in cap. latores numer. 6. de clerico excommunicato ministrante Hastensis ibidem, verbo, ab officio, & Cardinalis num. 2. Glossa in c. ult. verbo, datur de rescriptis lib. 6. Glossa in cap. 1. verbo, officij de re iudicata eodè lib. Glossa in elementina capientes de panis, verbo, suspensi col. 2. vers. & quia supra posui, latè Tiraquel. causa cessante part. prima num. 49. qui nostri textus meminit.*

Si ve-

Si vero generaliter loquendum sit de quolibet clerico ab officio suspenso, illud certius, ac verius iudico: suspensum ab officio non esse suspensum a beneficio, nisi id expresse declaratur. Ita Navar. cons. 41. num. 2. sub tit. de homicid. Perez lib. 1. vers. in oppositum tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 3. Sanches de matrimonio lib. 3. disp. 51. num. 12. Reginald. in praxi fori panit. lib. 32. tract. 2. num. 10. cum sequent.

2 Duo tamen veluti incidenter a me rogabis. Primum, si episcopus dicat: ego te suspendo ab officio, vel beneficio, manebit ne suspensus? Respondeo in tali casu propter dubium a neutro manere suspensum. Tiraquel. de iure primogen. quest. 17. opin. 6. nu. 10. Henriq. in summa lib. 13. cap. 22. §. 4. in comment. littera E. Reginald. lib. 32. tract. 2. n. 21. Secundum est, Vtrum suspensus ab officio possint beneficia, conferri? Respondeo negativè, & addo provisionem illis factam, esse omnino nullam. Corras. de beneficio part. 4. cap. 3. numer. 22. Nav. in man. cap. 25. num. 133. & cons. 10. de tempor. ordin. Fivald. in caudelab. tit. de suspens. num. 139. Vgol. de censur. tab. 4. de suspens. cap. 6. §. 7. numer. 4. Azor. inst. mor. part. 2. lib. 6. cap. 7. questione 2. Lessius de iust. lib. 2. cap. 34. num. 116. Sed Doctor Franciscus Suarius tom. 5. de censur. disp. 26. sectione 3. numer. 8. probabilius iudicat, electionem factam de homine suspenso ab officio, non esse ipso iure irritam, sed per sententiam irritandam. Addit præterea, suspensum ab officio non esse inhabilem personam, sed solum prohibitam; & idem dicit de suspenso a beneficio disp. 27. sectio. 1. num. 26.

3 In textu, ibi, Ob. Dicitur, ob, significat idem quod propter, l. Naturaliter 13. ff. conditione indebiti, l. eadē lex 6. prope finem l. lex Julia in §. ultimo, ff. ad l. Juliam repetundarum, l. cum in fundo 81. in finalibus verbis, ff. iure dotium, l. pactum est duorum 3. ff. pollicitationibus. Significat etiam causam remotam ut per Bart. in l. non dubium num. 23. Cod. de legibus.

CAP. Eos etiam. XVIII.

SUMMARIUM.

- 1 Nonnulla de urbe Medionali?
- 2 An clericus fornicarius suspensus ab officio, a beneficio etiam censeatur privatus?

1 In superscriptione, ibi, Mediolanensi. Mediolanum urbs est metropolis Gallie Cisalpinæ, populi mul-

titudine refertissima, quæ edificaverunt Gallicus Insubres, & à nomine, relicta ab eis Mediolani ita appellata, ut tradit Vولاتerranus lib. 4. foli. mibi 29. Ptolomeus Mediolanum oppidum in Gallia Lugdunensi recenset inter Ligorem, & Secaniam fluxios. De origine huius urbis scribit Livius lib. 5. decada 1. fuit hæc urbs, & provincia multis à Deo beneficijs ornata præcipue quo ad Archiepiscopos eximie sanctitatis, ut late commendat Sanderus cardinalis Carolus Borromeus actorum parte 7. in litteris pastoralibus fol. 1056. & sequentibus.

2 In textu. Collige ex hoc textu quod clericus diabolo, & eius operibus serviens, dādo se fornicationi, sicut propter hoc se ab officio alienum facit, ita etiā ecclesia, ut indignum beneficio privatum iudicat, de quo vide latissime Perez lib. 5. ordin. in l. 1. tom. 1. Glossa 5. pagin. 30. col. 2. vers. est etiam Hostiensis in cap. latores de clerico excommunicato ministrante, verbo, ab officio. Tiraq. causa cessante 1. parte num. 49. qui nostri textus meminere. Vide etiā posita ad cap. præcedens num. 1. Si tamen hoc loco inquiras. Vtrum clericus fornicarius a beneficio suspensus, possit in alio loco beneficiū habere? Respondeo talem clericum posse alibi beneficiū habere, ut probat Vgol. tab. 4. cap. 8. §. 5. Suares tom. 5. de censuris disput. 27. sectione 1. numer. 19.

CAP. Ministri. XIX.

SUMMARIUM.

- 1 An hæc prohibitio extendatur ad clericos in minoribus?
- 2 Subdiaconus continentiam non servans etiam cum propria uxore, ab omni altaris officio depellitur.
- 3 Filius genitus post votum continentie à parentibus emissum, illegitimus est.

1 In textu. Controvertunt DD. per hunc textum, utrum hæc prohibitio extendatur etiam ad clericos minorum ordinum; Affirmativam partem sequitur Navar. in summa morali capit. 25. allegans Archidietanum, & Turrecrematam, eandem tuetur ex nostro textu, & ex cap. vestra de cohabitatione clericorum. Divus Antoninus 3. part. titulo 27. cap. 3. Contrariā tamē opinionē merito defendit Suarius de censur. to. 5. disput. 31. sectione 4. num. 8. per nostrum textum de quo

de quo textu etiam meminit *Boverius de republi-
ca ecclesiastica* part. 2. cap. 1. vers. est igitur folio
mibi 378.

- 2 **In textu post principium, ibi,
invadere cubile.** Habet textus quod sub-
diaconus continentiam
non servans etiam cum propria uxore ab om-
ni altaris officio removeatur, potest tamen ex
superioris facultate in functionibus minorum
ordinum permitti, his præsertim quæ extra al-
tare fiunt de quo vide *Suarium eodem tom. 5. &
disputat. 31. sectione 4. num. 8. ad finem.*

- 3 **In Glossa 1. ibi. Illegitimi erunt.**
Docet Glossa in præsentibus, quod si maritus, &
uxor ex utriusque consensu ad vitam monia-
lem transeant, & postea ex eorum congressu
filius nascatur, quod talis maneat illegitimus,
& bastardus, eam sequitur *Ripa in cap. inter cete-
ras, num. 12. de rescriptis. Romanus, qui eam dicit
singularem singul. 521. qui incipit maritus, exornat
etiam illam Rebuffus in praxi beneficiorum 2. parte
titulo de dispensatione super defectu natalium num. 40.
Sed quid dicendum de filio, qui nascitur ex
coniugatis, viro scilicet ad sacros ordines pro-
moto, uxore consentiente, vel non contradicente,
erit ne legitimus, vel illegitimus? Utraque opi-
nio est probabilis. Illegitimum credant *Hon-
riq. in sum. lib. 11. cap. 20. num. 1. Sylvest. verbo, illegi-
timus quest. 4. Paleoth. de nothis, & spuris cap. 10.
num. 4. Alexand. de Nevo in cap. sua 2. num. 9. de iu-
re iur. Legitimum vero esse fatentur Maiol. de
irregul. lib. 1. cap. 4. numer. 9. & alij cum Sanch. de
matrimonio lib. 9. disp. 38. num. 7. concl. ultima.**

CAP. Clericos. XX.

SUMMARY.

- 1 Presbyter frequenter ad fœmine tabernaculum non accedat?
2 Propter suspicionem magis damnatur,
occultè peccans quam palam?

- 1 **In textu.** Iubet textus in præsentibus quod
presbyter clericus, aut Archi-
diaconus, ad fœmine tabernaculum non acce-
dat, declarans quod nec, sub officij aut humani-
tatis prætextu illius domicilium frequenter
intret, & si contra fecerit a liminibus eccle-
siæ ardeatur illa, clericus vero deponatur. Mo-
res enim à conimicto formantur, & quisquis
præsumitur similis illi, eum quo amicitia, & fa-

miliaritatis consuetudinem habet, de quo vide
*Tiraquel. in legibus connubialibus Glossa 1. part. 5. nu-
29. qui textum nostrum refert, illius etiam memi-
nit Covar. in cap. Alma mater, §. 2. num. 1. in illa que-
stione an prohibeatur communicatio cum excommunicatis.
Meminit etiam nostri textus Iacobus de grassis
in decisionibus aureis cap. 9. num. 2. lib. 3. part. 2.*

In Glossa, ibi, secreta. Ergo prop-
ter suspicionem magis damnatur occultè peccans, quàm
palam, comparatione enim duorum malorum,
ut ait *D. Hieronimus in Esaiam capit. 12. relatus à
Tiraquel. de panis temperandis causa 57. num. 5. Le-
vius est aperte peccare, quam sanctitatem si-
mulare, & in hunc sensum licet videamur pro-
fanis sacra miscere, refert Plutarchus lib. de sera
numinum vendicta. Thespesium quendam, qui à
mortuis surrexerat asserere, apud Inferos eos,
qui manifestè peccaverant, palamque flagitia
perpatrarant, non tam acerbe plecti, quam qui
clam iniuste vixerant, pretextuque, ac opinio-
ne virtutis delituerant. Materiã nostræ Glossæ
late prosequitur *Tiraquel. de panis temperandis to-
ta causa 57. & illius meminit, numer. 6. eadem
causa.**

CAP. Sed si forte. XXI.

SUMMARY.

- 1 Iniungebatur caput hoc antecedenti?
2 Dicitur, et, quid importet? & num. 5.
1 Caput hoc iniunctum reperitur in vetu-
stis exemplaribus capiti antecedenti,
ut per Archidiaconum Præpositum, Turrecre-
matam in præsentibus, notavit etiam *Addis
Gregoriana.*

In textu, ibi, Et. Quæ dictio est co-
pulative, & sufficit
alteram partem esse veram, sive copulet affir-
mative, sive negative, ut tradit *Rebuffus in concor-
datis tit. de collationibus, §. 1. Boverius decis. 102. n. 1.
& 2. Chassaneus rubrica 7. §. 10. in verbo, de signa.
Ponitur insuper inter diversa, Glossa in, que-
zellam. & in cap. ubi pactum de simonia Rebuffus ubi
proximè. Paris. cons. 39. num. 21. & cons. 95. num. 6.
& 8. volum. 1. Decius cons. 502. num. 4. Quod intel-
lige, nisi ponatur inter duo idem significantia
quæ tunc ponitur declarative. *Bart. las. & alij
in l. 1. ff. iust. & iure Felin. in cap. ex parte 1. num. 33.
vers. copula, & de rescriptis. Item ponitur disjunc-
tive l. sape 53. ubi late Alexander, & Capota nu. 4.
de verbo-**

de verborum significat. Tiraquel. de retractu lignagier, §. 1. Glossa 20. num. 3. ad finem. Bursatus cons. 81. num. 20. volum. 1. Bertrandus cons. 156. num. 9. vol. 9. The-saurus decis. 189. num. 2.

3 At qui plura de natura, & proprietate istius dictionis, scire voluerit, perlegat. Nat. cons. 573. num. 14. & cons. 582. num. 19. & cons. 626. num. 17. Ratum cons. 104. vol. 5. num. 21. Paris cons. 111. vol. 1. num. 23. Ruin. cons. 91. vol. 4. nu. 5. Bursat. cons. 141. volum. 2. ex num. 43. Ias. in l. Gallus, §. quidam recte num. 35. ff. de liberis, & postb. Mandos. in Glossa facultatum, §. ad propriam in verbo, Et, pagin. 312. Bruno à sole, in quæstion. legal. quæst. 35. num. 4. Covar. in cap. Rainatus, §. 2. ex numer. 1. de testam. Menoch. cons. 4. num. 22. volum. 1. Abb. num. 6 & Felin. ex num. 21. in cap. 2. de rescript. Anchar. in cap. 1. de constitutio-nibus, num. 35. Socinus Lun. cons. 83. numer. 22. volum. 1. Tiraquel. de retract. lignagier, §. 1. Glossa 20. num. 23. ad finem Alexand. cons. 101. num. 8. vol. 3. & cons. 25. vol. 7. num. 15. Hieronymus Portoles tract. 1. de consor-tibus cap. 1. num. 20. qui asserit eum Capola in l. sape num. 4. ff. de verborum significatione in cap. clerici arma de vita & honestate clericorum, ad ferendam ex-communicationem, minimè copulatiuè ista duo requiri, scilicèt quòd clericus arma portent, & usurarij existat, sed alterum tantùm sufficere, ut excommunicari possit, & plura vide per Thusc. tom. 2. lit. D. concl. 274. Cened. singul. 50. Ioan-nè Petrum Bimium cons. 2. u. 66. & sequentibus, & cons. 36. num. 9. & 44. & cons. 93. num. 17.

CAP. Si quispiam. XXII.

SUMMARIUM.

- 1 Eugenijs 2. quis fuerit?
- 2 Clericus trinam spernens admonitionē propter fornicationē excommunicatur.
- 3 Mulier ratione delicti sortitur forū ec-clesiasticum?

1 **I**N superscriptione, ibi, Euge-nius. Quem additio Gregoriana dicit se-cundum, fuit Eugenius II. filius Buemundi vir forma decorus, & magnæ simplicitatis, ac humilitatis, tantæque sancti-moniæ, atque eloquentiæ, ut omnium consen-su Pontifex crearetur anno Domini 824. Pau-perum, pupillarum, & viduarum causas ac vi-tam ita tutatus est, ut ab omnibus meritò pa-ter diceretur. Romæ synodum 63. Episcoporū convocavit anno Domini 826. Ludovico, & Lothario eius filio imperatoribus, quam syno-dum refert Baronius tom. 9. Annaliū dicto anno 826. in principio. At Eugenius cum sedisset

annos tres, menses duos, & dies viginti tres, moritur, undecima die Augusti collachri-mantibus omnibus, & suam vicem potius, quā mortem sanctissimi viri dolentibus, cum obi-tus ei via ad felicitatem optatissima esset. Se-pelitur in basilica sancti Petri Apostolorum principis, vide Platinam in eodem Pontifice, & Ba-ronium supra citatis locis.

2 **I**n textu. Docet textus quod si aliquis clericus suspectus fuerit de aliqua fæmina fornicationis crimine, & si præcedente trina admonitione nō resipiscat, quòd excommunicetur, mulier vero canonica pæna plectatur: materiam nostri textus profecquitur latè Gregorius Lopes l. 38. titul. 6. part. 1. Glossa 3. per-tractat etiam sacrum œcumenicum concil. Trid. sess. 25. de reformatione matrimonij cap. 8. post mediū, & vide de materia Guidō. papæ decis. 558. Hierony-de monte variarum iuris, quæst. 18. n. 48. Beradilba in Politica lib. 2. cap. 17. numer. 59. Menoch. de arbitrarijs casu 418. Rebus. in concordatis titulo de publicis concu-binis, vers. prima ergo pæna. Petrus de Bolo in acno-mica ecclesiastica classe 1. capit. 4. §. Sed sequentibus Comitol. respons. moral. lib. 1. quæst. 57. Thomas Valasc. allegat. 34. à nu. 7. Riccius in collect. decisionum part. 4. collect. 857.

3 **I**n Glossa 2. Habet Glossa in præsen-ti quòd ratione delicti mulier sortitur ecclesiæ forum, argumento textus in cap. si concubina 55. de sententia excommuni-cationis, de quo vide, quæ latè scripsimus, ad cap. Eos qui 10. nu. 6. & 7. supra dist. 32.

CAP. Oportet. XXIII.

SUMMARIUM.

- 1 Clerici non cohabitent cum suspectis mulieribus?
- 2 Sacerdotes debēt vigilare super ovibus sibi commissis?

1 **I**n textu. Iubet textus in presenti quòd mulieres suspectæ non coha-bitent cum clericis, nec clericus cum sola cō-fabuletur, si quis vero præsupserit aliter agere, sacerdotij honore privetur, de quo vide etiam posita ad cap. interdixit 16. num. 1. & ad hostiolum 17. num. etiam 1. supra distin. 32. & insuper Abb. in cap. 1. de cohabitatione clericorum, num. 1. & 3. Car-dinal. num. 1. Imola numer. 1. & 4. Butrium numer. 1. Hostiensem in principio, & ibidè Innocentium, & Ana-niam num. 1. qui nostri textus meminit, omnes in d. cap. 1. de cohabitatione clericorum. Medinam de sacrorum hominum continentia lib. 2. cap. 21. pagin. 85. Si vero altiori indagine libeat perscrutari, cur toties sacri canones, homines Deo, atque mā-cipatos, ab omni arceant, & removeant fami-

narum consortio? Ego illam rationem omnium potissimam esse ducō, quia oportet sacerdotes esse masculae, solideque virtutis, quam nullae feminarum illecebrae valeant emollire. Mulier vero nomen habet à corporis mentisque mollitie, ut auctor est Tiraquel. l. i. Conub. num. 55. Alciat. in l. mulieris appellatione part. 2. ff. de verbor. signif. pag. 32. Blasius Alvarez Mirabal, in libro inscripto, conservacion de la salud cap. 88. Orozco in libro dicto, thesoro de la lengua Española, verbo, muger. Ne ergo masculam, virilem Sacerdotum virtutem possint mulieres enervare, procul ab illis absint. Tutius enim est ad basiliscum, quam ad mulieris colloquium accedere, ut pulchre, & poeticè innuit Michael Virinus in libro sententiarum, hoc carmine.

Tutius in sylvis basiliscum audire frementem,
Quam molles cantus, famineumque melos.

- 2 In tex. ibi, Vigilare super dominicas oves. Debet igitur pastor vigilare, & non dormire super custodiam gregis, sicque etiam habetur in Psalmo 120. Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel, latratu enim canum, & baculo pastorum arcendi sunt lupi, ut habet Isaias cap. 55. & Ezechielis cap. 34. dicitur, *Vae pastoribus Israel, qui semetipsos pascebant, &c.* materiam nostri textus in presenti latè pertractat Gregorius Lopes l. 15. Glosa 3. & 4. titul. 8. partita 5. qui nostri textus meminit. Illud hoc loco non omitam, quod satis ingeniose ad notavit Arator Cardinalis poeta egregius, in suo libro, qui inscribitur *historia Apostolica*, ubi observavit, non sine divini numinis iussu factum esse, ut omnium pastorum pastor maximus Petrus, diceretur; nam Petrus lingua Hebraea idem sonat, quod *cognoscens*; optimi enim pastoris est, oves agnoscere, illisque semper omni cura, & studio invigilare. Ita ille *seccióne 23.*

De merito qui nomen habet, nam Petrus Hebraeo
Agnoscens sermone sonat.

Illud præterea non minori ingenio idem Arator observavit, quod maximam in ecclesia pastoribus vigilantiam videtur commendare, cum enim omnes sint animarum venatores, debent omni sollicitudine prædis invigilare, ne unquam pastoralis curae laqueos aufugere, vel divini sermonis retia valeant evitare. Hinc est, quod ipse Petrus ecclesiae pastor, natus sit in Bethsaida, quæ apud Hebræos interpretatur *domus venatorum*. Ita Arator *seccióne 24.*

Non deerit sua fama locis; Petrus omnia prendens,
Bethsaida satus urbe fuit, quæ nomine Hebraeo,
Venatorum est dicta domus: qui verus ab illa,
Ecclesia Venator adest. quia cuncta peregrans,
Cinxit, & ad fidei collegit retia gentes.

In textu ante medium, ibi, non vituperetur. Dicit notabilem textum nostrum in presenti Ioannes Montholonius, *Eduensis in promptuario Iuris tom. 1. verbo, contemptibilis littera D. fol. 97.* ad illud videlicet quod sacerdotes redduntur contemptibiles, non modo ob eorum crimina, sed etiam ob eorum multitudinem seu turbam copiosam, de quo est textus in cap. legimus 24. infra distin. 93. ante finem, ibi increbescantibus, & noto n. 16. ibidem.

C A P. Volumus. XXIV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Sacerdotibus prohibetur mulierum conversatione.
- 2 Vtrum conjugatus ad ordines promotus possit uxorem domi habere.
- 3 Nostra Glossa meminit Gregor. Lopes.

IN textu. Prohibet textus in presenti sacerdotibus ne assiduam mulierum conversationem habeant, & solū illis concedit obsequiorum honestorum præstandorum causa, quod possint in domo matris, sorores, avias, & descendentes usque ad quartum gradum retinere, quia ratione consanguinitatis omni suspitione carere videntur. Nostri textus meminit. Navar. & illius materiam latissimè pertractat. 4. de regularibus, §. 17. num. 65. Incipit decimo septimo movetur, pertractat etiam materiam. Trid. sess. 25. cap. 14. in principio de reformatione.

In textu ad mediū, ibi, Vxore.

Colligi videtur ex hoc textu posse conjugatum ad sacros ordines de consensu uxoris promotum eam domi retinere, & cum ea cohabitare: distinguendum tamē est cum Hugone, Archid. Dominico, & Turrec. omnes, n. unico in nostro textu, & cum Abb. in 6. conjugatus, n. 5. de convers. conjugat. Francisco Marco decis. 734. n. 6. p. 2. quod coniuges ad hoc, ut permittatur habitare debet esse omni suspitione immunes, quod si aliter eveniat, nullatenus cohabitare permittendi sunt. Et merito addūt citati DD. quod etiā non sint suspecti, non permittantur in eodem lecto, aut camera habitare quia moraliter loquendo non vacabit magno incōtinētie periculo, aut saltē iniquę suspitionis, & scandalum non levē ansam præbebit, de hac materia vide San. b. de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 39. n. 8. Vide etiam quæ diximus ad cap. Episcopus, n. 8. supra dist. 77.

IN Glossa. Cuius meminit Gregor. Lopes part. 1. titul. 6. l. 37. Glosa 3. ad medium, adiiciens, quod licet clericus possit habere secum bonæ famæ consanguineam, quod ista non debet habere pedisequas.

CA P. Legitur. XXV.

S V M M A R I V M.

- 1 Quibus personis Gregorius hanc epistolam misit.
- 2 Exemplo sancti Augustini sacerdotibus persuadet Pontifex?

IN textu. Misit Gregorius Primus hanc epistolam Romano defensori, Fantino defensori, Sabino subdiacono, Adriano notario, Felici subdiacono, Sergio defensori, Bonifacio defensori, apudibus & sex patronis, ut constat ex registro epistolari in dictione 2. epistola 39. pervenerat autem ad Gregorium, quosdam episcoporum sub pretextu quasi solatii in una domo cum mulieribus conversari: hoc omnino habet cōpescere, & de cetero eas illic nullo modo habitare exceptis eis, quas sacrorum canonum censura permittit.

In text. ibi, Divus Augustinus.

Qui noluit cū sorore cohabitare propter alias mulieres, quas ipsa secum habebat, & ita eius exemplo nititur Summus Pontifex alijs sacerdotibus persuadere, quod sic faciant: debemus enim alicuius quandoq; abstinere si illorū occasione ad illicita pervenitur: de materia nostri textus vide *Abb. in c. 1. de cohabitatione clericorum, num. 4. & Greg. Lopes partita 1. tit. 6. l. 37. Glossa finali, qui uterque nostri textus meminerit.*

CA P. In omnibus. XXVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Solus clericus ad solam mulierem non accedat.
- 2 Dicitio, debeat, quid significet? & n. 3.

IN textu. Vult textus in presenti quod clericus, sit in omnibus circumspectus, ita ut si velit religionis observans apparere, certis personis, & loco etiā non suspecto loqui debet, nulla enim religio permittit quod solus clericus ad solā mulierē accedat, imō religiosi debent omnem suspicionem tollere, cum non solum, à malo, sed etiā ab aliis occasione cavendum sit, quam materiā latissime pertractat *Paul. Fesc. de visitatione lib. 2.*

cap. 15. num. 90. qui nostri textus meminit, & num. 20. eodem cap.

In text. ibi, Debeat. Quae dicitio importat necessitatem aliquid agendi, l. prater, ff. edendo, l. 1. §. 1. ff. quod quisque iuris, l. debitor 108. ff. verborum significatione, l. 1. in principio, ff. bareuibus insuvenas Schar. cons. 17. colum. 5. inter consulta Borchol. adcoque verbum Debeat, importat necessitatem, ut licet verbum Possit, liberam denotet voluntatem l. saps ff. de officio praesidis, Bart. in l. nō quidquid ff. de iudicijs hoc tamen locū non habet iuncta dictione Debeat, tunc enim ratione talis adiuncti significatio illius verbi alteratur, & ista verba simul iuncta, non voluntatem, sed necessitatem praecipiā significat, ex multis probat *Sebra. & cōfirmat illic Borchol. dicto cons. 17. colum. 6. pro ut illos refert Aldovinus cons. 40. num. 22. 23. & 24. ubi latissime materiam pertractat. Alexand. cons. 223. incipit. Vitis verbis nu. 4. lib. 2. significat etiā dicitio Debeat formam Marsil. cons. 65. num. 6. & cons. 117. num. 19. Socinus cons. 37. num. 7. lib. 2. Berra cons. 83. num. 1. lib. 1. in criminalibus. Aldovinus cons. 20. num. 106. & cons. 40. nu. 23. Quod amplia in lege praecipiente per istam dictionem, tunc enim regulariter inducit praecipiū, per quod contrafaciens incurrit peccatum mortale, *Glossa in Clementina attendentes, verbo, Debeant, de statu monachorum per textum in cap. oblata 57. de appellationibus. Calderinus cons. 220. vers. quanto probatur, de vita, & honestate clericorum. Importat etiā urbanitatem, verbi gratia debet, id est potest Glossa in l. 3. verbo, Debet. Cod. de pignoribus, elegant. Cardinalis Tusch. tom. 2. con. l. 32. & 262. littera D.**

In fine textus, ibi, Esse simul.

Nomo enim solus satis sapit, & Phænisis etiā sententia est, Vir unus nemo cui etia despicit. Vnde profectum videri potest, aliud Graecorū vetus proverbium, Vir quidē unus, nullus est, & Salomon ille omnium mortalium sapientissimus in ecclesiast. cap. 4. clamat *Ve soli, dixeratq; antea duos melius esse simul quam unum. cū sit integrum iudicium, quod multorum sententis cōprobatur, quod etiā Aristoteles lib. 3. Politic. ostendit cū dicat non facile esse unū discernere, de quo Tiraq. de panis temperandis causa 51. n. 63. ubi amplissime agit, & nostri textus meminit.*

CA P. Cum omnibus. XXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Quas mulieres, exceptis consanguineis possit clericus secum habere?
- 2 Dicitio, In omnibus, quid importet?

3 *Servi an possint contrahere cū ancillis, in scijs dominis.*

4 *Sacrilegus quando amittat beneficium?*

IN textu. Concilium Carthaginense limitans aliquantulum superiorum capitulorum decreta, in presentiu exponit quomodo facienda sit mulierum separatio, nam si istæ sint in domo clerici cum illius matre, vel consanguineis à iure canonico permittis, ante ordinū susceptionem, non sunt repellendæ, turpius, enim quis eijcitur, quā nō admittitur, quod etiā probat textus in cap. quemadmodum 25. de iure iurando.

2 **In principio text. ibi, In omnibus.** Quæ dictio repetit omnia quæ præcedunt, exceptis his, quibus manifestè adversatur: tradit Socinus Iunior lib. 1. conf. 83. Simon à Pratis de interpretatione ultim. volunt. solut. 1. fol. 170. numer. 140. pro ut illos refert Ioannes Petrus Binius tom. 3. conf. 235. nu. 24. ubi videbis.

3 **In textu ad finem, ibi, Servis.**

Inde deducit Turrecremata in nostro textu, num. 1. quod servi possunt matrimonio copulari cū ancillis aliorum invitis dominis, vel nescientibus, & est D. Thom. in 4. dist. 36. quæst. unica art. 2. quem omnes sequuntur Sanch. 2. tom. de matr. lib. 7. disp. 21. n. 3. ad principium; facit textus in c. 1. de coniugio servorum.

4 **In Glossa 2.** Notat Rebuffus in praxi 3. parte titulo de modis amittendi beneficia, nu. 56. quod sacrilegus amittit beneficium suum per sententiam privationis, & nostræ Glossæ meminit; & quidē si sacrilegij enormitas attendatur, iustum sane est, hominē sacrilegum omni beneficio spoliari. Ratio est quia, pœna ordinaria sacrilegij capitalis est, ut constat ex l. Sacrilegij, ff. ad legem Iuliam pecul. l. aut facta, §. locus, ff. de panis. Deinde ex lege duodecima tabularū apud bonos auctores receptū est, antiquam esse omnium gentium cōsuetudinem, ut sacrilegi homines capite plecterentur, vel ex saxo præcipitarentur, vel acerbissima equulei pœna torquerentur, ut post Calium lection. antiq. lib. 12. c. 13. latè probat Petrus Greg. Syntagm. iuris lib. 33. cap. 15. Decian. in tract. crimin. lib. 6. cap. 23. Qui ostendunt equulei supplicium parricidis infligi solere. Cum igitur ecclesia ob insignem clementiā, & benignitatem, nullū hominem pœna capitali soleat coercere; imò habeat gladium spirituale, quo vivificat, non verò materiale, quo mortificat, ut habetur cap. inter hæc 33. quæstione 2. cap. Sententiam sanguinis, ne clerici, vel monachi, cap. Archiepiscopus

de raptoribus, hinc fit, ut loco pœnæ capitalis, qua homo sacrilegus erat dignissimus, eundem puniat alia pœna minori, qualis est privatio beneficij.

C A P. Non oportet. XXVIII.

S Y M M A R I U M.

1 *Clerici non habeant communia balnea cum mulieribus?*

2 *Dictio, Non, quamnam significationem habeat?*

IN textu. Per quem non solum clericis, & alijs ministris verum omni populo christiano prohibetur omnino, ne cum mulieribus lavacra, & balnea cōmunia habeant, nam hoc etiam gentiles maxime, & reprehendebant, & comprehensos acerrimis pœnis puniebant, quibus non solum amissionē bonorum, verum etiam infamiam irrogabant, ut probat textus in l. ultima Cod. de repudijs. textus in l. Athletas 4. ff. ijs qui notantur infamia, notat Glossa ultima in cap. omnis qui 24. q. 1. Meminit etiā nostri textus Iacobus de grassijs in decisionib. aureis, cap. 9. num. 2. lib. 3. part. 2.

In principio textus, ibi, Non Quæ dictio contenta includit, & non contenta excludit, l. cum ultra cod. non numerata pecunia l. eos §. 1. Cod. de usuris l. 2. ff. In officioso testamento l. final Cod. de modo multarum. Socinus senior conf. 225. num. 1. vol. 2. licet illum male citet Ioannes Petrus Binius 3. tom. conf. 298. num. 31. cum ibi solum agat de dictione *dumtaxat*

C A P. Archidiaconum. XXIX.

S Y M M A R I U M.

1 *Quid sum. Pontif. ad episcopum Caralitannum scribat?*

2 *Dictio, Volumus, quid significet?*

3 *An hic canon sit lata, vel ferenda sententia?*

4 *Debet precedere trina monitio, ut clericus excōmunicetur?*

IN textu. In quo Summus Pontifex ad Episcopum Caralitannum scribit, commendans ei, quod si Archidiaconus